

IIIIA

1600

AE

153367

av

h. K. d. 19

5

Henricus à Doystadt
Spes mea est Christus
Mein Hoffnung zu Jesu
Dum 14. August. 1611

M. VI
Z. A. 1113

Ego Daniel Schor
locher. d. d.
dedit hanc librum

AVDOMARI
TALÆI RHE-
TORICA.

E

P. RAMI REGII PROFESSO-
RIS PRÆLECTIONIBUS
observata.

*Recens in usum Scholarum hac forma di-
stinctiùs & emendatiùs excusa.*

HANOVIAE

Apud Guilielmum Antonium,

MDCIV.

A V D O M A R I

T A L I A T H E

T O R I C A

R

A R A M I R E G I T R O S S O

A S T R A L I C T I O N I S

A N T I Q U I

A N T I Q U I T A T I S

A N T I Q U I T A T I S

H A N O V I A

A N T I Q U I T A T I S

M D C I V

3
I

ti
g
G
a
n
i
e
e
f
i
t
t
a
a
p
n
n

PETRUS RAMUS

LECTORI S. D.

ABES, Lector, in duobus
 libellis Rhetoricam elocu-
 tionis & actionis ab Au-
 domaro Talao non tan-
 tum è rhetorũ officinis de-
 promptam, sed ex eloquen-
 tium hominum spatiis observatam, & le-
 gitima imprimis methodo conformatam.
 Quicquid enim Aristotelis vel Isocratis
 arcula, quicquid Ciceronis vel Quintilia-
 ni *μυροθήκη* de hac arte complectuntur,
 id totum híc copiosè & integrè propositum
 est. Híc insignibus poetarum & oratorum
 exemplis, id est, usu ipsius eloquentia magi-
 stro, demonstratum & illustratum, quæ sit
 in tropis gratia, quæ delicia sint in figuris
 verborum, qui in figuris sententiarum ner-
 vi ac thori, quæ vis in voce, quæ suada me-
 dulla sit in gestu totaq; actione; corpusque
 artis universum partibus ac membris a-
 ptissimè compositum atque collocatum: de-
 nique vivam quandam eloquentia imagi-
 nem Apelles hic noster tibi representare

A 2

4

EPIST. AD LECT.

voluit, quó facilius præstantium in dicen-
do hominum rhetoricas virtutes & intelli-
geres, & intellectas imitando & commen-
tando tibi comparares. Qua laude Gram-
matica omnium artium apud omnes scho-
las, de quibus quicquam nosse potui, cumu-
latissima est, paucis præceptis, exercitatione
frequenti & assidua Grammaticos innu-
merabiles informando. Rhetorica si ita do-
ceretur si ita exerceretur, oratores tam mul-
tos exhiberet, quám multos Grammaticos
Grammatica quotidie nobis exhibet. Si
quid autem rhetoricum in ipsa Rhetorica
pratermissum putabis, Rhetorica in Cicero-
nem & Quintilianum Schola tibi sa-
tisfacient. Vale.

Audo-

AUDOMARI TA-
LÆI RHETORICÆ
Liber primus,
DE ELOCUTIONE.

Quid Rhetorica, & quid Elocutio?

CAP. I.

RHETORICA est ars bene di-
cendi: cujus virtus pruden-
ter adhibita, mirabiles effe-
ctus habet. Ideoq; Plato so-
phistis Græciæ & Rhetoribus iratus,
hâc ipsam artem ὀψοποιικῶν, κομμωτικῶν,
κρητικῶν, γρητικῶν, quandam obsonandi,
fucandi, adulandi, incantandi peritiam ap-
pellat. Platonem quoq; secutus Aristo-
teles, totum Rhetoricæ facultatis artifi-
cium, in benemorata civitate superva-
caneum esse judicat: tantumq; ob audi-
toris perversitatem inventum. Denique
Romani Româ Rhetoricam expulerūt,
hodieq; Turcæ Turciâ tota é liberali-
bus artibus Rhetoricam solam aver-
santur. Et quidem nullum est, vel condi-

m-
li-
n-
m-
o-
16-
ne
14-
lo-
el-
cos
Si
ica
ro-

o-

o-

menti, vel fuci, vel adulationis, vel incantationis genus, quo rudes illi & imperiti auditores (é quibus totæ civitates constant) facilius quàm rhetoricis ornamentis ad idoneam sententiam accommodatis capiantur. Attamen uterq; philosophus é Rhetoricæ artis magisterio laudem affectavit: & istis ipsis convitiis Rhetoricam hominum reginam effecit: sæpéq; aliás ψυχαγωγὴν, *flexanimam* nominatim appellavit: Romaniq; tandem mirifico benedicendi studio flagrarunt, & Turcæ mansuetiores facti, in Græcia præsertim, eloquentiæ parente ac magistra sine dubio flagrabūt. Partes Rhetoricæ due sunt, elocutio & pronuntiatio. Elocutio est exornatio orationis, eaque per se plurimum potest: ut in Curione, qui tametsi cæteris eloquentiæ laudibus maximé nudus esset, tamen elocutionis splendore, & copia, & bonitate quadam expedita, & profluente celeritate, orator proximus optimis numeratus est.

Quid tropus, Κατάχρησις, ὑπερβολή, ἀλληγορία, CAP. II.

Elocutio est tropus aut figura. Tropus est elocutio, qua verbum á nativa significatione in aliam immutatur.

VI. Tro-
Ignem pro amore, Testum pro domo.

Tropus veró Aristoteli ab accuratè docendo aliquando videtur alienus; quia velut ambiguitatis & obscuritatis latebra quædam sit. Ideoque fortasse Platonis oratio tropis frequentior, eidem visa est habere redundantiam, fucum, novitatem quandam. Sed aliás tamen idem tropos collaudat, qui significantes & grati & é propinquo sumpti fuerint. Et certè tropum necessitas genuit, inopia coacta & angustiis: póst autem delectatio jucunditasque celebravit. Nam ut vestis frigoris depellèdi causa reperta est primò, póst adhiberi cœpta est ad ornatum etiam corporis & dignitatem: sic verbi modificatio instituta est inopiæ causa, frequentata delectationis. Delectat autem ideo, vel quia ingenii specimen est transilire ante pedes posita, vel quod is qui audit, aliò ducitur cogitatione, neque tamen aberrat: quæ maxima est delectatio. Hæc igitur prima sunt condimenta orationis, primaque fucati medicamenta ruboris & candoris. Sed tamè verecundus debet esse tropus, ut deductus esse in alienum locum, non irruisse: atque ut precario, non invenisse videatur. Quod si durior vel inæqualior fuerit, ἡ γὰρ τῶν ξένων ἀβυσσὸς dicitur

*Causa pro
quælibet
troporum
dicitur
necessitas*

Delectatio

Admonitio

*Tropo
rum
affectio
nes*

καταφροσιν ἀβῦσι τροπὴ ἐστὶν, quæ solet moliri par-
ticularia proposita quasi tanquam

A U D. T A L E I

tur, & ἀνεγλογία Grammaticis dicitur.
Sic 4. Æneid.

Hunc ego si potui tantum sperare dolorem.

Sperare pro timere. pro Mar. Gladium
in vagina vacuum non vidimus, dixit Ora-

τοροβολῆ, tor. Quod ex Livio nudum diceret. Au-
daciaque audacia autem tropi, ὑπερβολὴ superlatio

ἀντροπία est appellatur. Sed cum troporum singulo-
rum ornatus magnus est, tum continu-

atorum & conjunctorum multo maxi-
mus: quæ continuatio (si lubet) ἀλλήλο-

ῶν ἐστὶν ἐκείνη. Sed in allegoria
tenendum est illud, ut quo ex genere re-

rum cœperis, eodem desinas: secus in-
consequētia fœdissima fuerit, ait Quin-

tilianus. *ut passior est
Christus*

De Metonymia causa, C A P. III.

TRoporum genera duo sunt. Primū
est Metonymia & Ironia. Metony-

*Metony-
mia*

mia est tropus, causæ ad effectum, sub-
jecti ad adjunctum, vel contra. Meto-

nymia causæ est efficientis aut mate-
riæ. Efficientis, ut cum inventor & au-

thor pro ipsis effectis rebus usurpantur.
Æneid. i. *ut: ceres pro frugibus*

*Tum Cererem corruptam undis Cerealiæq; arma
Expediunt* id est, fruges.

Pro Marc. Quos amisimus cives, eos
Martis

Martis vis perculit, non ira victoria: Marti, id est, *prælii*. Georg. 1. *max pro bello.*

Aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem:

id est, *igne*, Terent. Eunuch. *Vulcanus pro igne.*

Sine Cerere & Libero friget Venus, id est, *sine cibo & vino, amor friget*. Allegoria hîc est. *Vulcanum*, pro igne vulgò audivimus. Et *vario Marte pugnatum*, eruditus est sermo. Et *Venerem*, quàm coitum dixisse magis decet. Ita *Liberum & Cererem* pro vino & pane, licentius quàm ut fori severitas ferat, ait Quintilianus lib. 8. cap 6. *Est præterea hîc valde usitatũ, imò (quia verbum deest) necessarium, scriptores pro scriptis operibus appellare*. Sic Mart. 14. appellat *Livium* pro historia à *Livio* scripta:

Pellibus exiguis arctatur Livius ingens,

Quem mea non totum bibliotheca capit.

Cum comitum in furia prorepente ierata.

Metonymia materiæ. Horat.

Non domus & fundus, non æris aceruus & auri,

Ægroto domini deducit corpore febris.

Hîc *as*, & *aurum*, pro nummis æneis & aureis usurpantur. 2. Leg. *Æs & ferrum duelli insignia sunt, non fani*. Hîc *es* & *ferum*, pro æneis & ferreis armis. Verr. 6. *Cum essent triclinia strata, argentumq; expositum in adibus*. *Argentum* significat hîc *argenteam suppellectilem*.

De Metonymia effecti, C A P. IV.

Metonymia effecti est, cum ex effectis efficiens significatur. Agrar. 2. *Nolo suspensam & incertam plebem Romanam obscura spe, & caca expectatione pendere.* Spes obscura dicitur, quia reddit incertos sperantes: & expectatio cæca, *Johan: 14. quia cæcos & ignaros expectantes red-Christus est* dit. Horat. 1. lib. Od. 14. *via Veritas Pallida mors a quo pulsat pede pauperum tabernas & vita: dux Regumq; turres, o beat. Sesti.* *Via ad cælum Pallidum proprie dicitur, quod pallidior* *Veritatis* *lefcit: sed in hoc exemplo pallida mors dicitur, quæ pallidum mortuum efficit.* *his doctis* *Item Æneid. 6.* *na & ypsi Pallentesq; habitant morbi, tristisq; senectus.* *ator in iusi* *Sic orator precipitem iram, hilarem ad-* *ator* *olescentiam, segne otium dixit, ait ibidem* *Quintilianus. Imó veró hinc & oratorum,* *& poetarum plurima epitheta sunt.*

De Metonymia subjecti, C A P. V.

Metonymia subjecti est, cum nomé propriū rei subjectæ ad significandam rem adjunctam traducitur: ut cum ponitur continens pro re contenta. Est veró metonymia hæc longé frequentissima, cum locus pro ipsis incolis usurpatur. Æneid. 1.

Inva-

De civibus in Urbe habitantibus

Johan: 3.

RHETOR. LIB. I.

II

Invadunt urbem somno vinoque sepultam. Sic deus diligit

3. Catil. Urbs pulcherrima, florentissimam mundum
 ma, potentissima. In Pis. Quod in me carce- id est.
 rem effudistis, id est, qui in vinculis & car- in m. inis
 cere erant, vel digni carcere. Pro Pomp. honores
 Testis est Italia, quam ille ipse victor L. Venerunt
 Sylla, hujus virtute & consilio confessus
 est fuisse liberatam: Testis est Sicilia, quam
 multis undique cinctam periculis, non ter- Exe at tota
 rore belli, sed celeritate consilii explicavit: schola ad
 Testis est Gallia, per quam legionibus no- f. u. n. v. i. s. e.
 stris in Hispaniam iter, Gallorum interne- pul. tur. am.
 cione patefactum est: Testis est Hispania, De t.
 qua sapissimè plurimos hostes ab hoc supe- S. i. c. i. v. i. l. i.
 ratos prostratosque conspexit. Hic Cicero, qui in sch.
 Italiam, Siciliam, Galliam, Hispaniam lan. o. s. tra.
 posuit pro Italis, Siculis, Gallis, Hispa- s. i. e. n. t.
 nis. Aliter etiam locus ad res locatas tra-
ducitur. i. de Orat. Age verò, ne semper
forum, subsellia, rostra, curiamque medite-
ris, id est, actiones rhetoricas in foro, in
subsellis, in rostris, in curia: que allego-
ria est, ut rursus ibidem: Quod quidem si
erit à vobis impetratum, magnam habebō,
Crasse, huic palestra & Tusculano tuo
gratiam, & longè Academia illi ac Lycio
tuum hoc suburbanum gymnasium ante-
ponam. Hic enim per Academiam, Ly-
cium, Tusculanū, intelligimus doctri-

nam ~~celebratam~~ in Academia á Platone, in Lycio ab Aristotele, in Tusculano á Cicerone. Ex hoc genere etiam est illud, ~~cúm ex possessore possessa res~~ intelligitur. Æneid. 2.

— ~~jam proximus ardet~~

Ucalegon—id est, Ucalegonis domus. In prosa longé frequētissimum est. Horat. (*Apud me est.*) id est, domi meæ. Cicero: *Ego cúm triduo cum Pompejo, & apud Pompejum fuisssem.* Idem: *Malo tecúm apud te ambulare,* id est, domi tuæ. Sic dicimus ~~hominem devorari~~, ~~cujus patrimonium devoratur~~, ait Quintilianus: & sic Terent. Heaut.

Quid te futurum censes, quem assiduè exedent?

Sic ab Annibale cæsa apud Cannas sexaginta millia Romanorum dicimus, quia ab exercitu, cujus dux erat Annibal, cæsa sunt. Sic litigantium clientum advocati personas suas, pro clientum personis usurpant. Pro Cæcin. *Restituisse te dixi: nego me edicto Prætoris restitutum esse.* Sic Cicero Pisonem advocatum partis adversæ alloquitur, tanquam Ebutius id diceret Cæcinnæ.

De Metonymia adjuncti, C A P. VI.

Meto-

Metonymia adjuncti est, cum ex adjunctis res subjectæ significantur. Sic nomina virtutum ipsarum pro bonis viris, & vitiorum pro malis, & multarum aliarum rerum, pro personis, quibus adjunctæ sunt, usurpantur. i. Verr. Quas res luxuries in flagitiis, crudelitas in suppliciis, avaritia in rapinis, superbia in contumeliis efficere potuisset, eas omnes sese hoc uno Pratore per triennium pertulisse. Luxuries pro luxurioso ponitur, crudelitas pro crudeli, avaritia pro avaro, superbia pro superbo: & continuatio quatuor metonymiarum allegoriam facit. Sic signum pro re significata ponitur, ut pubes pro juventute: Pro Mil. Cui omnem Italia pubem. Sic adjunctum temporis pro subjectis. O tempora, o mores! pro perditis temporum & male moratis civibus. i. Catilin. *Ephr. 5. dies mali sunt hominibus* & *Aspera tum positus mitescent secula bellis*, i. Aneid. *Quintimil*

Ex hoc genere metonymiæ sunt illa in istis diebus. Ciceronis hyperbolica. *O scelus! o labes! o audaciam incredibilem!* & similia. Locus ille in Pisonem, insignem quaestionem ex intelligentia metonymiæ hujus exprimit: *Non ulla tibi (inquit) invidia nocuit, sed versus tui. Nimis magna poena te*

consule, constituta est poeta sive malo, sive libero. Scripsisti enim versus;

Cedant arma toga ———

Quid tum? Hac res tibi fluctus illos excitavit. At hoc nusquam opinor scriptum fuisse in illo elogio, quod te consule in sepulchro Reip. incisum est, Velitis, jubeatis: ut non quod M. Cicero versum fecerit, sed quod vindicavit. Veruntamen quoniam te non Aristarchum, sed Phalarin Grammaticum habemus, qui non notam apponas ad malum versum, sed Poetam armis persequare, scire cupio quid tandem isto in versu reprehendas:

Cedant arma toga.

Tua dicis (inquit) toga summum Imperatorem esse cessurum. Quid nunc te, a sine literas doceam? non opus est verbis, sed fustibus. Non dixi hanc togam, qua sum amictus: nec arma, scutum & gladium hujus imperatoris: sed quod pacis est insigne & otii, toga: contra autem arma, tumultus atque belli, more poetarum locutus, hoc intelligi volui bellum ac tumultum paci atque otio concessurum. Quare ex familiari tuo Graco illo poeta, probabit genus ipsum, & agnoscet: neque te nihil sapere mirabitur. Pro Marc. uterque tropus cum propriis verbis adjungitur. Semperque

que mea consilia pacis & toga sociæ, non bel-
 li atque armorum fuerunt. Aliquando in
 uno verbo metonymia duplex est. Pro
 Marcello: Victoria ferocitatem extimesce-
re, pro ferocem victoriam, modus est
 quartus. Et ferocem victoriam, quæ fa-
 ciat victorem ferocem, secundus modus
 est. Ergo hæc metonymiæ ubertas est tā
 latis in caussarum, effectorum, subje-
 ctorum, adjunctorum campo finibus
 propagata.

De Ironia, C A P. VII.

Ironia est tropus à contrario ad con-
 trarium, εἰρων καυillator, simulator,
 dissimulator, illusor, irrisor: sic εἰρωνεία
 simulatio, dissimulatio, dissimulantia,
 illusio, irrisio dicitur. Hoc proprium est
 in hoc tropo nomen. Valet autem tro-
 pus hic cum ad cætera omnia, tum in
 primis ad jocandum: in eoq; genere So-
 cratem, Cicero author est 2. Orat. lepô-
 re & humanitate cæteris præstitisse: un-
 de & ipse εἰρων appellatus est, quod se im-
 peritum fingeret, admirator aliorum
 tanquam sapientum. Percipitur autem
 ironia, vel rei, vel pronuntiationis, vel
 utriusque dissensione. Nam si altera, vel
 utraque dissentit à verbis, apparet voci

mentem esse cōtrariam. Genera ironiæ
(si qua sint) dissentaneis dividuntur.

Ironiæ liberras magna est in his for-
mulis. Terent. Eunuch.

Heus bone vir, curasti probe.

Centurioni a pugna absentiam excu-
santi, quod in castris custodia causa re-
mansisset: Non amo (dixit Africanus) ni-
miùm diligentes. Sic cū Lamia deformis
interpellaret odiosè: Audiamus (inquit
Crassus) pulchellum puerum. Cū esset ar-
risum. Non potui mihi (inquit Lamia) for-
nam ipse fingere, ingenium potui. Tum hic,
Audiamus (inquit Crassus) disertū. Multo
etiam arrisum est vehementius. Generis
hujus est illa simulatio: Liberatus sum,
Respiravi, Bene habet. Sed ei paveia conti-
nuata, facit allegoriam gratiorem. In
Clodium: Integritas tua te servavit, (mi-
hi crede) pudor eripuit, vita antea cta serva-
vit. Verr. 3. Dum est unde jus civile disca-
tur, adolescentes ei in disciplinam tradite,
mirum est hominis ingenium, mira pruden-
tia. Æncid. 4.

Egregiam verò laudem, & spolia ampla refertis
Tuq, puerq, tuus: magnum & memorabile nomen,
Vna dolo divum si fœmina victa duorum est.

Hic & rei & vocis, si oratio bene pro-
feratur, dissensio manifesta est.

Est &

Paraly, Cum simulant nos aliquid relinquere
psis | re, aut omittere cum tamen maxime
R H E T O R. L I B. I. d i c i m g 17

Est & ironia quæ ἀποφασίς, præteri-
tio quibusdam dicitur, ut in his formu-
lis, prætereō, mitto. Pro Pomp. Sinite hoc
loco, Quirites, (sicuti poeta solent, qui res Ro-
manas scribunt) præterire me nostram cala-
mitatem, quæ tanta fuit, ut eam ad aures
L. Luculli, non è prælio nunciis, sed ex ser-
mone rumor afferret. 8. Æneid

Quid memorem infandas cades? quid facta tyranni
Effera? ——— Et 10. Æneid.

Quid repetam exustas Erycino in littore classes?
Quid tempestatum regem, ventosq; furentes
Æolia excitos? aut actam nubibus irim?

Pro Clu. Mitto illam primam libidinis
injuriam: mitto nefarias generi nuptias,
mitto cupiditate matris expulsam matri-
monio filiam, &c. Nihil de alteris Oppiani-
ci nuptiis queror. Prætereō quod eam sibi
domum sedemq; delegit, in qua quotidie su-
perioris viri mortis indicia, & spolia fortu-
narum videret. Ironia deniq; est, quæ ἀπο-
φασίς, negatio dicitur. Non agam tecum
jure summo: non dicam quod fortasse ob-
tinerem. Ver. 1. Nec ea dico, quæ si dicam, ta-
men infirmare non possis. &c. Sunt hæc &
alia in te falsi accusatoris signa permulta,
quibus ego nunc nō utor. Hic, nec ea dico,
Non utor, ἀποφασίς similem habent.

De Metaphora, C A P. VIII.

TRopi primum genus adhuc fuit in
 Metonymia & Ironia: secundum
 sequitur in Metaphora & Synecdoche.
*Metaphora est, quando ex simili significa-
 tur simile.* Itaq; metaphora est ad unum
 verbū contracta similitudo. Tropus au-
 tem nullus est florentior quam meta-
 phora, nec qui plus luminis afferat ora-
 tioni: præsertim si ratione sumpta est, &
 ad sensus ipsos admovetur, maximé o-
 culorum, qui est sensus acerrimus: Nā
 & odor urbanitatis & mollitudo huma-
 nitatis, & murmur maris, & dulcedo o-
 rationis sunt ducta à cæteris sensibus. Il-
 la veró oculorum multó acriora, quæ
 ponunt pené in conspectu animi, quæ
 cernere & videre non possimus. Sed hæc
 omnia plenioribus exemplis melius in-
 telligētur. Nihil est autem in rerum na-
 tura, unde simile duci non possit: indi-
 demq; ideó & metaphora. Pro Sest. Cu-
 jus ego patrem Deum atq; parentem statuo
 fortune nominisq; mei. Hic tanquam Deū
 & parentem intelligis. Tusc. Honos aut
 artes, omnesque incenduntur ad studia, glo-
 riā. Æneid.

Spem fronte serenat. Item:

Magnos irarum fluctuat aestu.

2. Orat. Ut sementem feceris, ita metes.
 In

In Brut. Latrant quidem oratores, non lo-
quuntur. In Pisonem, cum de Epicuro
voluptatis magistro agitur, ad illius hanc
orationem adhibuit.

Hyperbole verò & allegoria in Meta-
phoris præcipuam laudem obtinent, & hinc
vulgo etiam præcipuè collocantur. At-
que ex hyperbolica Metaphora oritur
mira sublimitas orationis: cum rebus
inanimatis actum quendam & animos
damus, ut Arist. II. cap. 3. Rhetor. admo-
nuit: deinde Quintil. lib. 8. cap. 6. Æ-
neid. I.

— geminig, minantur

In calum scopuli. — Item Æneid. 8.

— Pontem indignatus Araxes.

Pro Marcel. Parietes, medius fidius C.
Cesar, ut mihi videntur, hujus curia tibi
gratias agere gestiunt.

Allegoria multo sunt, hinc illustrissima.
Philip. 4. Virtus est una altissimis defixa ra-
dicibus, que nunquam vi labefactari potest,
nunquam dimoveri loco. 3. Catil. Memoria
vestra, Quirites, nostræ res alentur, sermoni-
bus crescent, literarum monumentis in vete-
rascent, & corroborabuntur. Ver. 4. Ipse in-
flammatu scelere, venit in forum: arde-
bant oculi, totoque ex ore crudelitas emica-
bat. Horat. I. Od.

O navis, referent in mare te novi

Fluctus: o quid agis? fortiter occupa

Portum

De Orat. Quare Coracem istum vestrum patiamur nos quidem pullos suos excludere é nido, qui evolent clamatores odiosi ac molesti. In Pis. Neq; tam fuit timidus, ut qui in maximis turbinibus ac fluctibus Reipubl. navem gubernassem, salvamq; in portu collocassem, frontis tua nubeculam, aut collega tui contaminatum spiritum pertimescerem. Alios ego vidi ventos, alias prospexi animo procellas: aliis impendentibus periculis non cessi, sed unum me pro omnium salute obtuli. Frontis nubeculam, & contaminatum spiritum, hyperbolicam elationem habent.

De Synecdoche membri, CAP. IX.

*Cum mihi
pro pro
gladio.
mania
pro rebe
puppiis pro
navi punit* **M**etaphora igitur ejusmodi fuit: superest synecdoche, cum ex parte totum, aut contra significatur. Pars autem est membrum vel species. Synecdoche membri est, quando ex membro integrum significatur. Philip. 2. O tecta ipsa misera, quam dispari domino (quanquam quomodo iste dominus?) sed tamen quam a dispari domino tenebantur! Virg. Æneid. 1.

*Nam tita
res agitur
vires cum*

Haud aliter puppesq; tua, pubesq; tuorum.

proximus ardet Prosa mucronem pro gladio, & tectum pro

pro domo recipiet; non autem puppim pro navi, nec abietem pro tabellis, ait. Quintilian. lib. 8. cap. 6. Allegoria quædam hîc est Catilin. i. Nulla me modo posse iisdem parietibus tutó esse tecum, qui in magno periculo essem, quód iisdem mœnibus contineremur. Hîc parietes pro domo, mœnia pro urbe intelligis. Multorum te oculi & aures non sentientem, sicut adhuc fecerant, speculabuntur atque custodiunt. i. Catil. Hic oculi & aures, pro ocularis & auritis hominibus. †

De Synecdoche speciei, C A P. X.

Synecdoche speciei est, cum ex specie significatur genus. Catil. i. Certé verèdum non erat, ne quid hoc parricida civium interfecto, invidia mihi in posteritatem redundaret. Sic infinitum numerum dicimus pro magno. Plaut. Sexcenta licet eiusmodi proferre. Orat. 2. Cujus ex ludo tanquam ex equo Trojano, innumeri principes exierunt. Sic numerus singularis pro plurali: quomodo sæpe est in Livio, Romanus pralio victor. Georg. 3

Haud secus, ac patriis acer Romanus in armis.

Item Orat. 1. Quid tam necessarium est, quam tenere semper arma, quibus tectus esse possis? id est, passim, vel quilibet possit.

Lazari in pro afflicto, & paupere. Josephum
pro pio ad bono vivo

22

A U D. T A L Æ I

Allegoria hîc est frequentior. Agr 2.
Cùm haberet hac Respub. Lucinos, Calatinos, Acidinos, homines non solum honoribus populi, rebusque gestis, verùm etiam patientia paupertatis ornatos: & tum cum erant Catones, Philippi, Lælii, quorum sapientiam temperantiamque in publicis privatisque, forensibus domesticisque rebus perspexeris: tamen ejusmodi res commissa est nemini. Hîc Lucini, Calatini, Acidini, pro civibus honoratis & pauperibus: Catones, Philippi, Lælii, pro sapientibus & temperatis usurpantur. Sed hîc Troporum significatio etiam ab Oratore explicatur. Talis in Jovenale, Satyr. 2. allegoria est:

*Ultra Sauromatas fugere hinc libet & glaciale
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt.*

Hîc Sauromatas, & glaciale Oceanum dixit pro quolibet remotissimo loco; Curios pro temperatis, Bacchanalia pro quolibet intemperantiæ genere. Idem:

Quam si te Veneris commendet epistola Marti.

Venerem & Martem dixit pro amica & amatore. Sic Eclog. 4.

*Alter erit tum Tiphys, & altera, quæ vehat Argo
Delectos Heroas, erunt etiam altera bella,*

Atq; iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.

Significat autem gubernatores, & naves,

ves, & bellatores, & hostilia oppida. Sic Agr. 2. *Hunc Capua Campano supercilio ac regio spiritu cum videremus, Magios, Blosios mihi videbar videre, ac Jubellios.*

pro membro

De Synecdoche integri, C A P. XI.

Synecdoche totius est, quando ex toto pars significatur: estq; integri vel generis: integri, quando ex integro significatur membrum. *Æneid. 1.*

est tropus

Pabula gustassent Troie, Xanthumq; bibissent.

Hic intelligis & partem pabuli, & partem Xanthi fluvii, non tota pabula, non totum Xanthum. *Eclo. 2.*

*domus de
salvata op
et palestris
imagines
ex ornata
et pariet*

Aut, Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim.

1. Epist. lib. 4. Res vides quomodo se habeat: Orbem terrarum distributis imperiis ardere bello. Orbem pro globo, synecdoche est membri pro integro, & orbem pro parte orbis, est synecdoche contraria integri pro membro, id est, pro imperio Romano.

pro specie

De synecdoche generis, C A P. XII.

Synecdoche generis est, quando ex genere significatur species. Pro Mar. *Et certe in armis, militum virtus multum juvat. Virtus pro fortitudine. Hic tropus 1. Tusc. explicatur. 2. Cat. Sine dubio*

perdidimus hominem, magnificeque vicimus. Hominem dicit, pro Catilina. Ver.
 5. *Ad quam spem tam perniciosum, tam importunum animal reservetis?* Animal, pro bestia dixit Orator. *Nec tamen quidlibet hinc audebis, ut dicas pro equo quadrupedem,* ait Quintil. *Sic Tydides, & Pelides, pro Diomede & Achille: sic poëta pro Homero aut Virgilio, orator pro Demosthene aut Tullio. Sic pluralis pro singulari.* Ad Brutum: *Nos populo imposuimus, & oratores visi sumus.*

1. modus

2. modus

Allegoria hinc etiam frequens est. Catilin. 1. *Exire ex urbe Consul hostem jubet.* His generalibus verbis, urbe, consul, hostem, intelligis Roma, Tullius, Catilinam.

De pilogo troporum, C A P. XIII.

AT QUE hæc de tropis: quorum si præstantia & excellentia spectetur, longe princeps erit metaphora, ironia deinde succedet, tertia erit metonymia, postrema, synecdoche. Usus autem etiam frequentissimus est metaphora, deinde metonymia, tum synecdoches: rarissimus ironia. Hanc autem inductionem, octo Ciceronis consulares à Petro Ramo observatæ concluderunt. At præcipue

cipue tres species, metonymia, metaphora, synecdoche, sæpe conjunguntur. In Pison. Unus ille dies mihi quidem instar immortalitatis fuit, cum Senatum egressum vidi, populumque Romanum unversum, cum ipsa Roma prope convulsa sedibus suis, ad complectendum conservatorem suum procedere visa est: qua me ita accepit, ut non modo omnium generum, etatum, ordinum viri ac mulieres, omnis fortuna ac loci; sed etiam mœnia ipsa viderentur, & tecta urbis ac templa lætari. Hic metonymiæ sunt, senatus pro senatoribus, Roma pro Romanis: synecdoche, tecta pro ædificiis, mœnia pro urbe: metaphoriæ autem illæ, ex inanimatis & brutis rebus; animatæ & actuosæ: Procedere, accepit, lætari, præcipuam laudem obtinent. Atq; hæc prima Rhetoricæ elocutionis ὁψοποιία καὶ κόμωσις fuit.

Quid figura; & quid figura dictionis,
C A P. XIV.

EXposito in tropis primo genere elocutionis, sequitur ut de figura secundo loco dicendum sit. Figura est elocutio, qua orationis habitus à recta & simplici consuetudine mutatur. Ut enim tropus, est singularum vocum; sic figura

B

ra, conjunctarum est: utque vocum alia est propria, alia modificata: sic orationum alia est recta, alia figurata. Illam Græci ἀνεπιτηδεύουσαν, hanc ἐπιτηδεύουσαν vocant. Itemque figuram, χῆμα, id est, habitum & gestum quendam orationis. Nomen autem figuræ videtur ab histronum persona & habitu sumptum esse, qui varia orationis genera variis vestimenti figuris pronuntiabant. Artem vero figurarum videtur Tullius deserpasse, cum tertio Oratorio numerum earum augeat, in Oratore autem minuat: denique in Topicis nominatim præcipiat, in re infinita vitiosum non esse prætermittere aliquid: ut cum (ait) de ornamentis verborum sententiarumque præcipitur: res enim est infinitior. At hujus infinitatis, quam Tullius existimat, genera & species, si non accuratissime exprimere, certe lineamentis quibusdam adumbrare licet. *Figura igitur est dictionis aut sententia.*

Figura dictionis est figura, qua elocutio figuratur dictionibus apte & jucunde interseseresonantibus. Itaque figura dictionis nihil aliud est, quam elocutionis harmonia quædam & numerus: quo uno nihil est cognatius nostris animis: numero

mero enim excitamur, & incendimur,
& languescimus & ad hilaritatem tristi-
tiamq; deducimur. Rhetoricæ igitur
μυροφάνιον, omnesq; pigmētorum arcu-
læ, hic præcipuè explicantur: quib. non
sophistæ solum ad ingenii ostentatio-
nem, sed oratores in seriis & gravibus
caussis utiliter usi sunt. *Figura dictionis*
est in sonorum dimensione vel repetitione.

Derhythmo. C A P. X V.

Dimensio est poetica vel oratoria.
Poetica, quæ perpetuis certorum
spatiorum legibus adstringitur: & ferè
in fabulosis argumētis ad hominū mo-
res imitandum & exprimendum. Hinc
Tragœdia, Comœdia, & cætera poema-
tis genera orta sunt, in quib. *ἁντιπῶσις*
ἢ ἀντιπῶσις, varietas casuum & agni-
tio tandē insperata, delectarēt animos:
ad eamque rem rhetorici cujusq; orna-
menti præcipua licentia est assumpta.
Alioqui si vera tractes, si severior fueris:
nihil habere poætæ nisi numerum vi-
deare. Sic Empedocles Aristoteli phy-
siologus videtur, non poeta: neq; quic-
quam habere commune cum Homero
præter metrum. Ergo species elocutio-
nis rhetoricæ, in talis argumenti licen-

tia numero poetica dicitur, cujus volu-
 ptas præcipue insignis est, præcipue ^{ῥυθμικῆς}
 illam Platonis, & incantationem
 manifesto carmine continet: adeo ut
 hinc primùm homines capti, dicantur à
 fera agrestiq; vita, ad civilem & huma-
 num cultum traducti esse. *Numerus poe-
 ticus est rhythmus aut metrum. Rhythmus
 est numerus poeticus, certum syllabarum
 numerum certa clausula terminatum con-
 tinens.* Sic enim constituendæ doctrinæ
 gratia nomen commune usurpetur. Ta-
 les rhythmus naturales sunt in omni na-
 tione atque gente: atque (ut loquitur
 Aristoteles) ^{ἐκ τῶν αὐτοχρησμάτων, ἔ}
 naturali & sponte fusa compositione.
 Sic enim hodie Francorum, Italorum,
 Hispanorum, Germanorum, omnium-
 que omnino populorum rhythmus sunt,
 sine ulla longarum, vel brevium syllaba-
 rum dimensione: & talia quondam in
 Græcia ante Homerum, & in Italia an-
 te Andronicum poemata fuerunt. Talis
 enim videatur poesis fuisse in illis (de
 quibus Ennius loquitur) versibus;

— quos olim Fauni vatesque canebant.

Atque hæc infantia est poeticæ dimen-
 sionis: & sic Quintil. ait rhythmum, au-
 rium mensura & similiter decurrentium
 spatio.

spatiorum observatione esse generatū :
 mox in eo repertos esse pedes, eorumq;
 locis certis ordinatorum dimēſione fa-
 cta eſſe metra: ut in veteris & Græciæ &
 Italiæ poematis, quæ hodie leguntur,
 apparet; & in vernaculis linguis appare-
 bit, ſi quando eruditionis uberiore fru-
 ctum naſcæ ſint.

De Metro, C A P. XVI.

Auctores numeri metrici per vete-
 res perhibentur: tamenſi Ariſtote-
 les negat ullius poetæ ante Homerum
 ſcripta extare; nec Romæ ante Ennium
 extitit quidquam ſatis dignum, quod
 iterum legatur, ait Cicero. Ergo hæc de
 rhythmo. Metrum eſt numerus poeti-
 cus, certos pedes & certis locis colloca-
 tos continens.

Pes, eſt dimēſio certis ſyllabarū tem-
 porib. definita: eſtq; biſyllabus aut tri-
 ſyllabus: & uterq; ſimplex aut miſtus. Bi-
 ſyllabus ſimplex eſt ſpondæus, ex duab.
 longis, ut *mūsās*: aut *Pyrrhichius*, eſt dua-
 bus brevibus, ut *Dēūs*. Miſtus autē eſt
 iambus eſt brevi & longa, ut *deōs*: aut
Choreus, eſt longa & brevi: ut *ārmā*. Tri-
 ſyllabus ſimplex, eſt *Moloffus*, eſt trib. lon-

gis, ut *Rōmānōs*: aut Trochæus é tribus
 brevibus, ut *lĕgĕrĕ*. *Mistus* vero cōstat
 é duabus syllabis deinceps similibus aut
 dissimilibus. Duarum syllabarum simi-
 liū pedes sunt bis bini. *Dactylus*, é longa
 & duabus brevibus, ut *Tītŷrĕ*: contrā
Anapæstus, é duabus brevibus, & longa,
 ut *flŷvĭōs*: *Bacchius*, é brevi & duabus
 lōgis, ut *āthēnās*: contrā *Palimbacchi-*
us, é duabus lōgis & brevi, ut *cāntārĕ*.
 Misti autē é dissimilibus continuis duo
 sunt. *Creticus* é longa, brevi, longa ut
jūdicēs: contrā *Amphibrachus*, é brevi,
 longa, brevi, ut *āmārĕ*. Ergo hæc de pe-
 dibus, quorum dimensione metrum cō-
 ponitur: in quo & vocalis, & *m*, & vtra-
 que, si sit vltima præcedentis dictionis
 eliditur, quando dictio sequens incipit
 á vocali, & vltima habetur pro indiffe-
 renti, ut in illo Virgilii versu:

Multum ille & terris jactatus & alto.

Hic *i*, in (*ille*) item *tum* in (*multum*) eli-
 ditur. Genera ejus multa sunt: numerus
 enim potest infinitis pené modis in cō-
 tinuatione verborum variari & confor-
 mari. Summa autem duo sunt, simplex
 & compositum. *Simplex* constat è duo-
 bus

bus tantum pedibus: quale est *Adonium*,
constans e dactylo & spondaeo, ut,

Terruit urbem.

Carmen compositum est, quod constat e pluribus, quam duobus pedibus: ut tetrametrum & polymetrum: nam trimetrum in signe nullum est. Tetrametrum, est *Asclepiadeum*, e molosso, anapaesto, duobus dactylis, ut:

Mecenas atavis edite regibus.

Polymetrum est pentametrum, vel hexametrum. Pentametra sunt, *Phalaeucium* & *Sapphicum* & *Elegum*. *Phalaeucium* e spondaeo, dactylo, choræis tribus, ut:

Passer, delicia mea puella.

Sapphicum constat e choreo, spondaeo, dactylo, choreis duobus: ubi observandum est, ut cum ter dictum fuerit, ei carmen *Adonium* addatur, ut:

*Iam satis terris nivi atq; dira
Grandinis misit pater, & rubens
Dextera sacras jaculatus arces,
Terruit urbem.*

Elegum constat duobus primis locis dactylo vel spondaeo: tertio, spondaeo, cum anapaestis duobus. ut:

Victurus genium debet habere liber.

Hexametrum epicum praecipue celebratur, constans quatuor primis locis e

spondæo vel dactylo, quinto, dactylo tantum, ut sexto, spondæo, ut:

Arma virumq; cano, Troja qui primus ab oris.

Verum pentametrum ab epico nunquam separatur, quamvis epicum ab eo separetur:

*Nescio quid plus est, quod donat secula chartis:
Victurus genium debet habere liber.*

Reliquorum generum exempla ex poetis animadverti possunt, qui prope infinitos & innumerabiles concentus orationis invenerunt. Neq; tamen sic omnes numerorum varietates complexi sunt, quin plures inveniri possint.

De numeri oratorii origine & laude,
C A P. XVII.

Numerus poeticus expositus est. Oratorius, est numerus quidem non incertus, sed tamen & poetico, & sibi ipsi perpetuo dissimilis. Natus autem est ex illo poetico, cujus voluptatem rhetores imitati sunt, cum hic animadvertissent poetas quidem populo placere, in oratoribus autem genus ἀπὸ δμῶν & incompositum cum severitate audiri. Numerum igitur quendam rhythmicis quidem & metricis legibus solutum; sed tamen numerum in prosa adhibuerunt: cujus inveniendi princeps Thrasymachus

chus fuit: sed ejus omnia nimis erāt scri-
pta numerosē. Deinde Gorgiam ferunt
in hujus numeri affectatione immodi-
cū fuisse & his ipsis festivitātibus intem-
perātius abusum. Isocrates autem, Gor-
gię jam senis auditor, utrumq; modera-
tione superavit. Ergo numerus ille poe-
ticus hunc alterum oratoris numerum
genuit in Gręcia maturiūs, annis propē
quadringentis tardiūs in Italia. Orato-
rii autem numeri gratia, hyperbaton,
id est, longior verbi transgressio, per-
mittitur. *Fit enim (ait Fabius) sepius a-*
spera, & dura, & dissoluta, & hians oratio,
si ad necessitatem ordinis verba redigantur:
& ut quodq; oritur, ita proximis etiam, si
vinciri non potest, alligetur. Differenda igitur
quadam & prasumēda: atq; ut in stru-
cturis lapidum impolitorum, loco quo con-
venit, quidq; ponendum: non enim recidere
ea, nec polire possumus, quę coagmentata se
magis jungant: sed his utēdum qualia sunt,
eligendaq; sedes: nec aliud potest facere ser-
monem numerosum quām opportuna or-
dinis mutatio. Numerus oratorius rhythmi
nil admodum habet, nisi forte in quadam
repetitione, de qua suo loco: totus est in ob-
servatione pedum: quem Tullius tanti fe-
cit, ut affirmet conciones sepe exclamasse,

cum verba apte cecidissent. Hunc igitur numerum adhibere necesse est, si ornatu velis dicere, non solum (quod ait Aristoteles & Theophrastus) ne infinite feratur, ut flumen, oratio: verumetiam ut multo maiorem vim habeat. Neque vero (ait Fabius) Demosthenes fulmina tanto pere vibrasse diceretur, nisi numeris contorta ferrentur. Atque ideo (ait Tullius) ut atletas, nec multo secus gladiatores videmus, nihil nec vitando facere caute, nec petendo vehementer, in quo non motus hic habeat palastram quandam, ut quidquid in his rebus fiat utiliter ad pugnam, idem ad aspectum etiam sit venustum: sic oratio ne plagam gravem facit, nisi petitio fuerit apta: nec satis recte declinat impetum, nisi etiam in cedendo quid deceat, intelligat. Itaque qualis eorum motus, quos ἀπαιδίαστος Græci vocant, talis horum videtur oratio; qui non claudunt numeris sententias.

De numeri oratorii observatione,

C A P. XVIII.

HÆc Tulliana est oratorii in pedibus numeri commendatio: quæ nobis multo etiã gratior quàm auctori ipsi esse debeat: qui scholasticis rhetorum

torum commentis inductus, artem longe difficillimam hîc esse credidit, quam ipsius viginti præstantissimæ orationes, *P. Rami* diligentiâ observatæ, facillimam esse docuerunt: tanto naturam atq; usum arte præstantiorem orator habuit. Unica enim cõsideratio hîc est, ut prosæ numerus sit non solum poetici numeri (quod generaliter præceptum est) sed etiam sui ipse dissimilis. In prosa itaque versum fugito: citare tamen licet aliunde, auctoritatis aut voluptatis gratia: ut Tullius præsertim senex, Atheniensium philosophorum exemplo adductus (ut ait *Tuscul. 2. de sese*) frequenter citavit. hoc est primum. Deinde principium vel exitum carminis, ne principium vel exitum prosæ facito. Principiorum verò cura minor: mediorum autem alioqui nulla est magnopere observatio. In clausula verò maxime perfectio atq; absolutio iudicatur: quæ, quoniam vehementius apparet & intelligitur, varianda est maxime, ne aut animorum iudiciis repudietur aut aurium satietate: nec tamen senis á fine syllabis retrorsum longius observatio procedet, & bisyllabis tantum pedibus definiri potest. Numerum igitur eundem in clausula

ne continuato, sed varie dissimiliterque temperato, neque quidquam nimium, vel operosé vel curiosé: artem oratorii é pedibus numeri totam comprehéderis. Id enim illa viginti orationum inductio & animadversio, id est, usus, eloquentiæ præstantissimus, artifex & magister, persuasit. Ex lōgis omnib. clausula tardior & rarior est: ut, *Et spinis respersa*, tres spondæi sunt. Rarissima ex omnibus brevibus. At ex temperatione longarum & brevium frequentior. Res tota é Ciceronis in Oratore loco declaratur. *Stante Cicerone C. Carbo, C. filius Trib. pleb. in concione dixit his verbis: O Marce Druse: patrem appello. Hæc quidem duo binis pedibus incisa: in prioré est dichoreus: in posterioré, fere omnes longæ. Deinde membratim: Tu dicere solebas sacram esse Rempublicã. Hæc duo membra, ternis pedibus variata: in prioré sunt choreus, pyrrhichius, spondæus: in posterioré choreus, spondæus, jambus. Quicumq; eam violasset, ab omnibus ei pœnas esse persolutas. Hic tres chorei continuati: nihil enim ad rem, extrema illa longa sit, an brevis, ut Tullius etiam nominatim profiteretur. Deinde, Patris dictum sapiens, temeritas filii comprobavit.*

Hic

Hic jambum sequitur dichoreus. Quo talis clamor concionis est excitatus, ut admirabile esset. Quære, nonne id numerus effecerit. Verborum ordinem immutato, & fac sic; *Comprobavit filii temeritas*: jam nihil erit. Hic dichorei numerus, Ciceroni gratissimus fuit, & in clausulis admodum frequentatus: ut in una pro Pompejo oratione, centies decies & quater adhibitus sit. In Cornelianâ 2. *O callidos homines!* dichoreus est & jambus. *O rem excogitatam!* spondæus & dichoreus. *O ingenia metuenda!* duo pyrrhichii & choreus. Pro Milone: *Neq; auxiliium modò defensionis meæ, verum etiam silentium pollicentur.* Jambus & chorei duo. Denique varietas ejusmodi semper esse debuerit, ne similitudine artificium numeri deprehendatur: nimium enim insidiarum ad capiendas aures adhiberi videretur, totumq; fieret invidiosum, Lucilianumq; illud audiretur;

*Quam lepida lexeis composita ut tesserula omnes,
Arte, pavimento atq; emblemate vermiculato.*

Ergo hæc de oratorio pedum numero: in quo tamen literarum bonitas præstantior per sese videtur atque excellentior, quam ipsa syllabarum mensura: ut Ciceronis non solum exemplo, sed etiam

iudicio percipi potest. Quantum autem
 sit (ait idem) apté dicere, experiri licet, si aut
 compositi oratoris bené structam collocatio-
 nem dissolvas permutatione verborum.
 Corrumpatur enim res tota: ut & hæc no-
 stra in Corneliana, & deinceps omnia. Ne-
 que me divitiæ movent, quibus omnes A-
 phricanos & Lelios multi venalitiū mer-
 catoresque superarunt. Immuta paul-
 lum, ut sit, multi superarunt mercatores,
 venalitiique, perierit tota res, & quæ se-
 quuntur. Neque vestis, aut calatum au-
 rum, aut argentum quo nostros veteres
 Marcellos Maximosque multi Eunuchi é
 Syria Ægyptoque vicerunt. Verba per-
 muta sic, ut sit: Vicerunt Eunuchi é Sy-
 ria Ægyptoque. Adde tertium; Neque
 veró ornamenta ista villarum quibus Lu-
 cium Paulum, & L. Mummiū, qui re-
 bus his urbem Italiamque omnem refer-
 serunt, ab aliquo video perfacile Delia-
 co aut Syro potuisse superari. Fac ita, potuis-
 se superari ab aliquo Syro, aut Deliaco: vi-
 desque ut ordine verborum paulūm com-
 mutato, iisdem verbis stante sententia, ad-
 nihilū omnia recidāt, cū sint ex aptis disso-
 luta? Aut si alicujus inconditi arripias dis-
 sipatam aliquam sententiam, eamque or-
 dine verborum paulum cōmutato, in qua-
 drum

drum redigas, efficiatur aptum illud, quod fuerit antea diffluens ac solutum. Age, sume de Graccho apud Censores illius; Abesse non potest, quin ejusdem hominis sit probos improbare, qui improbos probet. Quanto aptius si ita dixisset, Quin ejusdem hominis sit qui improbos probet, probos improbare? Sic Tullius de quaternis clausulis ad aurium (quarum superbissimum & fastidiosissimum in hac tota quaestione iudicium profiteretur) normam examinavit. Iudicium autem ipsum laudo & approbo: causam iudicii longè aliam statuo. Clausula, *Venaliique*, non placet Tullio; neque mihi placet, quia finis est epici carminis. At clausulae *Syria Aegyptoque*, è brevi, longis quatuor, brevi: deinde *Syro aut Deliaco*, è spondæo, & (si ultima sit indifferens) dichoreo denique, *Qui improbos probet*, è palimbacchio & dactylo, cur (inquam) hæ clausulae tres, (si pedum numerus spectetur) ingratae sint, cum ultima in choreum, penultima in dichoreum, pedes Ciceroni ipsi gratissimos, cadant: cur denique prima temperatior è bacchio & palimbacchio, quam laudata illa, *Aegyptoque vicerunt*, è longis quinque, unica brevi: cur (inquam) hæ clausula

pedum numero sit ingrator, causam afferre Tullius nullam posset, quin totam pedum doctrinam antè retexeret. Quare numeri illius gratia non solum ducitur è pedibus syllabarum, sed è sonis literarum, quæ vel grãdiores vel magis confertæ in clausula resonant. Neq; verbi clausula id efficit: nam (probet) tam verbũ est, quàm (improbare) Quãobrem in tota oratorii numeri laude, quæ permagna est, literarum soni primas obtinebunt.

De Epizeuxi, CAP. XIX.

Figura dictionis in dimensione soni ejusmodi est: sequitur quæ est in soni repetitione: & quidem similis aut dissimilis. Similis continuè vel disjunctè. Continuè, in eadem sententia, vel in diversis / In eadem sententia appellatur Epizeuxis: quando nempe sonus idem continuè iteratur in eadem sententia. De respons Arusp. Hic P. ille Scipio natus mihi videtur ad interitum, exitiumq; Carthagini, qui illam à multis Imperatoribus obsessam, oppugnatam, labefactatam, periclitantem, aliquando quasi fatali eventu solus evertit; Sic Titus Annius ad illam pestem comprimendam, extinguendam, funditus delent-

*delendam natus esse videtur, & quasi divi-
no munere donatus Reipublica. Hic solum
numerus, non vox iteratur: in sequen-
tibus voces iterantur. Verr. 7. CruX, crux
(inquam) infelici & misero. Terent. And.
O Mysis, Mysis! Item pro Ligario: Si in
hac tanta tua fortuna lenitas tanta non es-
set, quantam per te; per te (inquam) obtines
(intelligo quid loquar) acerbissimo luctu re-
dundaret ista victoria. Pro Milone: Occi-
di, occidi, non Spurium Melium, qui anno-
na levanda, jacturisque rei familiaris, quia
nimis plebem amplecti putabatur, in suspi-
cionem incidit regni appetendi. Virg. Ecl. 5.*

Ipsa sonant arbusta, Deus, Deus ille, Menalca.

Sis bonus o felixq, tuis —

Interdum parenthesis interponitur:
res tamen eodem recidit, quia, tamquam
parenthesis non sit geminatio illa con-
tinuatur. Phil. 2. *Hasta posita pro eade Jovis
Statoris, [bona] (miserum me, consumptis
enim lachrimis, tamen infixus animo haeret
dolor) [bona] (inquam) Cn. Pompeii Magni,
voci acerbissima subjecta praconis. Pro Mar-
cel. At vero ejus gloria, C. Caesar, quam paulo
ante es adeptus, socium habes neminem; to-
tum hoc, quantumcumque est (quod certe
maximū est) [totum est] (inquam) tuum.*
Repetitio continua ejusdem soni in

diversis sententiis est anadiplosis vel climax.

De anadiplosi, C A P. XX.

A Nadiplosis reduplicatio est, quando idē sonus repetitur in fine præcedentis & principio sequentis sententiæ. Virg.

*Pierides, vos hæc facietis maxima Gallo,
Gallo, cuius amor tantum mihi crescit in horas.*

Hæc figura ter iteratur, & eodem verbo Catilinar. 1. *Hic tamen vivit: vivit? imò verò etiam in Senatum venit.* Item, *Vivis, & vivis, non ad deponendam, sed ad confirmandam audaciam.* Item: *Quam diu quisquam erit, qui te defendere audeat, vi- ves, & vives ita, ut nunc vivis.*

De Climace, C A P. XXI.

Climax, gradatio, est anadiplosis cō- pluribus gradibus continuata. Itaque genere eadem est Ovid. 3. Fast.

Mars videt hanc, visamq, cupit, potiturq, cupita.

Pro Mil. *Nec verò se populo solùm, sed senatui commisit: nec Senatui modò, sed etiam publicis præsidiis & armis: neq, his tantùm sed ejus potestati, cui Senatus totam Remp. commisit. Eclog. 2.*

Tor-

*Torva leana lupum sequitur, lupus ipse capellam:
Florentem cithisum sequitur lasciva capella.*

*Pro Sex. Roscio Amerino; In urbe luxuries creatur: ex luxuria existat avaritia
necesse est: ex avaritia erumpat audacia,
unde omnia scelera & maleficia gignuntur.
Author ad Heren. Nam qua reliqua spes
libertatis manet, si illis & quod libet, licet:
& quod licet, possunt: & quod possunt, au-
dent, & quod audent, faciunt: & quod fa-
ciunt, vobis molestum non est?*

De anaphora, C A P. XXII.

A Naphora seu relatio est, quando fo-
nus idem iteratur in principiis sen-
tentiarum Agrar. 2. Tamen ne [vexari]
Rempublicam, [contemni] maiestatem po-
puli Romani, [deludi] vosmetipsos diutius
a Tribuno plebis patiemini? Agrar. 1. [Soli-
citam] mihi civitatem suspitione, [suspen-
sam] metu perturbatam] vestris legibus,
& concionibus, & seditonibus tradidistis.
Catilin. 1. [Nihil] ne nocturnum presidium
palatii, [nihil] urbis vigiliae, [nihil] ti-
mor populi, [nihil] consensus bonorum ci-
vium, [nihil] hic munitissimus habendi
Senatus locus, [nihil] horum ora vultusq;
moverunt?

Te dulcis conjunx, te solo in littore secum,

Te veniente die, te decedente canebat.

Pro Amerin. Accusant ii, qui in fortunas
hujus invaserunt: causam dicit is, cui ni-
hil præter calamitatem reliquerunt. Accu-
sant ii, quibus occidi patrem Sexti Roscii
bono fuit: causam dicit is, cui non modò lu-
ctum mors patris attulit, verùm etiam ege-
statem. Accusant ii, qui hunc ipsum summe
jugulare cupierunt: causam dicit is, qui et-
iam ad hoc judicium cum præsidio venit, ne
hic ibidem ante oculos vestros trucidaretur.
Deniq; accusant ii, quos populus postulat: cau-
sam dicit is, qui unus relictus ex refaria il-
lorum cedere restat. Eclog. 2.

Pan primus calamos cera conjungere binos

Instituit: Pan curat oves oviumq; magistros.

De Epistrophe, C A P. XXIII.

E Pistrophe seu cōversio est numerus,
qua similis sonus in clausulis itera-
tur. Hic autem rhythmus quidam ora-
torius per sæpe resonat in membris pa-
ribus, quæ idcirco jam olim πείρα. *Ca. 101*
ἰστέκωλα nominata sunt, addita etiam αἰ-
τίηται & ὁμοίωται: quæ quamvis insint,
nihil tamen ad orbem cōcinnitatis hu-
jus (ut Cicero appellat) efficiunt: sed to-
tum efficitur similiter desinentium ἐπι-
στροφῆ & conversione: quæ ideo ὁμοιότη-
ταίηται

λδζα dicuntur. Pro Pompejo: *Ut ejus voluntatibus non modo cives [assenserint,] socii [obtemperarint,] hostes (obedierint:) sed etiam venti tempestatesq; (obsecundarint.)* Hic tria prima membra ferè senaria sunt, postremum est longius. Neque æqualitatis similitudo sic exigenda est. Agrar. i. *Ut vester honos ad mei temporis diem petitus, non ad aliena petitionis occasionem interceptus: nec diuturnis precibus efflagitatus, sed dignitate impetratus esse videatur.* Sed à Cicerone ipso positum tam concinni orbis exemplum expédamus. Pro Milon. *Est enim hæc, judices, non scripta, sed nata lex: quam non didicimus, accepimus, legimus; verùm ex ipsa natura arripuimus, hausimus, expressimus: ad quam non docti, sed facti; non instituti, sed imbuti sumus.* Hic quater bini tanquam versus, æqualibus ferè interspirationib. interpuncti resonant; duo primi ternarii [*non scripta, sed nata*] duo sequentes plusquàm duo denarii: duo sequentes iterum ternarii, postremi quaternarii. Sed in propositis exemplis sonus tantùm servatur, non etiam dictio: in sequētibus autem dictio ipsa iteratur. Philip. 2. *Doletis tres exercitus populi Rom. esse interfectos? interfecit Antonius. Desideratis clarissimos ci-*

ves? eos quoq; eripuit Antonius. *Autho-
ritas hujus ordinis afflictata est? afflixit An-
tonius.*

Martialis lib 2.

Capto tuam (pudet heu) sed capto, Maxime, cœnam:

Tu captas alias: jam sumus ergo pares.

Mané salutatum venio: tu diceris isse.

Ante salutatum: jam sumus ergo pares.

Sum comes ipse tuus, tumidiq; ante ambulo regis;

Tu comes alterius: jam sumus ergo pares.

Utraq; autem figura, tum anaphora,
tum epistrophe hîc comprehenditur.

Symploce complexio dicitur, cûm i-
dem sonus in principiis & clausulis ite-
ratur. Agr. 1. *Spem improbis ostendistis, ti-
morem bonis injecistis, fidem de foro, digni-
tatem de Republ sustulistis.* Agrar. 2. *Quis
legem tulit? Rullus. Quis majorem populi
partem suffragiis privavit? Rullus. Quis
comitiis praefuit? idem Rullus. Pro Milon.
Quis eos postulavit? Appius. Quis produ-
xit? Appius.*

De Epanalepsi, C A P. XXIV.

ERgo repetitiones hæ sunt in eodem
loco: sequentes duæ sunt in isto loco,
*Epanalepsis & Epanodos. Epanalepsis seu
resumptio, est quæ idem sonus in princi-
pio & clausula repetitur. Ver. 4. [Saluti]
enim eorum potius consulam, quàm [volun-
tati.]*

*Crescit amor nûm mi, quântum ipsa pœni-
tia crescit.*

tati.] Phil. 1. Illa erat vita, illa secunda fortuna, libertate esse parem cum ceteris, principem dignitate. Æneid. 1.

Multa super Priamo rogans, super Hectore multa.

Verr. 7. Multi & graves dolores inventi, parentibus & propinquis multi. Martial.

Phosphore, redde diem: quid gaudia nostra moraris?

Cesare venturo, Phosphore, redde diem.

Vivis, & vivis non ad deponendam, sed ad confirmandam audaciam. Catil. 1.

De Epanodo, C A P. XXV.

EPanodos seu regressio est, qua sonus in principio & medio, vel in medio & fine iteratur. Verrin. 3. Habuit honorem ut proditori, non ut amico fidem. Pro Plan. Gratiam qui refert, habet: & qui habet, in eo quod habet, refert. Pro Cæcinnâ: Quia res indigna sit, ideo turpem existimationem sequi: quia turpis existimatio sequitur, ideo rem indignam non vindicari. Eclog. 8.

crudelis tu quoque mater:

Crudelis mater magis, an puer improbus ille?

Improbus ille puer, crudelis tu quoque mater.

Cic. Vestrum jam hic factum deprehenditur, P. C. non meum: at pulcherrimum quidem factum: verum, ut dixi, non meum, sed vestrum.

De Paronemasia, C A P. XXVI,

Figuræ dictionis in repetitione sonorum similium sic habent: in repetitione sonorum leviter dissimilium duæ sequuntur, Paronomasia & Polyptoton. Paronomasia vel adnominatio est, cum dictio literæ aut syllabæ alicujus cõmutatione, significatione quoq; commutatur. Verr. 3. *Nam ut apertus in [corripientis] pecuniis, sic in spe [corrumpendi] iudicii.* Pro Amer. *Tamet si non modo [ignoscendi] ratio, sed etiam [cognoscendi] consuetudo de medio sublata est.* Catil. 1. *Ut non emissus ex urbe, sed immissus in urbem esse videatur.* Ibidem: *Hanc Reip. pestem paulisper reprimi, non in perpetuum comprimi posse.* Tale est illud Quintiliani, *Emit morte immortalitatem.* Item; *Neminem posse alteri dare matrimonium, nisi penes quem sit patrimonium.* Martialis hinc joci materiam arripuit:

*Litigat & podagra Diodorus, Flacce, laborat:
Sed nil patrono porrigit, hac chiragra est.*

Inde etiam illud est Catonis, cui cum quidam dixisset: *Eamus deambulatum;* & ille respondisset: *Quid opus est de?* Imò verò (ait Cato) *quid opus est te?*

De Polyptoto, C A P. XXVII.

Polyptoton est cum ejusdem originis variis casibus voces inter se consonant,

sonant. Pro Cæl. *Ipsius autem veneni quæ ratio fingitur? ubi quæsitum est? quo pacto? cui? quo in loco traditum?* Æneid. 4.

Littora littoribus contraria, fluctibus undas Imprecor, arma armis. —

7. Ver. *Certus locus, certa lex, certum tribunal, quo hoc reservetur.* De respons. *Homines te propter pecuniam iudicio liberarunt, hominibus injuria tui stupri dolori nõ fuit: homines tibi arma alii in me, alii post in illum invictum civem dederunt: hominum beneficia prorsus concedo tibi.* Æneid. 5.

Hunc morem, hos cursus, atq; hæc certamina primus Ascanius, longam muris cùm cingeret Albam, Rettulit. —

Et apud Quintil. *Non ut edam, vivo: sed ut viuam, ede.*

Quid figura sententiæ, & quæ vis ipsius,

C A P. XXVIII.

Figura dictionis ejusmodi est. *Figura sententiæ, est figura quæ totam sententiam aliquo animi motu afficit. Virilem autem quandam dignitatem præ superiorum molli & delicata venustate obtinet: ut illic color & sanguinis orationis, hinc nervi thoriq; esse videantur.* Itaque (ait in Bruto Tullius) *quid sententiæ ornamentis & cõfirmationibus tra-*

stat Demosthenes, idcirco á doctis, oratorum
 est princeps iudicatus. Et rursus in Orato-
 re idem cōfirmat: Sententiarū figuris (ait)
 quia frequentissime Demosthenes utitur,
 sunt qui putant ejus eloquentiam maximè
 esse laudabilem. Et verò nullus ferè ab eo lo-
 cus sine quadam confirmatione sententiæ e-
 ducitur: Nec aliud quidquam est dicere, ni-
 si omnes, aut certè plerasque aliqua specie
 illuminare sententias. Sic igitur Tullius
 elocutionis principatum huic postre-
 mo ornamentorum generi attribuit,
 publico de laudibus summi oratoris, ju-
 dicio. Et certè nullis acrioribus incen-
 diis fulmina illa Demosthenis, quæ di-
 cuntur, accendi potuerunt: nec ullis fle-
 ctendorum animorum machinis elocu-
 tio violentior esse potest. Hic enim ^{ῥῆσις}
 ἡ ψυχαγωγία elocutionis summa est.
 Deniq; ut superior illa & troporum, &
 in verbis figurarum elocutio, ad dicen-
 dum & delectandum multū valeat: hæc
 etiā (quod in dicendo caput est) ad mo-
 vendum & pervincendum, plurimum
 valebit: reprehensaq; ideo á nonnullis
 Romanorum oratorum Atticis in Ci-
 cerone: quem (quòd ejus altior & ardē-
 tior esset oratio) furere & bacchari ar-
 bitrarentur. Sed usus artis & summa in
 civi-

civitatibus utilitas eam calumniam refutavit.

Figura sententiæ, est in logismo aut dialogismo. Logismus est, quando sine collocatione sententia figuratur: estq; Exclamatio, & sui ipsius Revocatio. Apostrophe & Prosopopœia.

De exclamatione, C A P. XXIX.

EXclamatio est figura in logismo, per adverbium exclamandi expressum vel intellectum / magnum prorsus animi commovendi instrumentum, & quidem affectuū variorum: modó admirationis: O clementiam admirabilem, atq; omni laude, predicatione, literis monimentisq; decorandam! Modó desperationis: Pro Mil. O frustra mei suscepti labores! ô spes fallaces! ô cogitationes inanes mee! Modó optationis. Ovid Epist. 1.

*O utinam tunc cum Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis!*

Pro Pomp. Utinam, Quirites, virorum fortium atq; innocentium tantam copiam haberemus, ut hac deliberatio vobis difficilis esset, quemnam potissimum tantis rebus ac tanto bello proficiendum putaretis. Modó indignationis: In Pison. O scelus! ô pestis! ô labes! Modó irrisionis, ut

ibidem: *O stultos Camillos, Curios, Fabricios, Calatinos, Scipiones, Marcellos, Maximos! O amentem Paulum! rusticum Marium!* Prò, adhibetur sæpe ad obtestationem, ut in Andr.

Pro Deum atq; hominum fidem! quid est, si non haec contumelia est?

En, aliquando triste quid, & miserabile præ se fert. Eclog. 1.

Impius hæc tam culta novalia miles habebit?

Barbarus hæc segetes? en quò discordia civis

Perduxit miseros! en queis consecimus agros?

Heu & eheu, sunt commiserationis. 1.

Offic. O domus antiqua, heu quàm dispari domino dominaris! Æneid. 1.

— tu nunc Carthaginis alta

Fundamenta locas, pulchramq; uxorius urbem

Extruis: heu regni, rerumq; oblite tuarum?

Eclog. 2.

Eheu quid volui misero mihi! floribus Austrum

Perditus, & liquidis immisi fontibus apros:

Quem fugis, ah demens!

Aliquando exclamatio est deprecationis & imprecationis: in Heaut.

Vt te quidem Dii Deaq; omnes quantum est, Syre

Cum isthoc invento, cumq; incepto perduint.

Æneid 2.

At tibi pro scelere, exclamat, pro talibus ausis

Dii (si qua est calo pietas, qua talia curet)

Per solvant grates dignas! —

Pro Deiotaro: Dii te perdant, fugitive! ita non modò nequam & improbus, sed factus

tuus & amens es. Epiphomema quoque species est exclamationis, quæ ad finem rei narratæ & explicatæ addi solet: ut cum Virgilius exposuit omnes causas, quibus Juno Romanos persequeretur, tandem acclamat, Æneid. i.

Tanta molis erat Romanam condere gentem.

Licentia etiam, quæ Græcis *παρρησία* dicitur, exclamatio quædam videtur. Pro Sylla: *Adeste omnes animis qui adestis corporibus: erigite mentes auresq; vestras, & me de invidiosis rebus (ut ille putat) dicentem attendite. Ego consul, cum exercitus perditorum civium clandestino scelere conflatos, crudelissimum & luctuosissimum exitium comparasset, cum ad occasum interitumq; Reipubl. Catilina in castris: in his autem templis atq; tectis, dux Lentulus esset constitutus: meis consiliis, meis laboribus, mei capitis periculis, sine tumultu, sine delectu, sine armis, sine exercitu, quinque hominibus comprehensis atq; confossis, incensione urbem, internecione cives, vastitate Italianam, interitu Rempubli. liberavi. Ego vitam omnium civium, statum orbis terræ, urbem deniq; hanc, sedem omnium nostrum, arcem regum ac nationum exterarum, lumen gentium, domicilium imperii, quinque hominum perditorum atq; amentium po-*

na redemi. An me existimasti hac iniuratum in iudicio non esse dicturum, quae iuratus in maxima concione dixissem? Sed Quintilianus hinc nullam figuram putat, nisi quatenus sub hac libertate, quaedam lateat adulatio. Pro Ligar. Vide quam non reformidem, vide quanta lux libertatis & sapientia tua mihi apud te decenti oboriatur. Quantum potero, voce contendam, ut hoc populus Romanus exaudiat. Suscepto bello Caesar, gesto etiam ex magna parte, nulla vi coactus, iudicio meo ac voluntate ad ea arma profectus sum, quae erant sumpta contra te. Apud quem igitur hoc dico? nempe apud eum, qui cum hoc sciret, tamen me antequam vidit, Reipublic. reddidit. In hac licentia (ait Quintil.) Orator non solum ad utilitatem Ligarii respexit, sed magis laudare victoris clementiam non potuit. Quamobrem exclamatio una magnas prorsus vires habet.

De Epanorthosi, C A P. XXX.

R Evocatio sui ipsius est, quando revocatur quidpiam: & est ardoris in exclamatione proximi veluti refrigeratio & moderatio: estq; Epanorthosis aut Aposiopesis. Epanorthosis correctio est,

*Luc. 10. Beati venter est
portavit, quod christi ita*

R H E T O R. LIB. I. 55

est, quanto ant e cedens aliquid revoca-
tur. Epist. 1. Erat hoc mihi dolendum: sed
multo magis illud, quod inimicum meum:
meum autem? imo vero legum, judiciorum,
otii, patriæ bonorum omnium, sic amplexa-
bantur, sic in manibus habebant, sic fove-
bant, sic me presente osculabantur. Terent.
Heaut.

*Corripit;
Imo vero
beati gau-
diunt fer-
monem
dei vult
obseruare*

— *Filium unicum adolescentulum*
Habeo. ah! quid dixi habere me imo habui, Chreme:
Nunc habeam nec ne, incertum est. —

Hic igitur preteritum aliquid & dictum
revocatur. Pro Lig. Sed nimis urgeo, como-
veri videtur adolescens. Pro Cæl. Sed quid
ego ita gravem personam induxi? Pro Mil.
Sed finis sit: neq; enim pro lachrymis loqui
possum: & hic se lachrymis defendi vetat.
Hic cursus orationis antecedens revo-
catur, & quasi poenitentia facti signifi-
catur. Ad Fratr Sed nescio quo pacto ad pra-
cipiendi rationem delapsa est oratio mea, cum
id mihi propositum initio non fuisset. Psalm 6.

*Anima mea luctata
est valde, sed tu bo-
mine exorsor
scil. differens
auxilium*

De Aposiopesi, C A P. XXXI.

Aposiopesis reticentia est, qua senten-
tiæ inchoatæ cursus ita revocatur,
ut inde pars ejus aliqua deinceps non di-
cta, intelligatur Pro Milone: An ille hu-
jus legis, quam Clodius a se inventam gla-

Terent: in Andria 4 *quidem*

Mala meus, malis animis: quem ego si sen-
sero, sed quid opus est verbis.

ra-
ra-
sed
pu-
te,
Vi-
lux
di-
on-
at-
na-
o ac
e e-
itur
sci-
lic.
til.)
ga-
oris
em
res

re-
s in
era-
aut
tio
est,

riatus est, mentionem facere ausus esset vivo Milone, ne dicam Consule? de nostrum enim omnium: non audeo totum dicere.

Æneid. 1.

Iam calum terramq; meo sine numine venti

Miscere, & tantas audetis tollere moles?

Quos ego: sed motos præstat componere fluctus.

Logisimus exclamationis & revocationis ita est: sequitur qui est in Apostrophe aut Prosopopœia.

De Apostrophe, CAP. XXXII.

F. uetrem **A**postrophe aversio est, quando oratio ad alienam personam convertitur, quam instituta oratio requirit. Figura non multum cedens elationis genere exclamationi, & persæpe cum ea conjungitur. Sed apostrophe ex conditione personarum varie distingui potest: *Cicero pro Archia* alias enim ad humanam personam fit a-versio: ut cum illud Ciceronis directè tantopè dictum sit pro Muræna: *Quæris nobis gratia* Negat fuisse re-
che civ verio: ut cum illud Ciceronis directè tantopè dictum sit pro Muræna: *re hoc hactum* Cato, me Consulem, & legis ambitus *mine de* latorem, & tam severe gesto consulatu, cau-
lectemur sam L. Muræna attingere: cujus reprehensio me vehementer movet, non solum ut vobis (Judices) quibus maxime debeo, verum etiam ut ipsi Catoni, gravissimo atq; integerrimo viro, rationem mei facti probem. *A quo*

Virg. Ecloga 2.

Et vos o LAYRI Cappam et ter vicina

MYRTE.

A quo tandem (ait) M. Cato, est aequius Con-
sulem defendi, quam á Consule? Quis mihi
in Rempubl. potest aut debet esse cōiunctior,
quam is, cui Respub. á me una traditur sus-
tinenda, magnis meis laboribus & periculis
sustentata? Eodem modo cū Anchisos
narrat Æneæ, quæ futura sit posteritas
nepotum. Æneid. 6.

Eruet ille Argos, Agamemnoniasq; Mycenæ,
Ipsūq; Æacidem, genus armipotenti Achilli:
Vltus avos Trojæ, templā & temerata Minervæ.

Quis te, magne Cato, tacitū; aut te, Cossæ, relinquat?

Quis Gracchi genus, aut geminos, duo fulmina belli,

Scipiadas, cladem Libya? parvoq; potentem

Fabricium? vel te sulco Serranæ ferentem?

Quis fessum rapitis Fabii? tu Maximus ille es

Vnus, qui nobis cunctando restitues rem.

Hic Apostrophe est ad Catonem, Cos-
sum, Serranum, Fabium. Alias ab homi-
nibus ad deos fit averfio: ut á Catilina
ad Jovem: Hisce omnibus Catilina cum
summa Reipubl. salute, & cum tua peste ac
pernicie, cumq; eorum exitio, qui se tecum
omni scelere parricidioq; junxerunt, profici-
scere ad impium bellū ac nefarium. Tum tu
Jupiter, qui iisdem, quibus hæc urbs, auspi-
cius á Romulo es constitutus, quem Statorē
hujus urbis atq; imperii verē nominamus,
hunc & hujus socios á tuis aris cæterisque
templis, á rectis urbis ac mœnibus, á vita
fortunisque civium omnium arcebis, & o-

omnes inimicos bonorum, & hostes patria,
latrones Italia, scelerum foedere inter se ac
nefaria societate conjunctos aeternis suppli-
ciis vivos mortuosq; mactabis. In Apostro-
phe invocatio insignis est apud poetas.
Sic Æneid. I. cum poeta proposuisset sum-
mam thesin totius Æneidos, tum sic a-
vertitur ad Musam:

Musa, mihi causas memora, quo numine laeso
Quidve dolens regina Deum, tot volvere casus,
Insignem pietate virum, tot adire labores
Impul. rit: tantane animis caelestibus ira?

Ovid. Metamorph. I.

— Dii, ceptis (nam vos mutastis & illas)
Aspirate meis, primaq; ob origine mundi,
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.

Alias ad rem mutam & inanimatam,
velut ad personam, transfertur oratio.
Pro Milo. Religiones mehercule ipsa, ara-
que, cum illam belluam cadere viderunt,
commovisse se videntur, & jus in illo suum re-
tinuissent. Vos enim Albani tumuli atque
luci, vos (inquam) imploro atq; obtestor, vos-
que Albanorum obruta ara, sacrorum po-
puli Romani socia atque aequales, quas ille
praeceps amentia, cassis prostratisque sanctis-
simis lucis, substructionum insanis molibus
oppresserat. Haec figura raro quidem,
sed tamen aliquando protinus in proce-
mio adhibetur. Cat. I. Quousque tandem.
Cati-

Catilina, ab utere patientia nostra? quando nos etiam furor iste tuus eludet? quem ad finem sese effrenata jactabit audacia? Hic vero in senatu res agitur, ideoque directus sermo ad Patres: unde averfio intelligitur.

De Prosopopœia, C A P. XXXIII.

Prosopopœia, fictio personæ, qua velut alienam personam oratione nostra loquentem fingimus. Hic vero ornamentum elocutionis singulare est, magnæq; in primis audaciæ: ideoq; magno consilio judicioque regendum, ut consentanea personis oratio tribuatur. Poeticum sanè ornamentum, & quo uno poetarum laudes præcipuè dijudicantur. In pictoribus Polygnotus præstantiores, Pauson deteriores, Dionysius similes rerum imagines faciebat. Sic in poetis Homerus meliores, Hegemon pejores, Cleophon pares personas exprimebat: quin etiam Euripides, quales essent: Sophocles, quales esse deberent: ut Homerus & Sophocles tota poeticæ imitationis laude meritò principes habeantur. Itaque si usquam, certè in hac conformatione ratio decori diligenter

Cicero pro Archia.
Adest vir
summa au-
toritate
et religio-
ne et sine
L. L. V. C. L. V.
qui se non
loquuntur, sed
scire, non
auduisse
sed vidisse
non in te
fuisse sed
gisse di-
cit: Ad sum-
HERACLI-
ENSES
LEGATI
nobilitati
ni non
nas, qui
hinc ad
scriptum
Heraclesem
dicunt.

pertinet hinc Mimesis, imitatio verborum aut gestus alterius, ut Colos. 2. Ne attingite, ne gustate, ne contrectate

habenda est: qua de re prudenter monemur ab Horat. in Arte:

*Intererit multum Davus ne loquatur, herusve,
Maturusve senex, an adhuc florente juventa
Fervidus, an matrona potens, an sedula nutrix,
Mercatorne vagus, cultorve virentis agelli:
Colchus an Assyriis, Thebis nutritus an Argis.*

Profopopœia est imperfecta vel perfecta. Profopopœia imperfecta est, cum sermo alienæ personæ leviter & oblique repræsentatur. Cæs. i. Comm. de legatis Helvetiorum: *Qui dicerent sibi in animo esse, sine ullo maleficio iter per provinciam facere: propterea quod iter nullum haberet aliud: rogare, ut ejus voluntate id sibi facere liceat.* Pro lege Manil. *Hi vos (quoniam liberè loqui nõ licet) tacitè rogant, ut se quoque sicuti ceterarum provinciarum socios, dignos existimetis, quorum salutem tali viro commendetis.*

Profopopœia perfecta est, cum tota fictio personæ oratione nostra repræsentatur: quo in genere & accessus ad profopopœiam & recessus decorus in primis esse debet. Sic pro Cælio excitatur Appius Cæcus ad objurgandam Clodiæ libidinē: *Existat igitur (ait Orator) ex hac familia aliquis, ac potissimum Cæcus ille: minimum enim dolorem capiet, qui istam non videbit: qui profecto si extiterit, sic aget,*
& sic

& sic loquetur. Hic apparatus est ad speciem quandam prolusionis: deinde vox & oratio Appii fingitur: *Mulier, quid tibi cum Calio? quid cum homine adulescētulo, quid cum alieno? cur aut tam familiaris huic fuisti, ut aurum commodares? aut tam inimica, ut venenum timeres? Non patrem tuum videras, non patrum, non avum, proavum, atavum audieras Consules fuisse? non denique modo te Q. Metelli matrimonium tenuisse sciebas, clarissimi & fortissimi viri, patriaque amantissimi, qui simul ac pedem limine extulerat, omnes prope cives virtute, gloria, dignitate superabat? cui cum ex amplissimo genere in familiam clarissimam nupsisses, cur tibi Calius tam conjunctus fuit? cognatus? affinis? viri tui familiaris? nihil horum. Quid igitur fuit nisi quadam temeritas ac libido? nonne te, si nostra imagines viriles non commovebant, ne progenies quidem mea & illa Claudia amulam domesticae laudis in gloria muliebri esse admonebat? Non virgo illa Vestalis Claudia, qua patrem complexa triumphantem ab inimico Tribuno plebis de curru detrahi passa non est? Cur te fraterna vitia potius, quam bona paterna & avita, & usque a nobis cum viris, tum etiam in foeminis repetita, moverunt? Ideone ego pacem Pyrrhi diremi, ut tu amorum turpissimorum quotidie foedera ferires? Ideo aquam*

*adduxi, ut ea tu incesté uterêre? Ideo viam
munivi, ut eam tu alienis viris comitata ce-
lebrares? Hæc profopopœia est Appii
Claudii: ad quam deponendam, brevis
revocatio ad extremum ponitur, his ver-
bis: Sed quid ego (judices) ita gravem perso-
nam induxi? ut & verear, ne se idem Ap-
pius repenté convertat, & Calium incipiat
accusare illa sua gravitate censoria. Sic Æ-
neæ profopopœiam Virgilius Æneid. I.
composuit, cùm Æneas sociis cibum vi-
xumq;*

*Dividit, & dictis merentia pectora mulcet:
O socii (neq; enim ignari sumus antè malorum)
O passi graviora! dabit Deus his quoq; finem.
Vos & Scyllæam rabiem, penitusq; sonantes
Accessit scopulos: vos & Cyclopea saxa
Experti: revocate animos, maestumq; timorem
Mittite: forsân & hæc olim meminisse juvabit.
Per varios casus, per tot discrimina rerum
Tendimus in Latium, sedes ubi fata quietas
Ostendunt: illic fas regna resurgere Trojæ.
Durate, & vosmet rebus servate secundis.
Talia voce refert curisq; ingentibus ager;
Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.*

Hic poeta Æneam non humeris, sed
verbis ita sustinuit, ut Æneas ipse Æneâ
verius exprimere non potuerit. Eadem
figura licet mutis & inanimatis rebus
sermonem dare: cujusmodi illa sunt in
Catilinam majorum laterum, cùm pa-
triam

triam loquentem Orator inducit: *Sit*
 (ait) *parentes timerent atque odissent tui,*
neque illos ulla ratione placare posses, ut o-
pinor, ab eorum oculis aliquo concederes:
nunc te patria, quae communis est omnium
nostrum parens, odit ac metuit, & jam diu de
te nihil iudicat, nisi de parricidio suo cogi-
tare: huius tu neque auctoritatem vere-
bere? neque iudicium sequere? neque vim
per timesces? Quatecum, Catilina, sic agit,
& quodammodo tacita loquitur: Nullum
jam tot annos facinus extitit, nisi per te:
nullum flagitium sine te: tibi uni multo-
rum civium necesse, tibi vexatio direptio-
que sociorum impunita fuit ac libera: tu
non solum ad negligendas leges & questio-
nes, verum etiam ad evertendas perfrin-
gendasque valuisti. Superiora illa quam-
quam ferenda non fuerunt, tamen ut po-
tui, tuli: nunc vero me totam esse in metu
propter te unum, quicquid increpuerit, Ca-
tilinam timeri, nullum videri contra me
consilium iniri posse quod a tuo scelere ab-
horreat, non est ferendum. Quamobrem
discede, atque hunc mihi timorem eripe, si
est verus, ne opprimar; sin autem falsus, ut
tandem aliquando timere desinam. Hac si
tecum, ut dixi, patria loquatur, nonne im-
petrare debeat, etiam si vim adhibere non

possit? Hic vides quàm decore & suscepta & deposita sit persona. Et pauló post talis in eadem oratione, prosopopœia Reip. *Etenim si mecum patria (quæ mihi vita mea multó est charior) si cuncta Italia, si omnis Respubl. loquatur, M. Tulli, quid agis? &c.* Tandem persona ita deponitur: *His ergo sanctissimis Reipubl. vocibus, & eorum hominum, qui idem sentiunt, mentibus pauca respõdebo.* Sed satis de prosopopœiæ schemate, quo tamquam aliquo in scenis pegmate, quævis nõ solum hominum, sed etiam Deorum persona à poëtis effingitur. Quapropter isto poëtico spiritu orator velut afflatus, in primis admirabilis est.

De addubitatione, CAP. XXXIV.

Logismus sententiarum adhuc fuit: **L**sequitur Dialogismus, qui est in interrogatione & responsione. Interrogatio deliberatione & occupatione figuratur. Deliberatio est, cum varias tanquam consultationis rationes subinde interrogamus, quo in genere suspensis diutius audientium animis aliquando inexpectatum quippiam majus aut minus expectatione statuit. Deliberatio est in addubitatione aut communicatione.

Addu-

Addubitatio seu *ἀπορία*, est deliberatio nobiscum. Pro Cluent. Equidem quod ad me attinet, quò me verã, nescio: negẽ fuisse illam infamiam corrupti iudicii: negem illam rem agitaram in concionibus? jaçtam in iudiciis? commemoratam in senatu? evellam ex animis hominum tantam opinionem: tam penitus insitam, tam vetustam? Non est nostri ingenii: vestri auxili est (iudices) hujus innocẽtia, sic in hac calamitosa fama, quasi in aliqua perniciosissima flamma, atque in communi incẽdio subvenire. Æneid. 4.

psalm.
65.
Quid red
damus
vino pro
omni b.
beneficijs
ex camel
culi com
saturare
deu/pian

En quid agam? rursus ne procos irrisa priores
Experiar? Nomadumq; petam connubia supplex,
Quos ego sum toties jam dedignata maritos?
Iliacas igitur classes, atq; ultima Teucrũm
Iussa sequar? ———

Tandem responsio addubitationis sequitur:

Quin morere, ut merita es, ferroq; averte dolorem.

Phil. 2. Quid putem? contemptum ne me?
non video, nec in vita, nec in gratia, nec in
rebus gestis, nec in hac mea mediocritate in-
genii, quid despiciere possit Antonius. An in
senatu facillime detrahi posse credidit? At-
qui ordo clarissimis civibus bene gesta Reip.
testimonium multis, mihi uni conservata
dedit. An decertare mecum voluit conten-

tione dicēdi: hoc quidē beneficiū est: Quid. n. plenius, quid uberius, quā mihi & pro me, & contra Antoniū dicere? Illud profecto est: nō existimavit sui similis probari posse, se esse hostem patriæ, nisi mihi esset inimicus.

De Communicatione, CAP. XXXV.

Communicatio vel ἀναγκαστικὴ, est deliberatio cū aliis. Pro Quint. Ego pro te nunc hoc consulo, post tempus in aliena re, quod tu in tua re, cū tempus erat, consulere oblitus es. Quaro abs te C. Aquili, L. Luculle, P. Quintili, M. Marcelle, vadi-
monium mihi non obiit quidam socius & affinis meus, qui cum mihi necessitudo vetus, controversia de re pecuniaria recēns intercessit: postulone à Pratore, ut ejus bona mihi possidere liceat: an cūm Roma domus ejus, uxor, liberi sint, domum potiūs denun-
tiam? quid est quod hac tandem de re vobis possit videri? Profecto si recte vestram boni-
tatem atq; prudentiam cognovi, non multum me fallit, si consulamini, quid sitis re-
sponsuri: primū expectare, deinde si lati-
tare ac diutius ludificare videatur, amicos convenire, quarere quis procurator sit, d-
mum denūtiare: dici vix potest quā mu-
ta sint, qua respondeatis ante fieri oportet,
quā ad hanc rationē extremā ac necessariā
devenire. Vex. 7. in Tricalino (quē locū fugi-
tivi jā antē tenuerūt) Leonida ejusdē Siculi
familia

familia in suspicionē vocata est conjurationis: res delata est ad istū: statim (ut par fuit) jussu ejus, homines qui nominati erāt, comprehensi sunt adductiq; Lilybaū: domino denuntiātū est, ut adesset: causa dicta dānati sunt. Quid deinde? quid cēsetis? furtū fortasse aut pradā expectatis aliquā: nolite usquequaq; eadem quarere, in metu belli, furandī quis locus potest esse? etiā si qua fuit in hac re furandi occasio, pratermissa est: Tū potuit ā Leonida nūmorū aliquid auferre, cūm denuntiavit ut adesset; fuit nūdinatio aliqua, & isti nō nova, ne causam diceret: etiā alter locus, ut absolveretur: dānatis quidē servis, qua pradādi potest esse ratio? produci ad supplicium necesse est: testes. n. sunt, qui in consilio fuerūt: testes publ. tabula: testis splēdidissima civitas Lilybatana: testis honestissimus maximusque conventus civiū Rom. nihil potest, producēdi sunt: itaq; producūtur, & ad palū alligātur. Etiamnū mihi expectare videmini, iudices, quid deinde factū sit: quod iste nihil unquā fecit sine aliquo questu atque preda. Quid in ejusmodi re fieri potuit? qđ cōmodū est? Expectate facin^o quā vultis im pbū: vincā tamē expectationē omniū. No mine sceleris cōjurationisq; dānati, ad supplicium traditi, ad palum alligati, repente multis millibus hominum inspectantibus, soluti sunt, & Leonida illi domino redditi.

De occupatione, CAP. XXXVI.

ATQUE ejusmodi est dialogismus
 deliberationis: dialogismus occupa-
 tionis sequitur, cum alieni consilii in-
 terrogationem occupamus, eiq; respõ-
 sionem subjicimus. Ideoq; dialogismus
 hic a priore parte *Occupatio*, a posteriore
Subiectio dicitur: Græcè *αὐτομαθία* ap-
 pellatur. *Occupatio* ferè *prosopœiam*
 conjunctam habet: ideoque aliàs obli-
 qua, aliàs perfecta est. Pro Amer. *Credo*
ego vos (judices) mirari, quid sit cum tot
summi oratores hominesq; nobilissimi sede-
ant, ego potissimum surrexerim, &c. Tan-
 dem responsio subjungitur: *Qua me igitur*
res præter ceteros impulit, ut causam Se-
xiti Roscii reciperem? quia si quis istorum
dixisset, quos videtis adesse, &c. multo plura
dixisse, quam dixisset, putaretur, &c. Ego si
omnia liberè dixero, nequaquam tamen si-
militer oratio mea exire atque in vulgus e-
manare poterit. Sic Verr. 1 Si quis vestrum,
judices, aut eorum qui adsunt, fortè mira-
tur &c. Sic pro Cæl. *Si quis (judices) fortè*
nunc adsit, ignarus legum, judiciorum, con-
suetudinis nostræ: miretur profecto. Est pro-
lepsis hæc proœmiis valdè accommo-
data. Occupatio plena est, quæ plenam
prosopœiam habet. Pro Cæl. Dicet
aliquis; Hæc igitur est tua disciplina? sic tu
instituis

instituis adolescentes? ob hanc causam tibi hunc puerum parens commendavit & tradidit, ut in amore & voluptatibus adolescentiam suam collocaret? & hanc tu vitam & studia defenderes? Ego, si quis (Judices) hoc robore animi, atque hac indole virtutis ac continentia fuit, ut respueret omnes voluptates, omnēq; vita sua cursum in labore corporis, atq; in animi contentione conficeret, quem non quies, non aequalium studia, non ludi, non convivium delectarent, nihil in vita expetendum putaret, nisi quod esset cum laude & cum dignitate conjunctum: hunc mea sententia divinis quibusdam bonis instructum atq; ornatum puto. Ex hoc genere illos fuisse arbitror Camillos, Fabricios, Curios, omnesque eos, qui hac ex minimis tanta fecerunt. Occupamus aliquando isto genere cogitationem nostram, & objicimus adversario, ipsumque respondentem cōtrā fingimus. Pro Quint. De re pecuniaria cupio contendere: non licet. At ea controversia est: nihil ad me attinet. Causam capitis dicas oportet. Accusa, ubi ita necesse est. Non (inquit) nisi tu antē novo modo, priore loco dixeris. Dicendum necessario est: praestituenda hora ad arbitrium nostrum: Judex ipse arcessetur: quid tum? tu aliquem patronum invenies, hominem an-

tiqui officii, qui splendorem nostrum & gratiam negligat?

De permissione, CAP. XXXVII.

Terentius in Andria
Imo haec
beat, in
beat, in
uat cum
illo

ERgo hæ sunt interrogationis figuræ, in deliberatione & occupatione. Responsio, Permissione & Concessione figuratur. Permissio est, cum facti cuiuspiam licentia condonatur. Agr. 2. Si quid est, quod indagaris, inveneris, ex tenebris erueris, quamquam iniquum est, tamen cõsume sane, quoniam commodum est; quoniam tu quidem attulisti. Aliquando ironia permiscetur. Æneid. 4.

— nunc & Iove missus ab alto

Interpres divum fert horrida iussa per auras.

Scilicet is superis labor est, ea cura quietos

Sollicitat: neq; te teneo, neq; dicta refello.

I, sequere Italiam ventis; pete regna per undas.

Ironia in sequenti exemplo apertior est. Pro Flacco: Litemus igitur Lentulo, parentemus Celhego, revocemus ejectos: nimia pietatis & summi amoris in patriam vicissim nos pœnas (si ita diis placet) sufferamus.

De concessione, CAP. XXXVIII.

Concessio est, cum dictum aliquod aut argumentum condonatur. Ver. 7. Sit sacrilegus, sit fur, sit flagitiorum omnium

*mnium vitiorumque princeps; at est bonus
Imperator. Æneid. 10.*

Italiam petiit fatis auctoribus: esto. Æneid. 7.

Fl. ctere si nequeo Superos, Acheronta movebo:

Non dabitur regnis (esto) prohibere Latinis:

At trahere, atq; moras tantus licet addere rebus.

Delectat hoc ornamentum in oratione præcipue, cum id concedimus, quod ei, cui conceditur, nocet: ut sæpe fit in cōtentionibus & controversiis. Pro Ligario: Habes igitur Tubero (quod est accusatori maxime optandum) confitentem reum: sed tamen hoc ita confitentem, se in ea parte fuisse, qua te Tubero, qua virum omni laude dignū patrem tuum. Itaq; prius de vestro delicto confiteamini necesse est, quàm Ligarii ullam culpā reprehendatis.

De Epilogo elocutionis, C A P. XXXIX.

AT que hæc de ornamentis elocutionis: quæ quò plura concurrerint, eò plenior orationis efficiant necesse est, ut in illo exemplo Ligarianæ defensionis: Certè contra ipsum Casarem est congressus armatus. Quid enim, Tubero, tuus ille districtus in acie Pharsalica gladius agebat? cuius latus ille mucro petebat? quis sensus erat armorum tuorum? qua tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?

Hic metonymiæ variæ sunt: *gladius*, *ammorum*, pro subjecto homine: sed metaphoriæ sunt illustriores, ardor: in primisque illæ sensum & actum tribuentes rebus inanimatis, *gladio*, *mucroni*, *armis*, *agebat*, *petebat*, *sensus*: tum synecdochæ, *mucro*, pro *gladio*, *latus* pro toto homine: tum in verbis, *agebat*, *petebat*, *cupiebas*, *optabas*, sunt epistrophæ soni tamen in clausula illa (*Mucro petebat*) numerus est poeticus; denique in sententiâ tota est apostrophe vehemētis & instantis interrogationis. Quibus omnibus troporum figurarumq; generibus sic usus orator esse dicitur, ut Cæsari, quamvis & iudici & adversario, tamen velut incantato & stupefacto, color variè mutatus sit, & libelli quidam è manibus exciderint. Illa videlicet Platonis *ῥήτωρα* fuit, illaque *Alexandra*, dominaq; summi imperatoris oratio.

AUDO-

AUDOMARI
TALÆI
RHETORICÆ

Liber secundus.

DE PRONUNTIATIONE.

De præstantia pronuntiationis, CAP. I.

Qualis debet
esse vox?
Clara, distincta,
et tunc, tarda,
& decora.

Qualis huius
fuit et cor,
poris, et
Honestus,
gravis, mo-
destus, cum
oratione con-
gruens.

PLOCUTIONIS (quæ pri-
ma pars facta est artis Rhe-
toricæ) præcepta in tro-
pis & figuris exposita sunt:
veniamus ad Pronuntiationem, partem
alterâ institutæ artis & doctrinæ. Pronuntiatio est apta elocutionis enuntia-
tio. Hanc partem Rhetoricæ artis Ari-
stoteles primus animadvertisse videri
voluit, viresq; maximas habere docuit
exemplo histrionum, quibus agenti-
bus, poëmata longe gratiora sint, quàm
si poëtæ ipsi pronuntiarent. Tullius ve-
ro Oratorio tertio, cùm de elocutionis
ornamentis dixisset: *Sed hæc ipsa* (ait) *o-*
mnia perinde sunt, ut aguntur: actio in di-
cendo una dominatur: sine hæc summus o-

D

W-
a-
s-
c-
a-
æ,
ni-
ie-
n-
u-
tia
n-
co-
o-
&
n-
cus
nt.
aq;
co-
or

rator esse in numero nullo potest: mediocris
 hac instructus, summos sæpe superavit. Huic
 primas dedisse Demosthenes dicitur,
 cum rogaretur, quid in dicendo esset pri-
 mum: huic secundas: huic tertias. Quò
 mihi melius etiam illud ab Æschine di-
 ctum videri solet, qui cum propter igno-
 miniam iudicii cessisset Athenis, & se
 Rhodum contulisset, rogatus à Rhodiis,
 legisse fertur orationem illam egregiam,
 quam in Ctesiphontem contra Demo-
 sthenem dixerat: qua perlecta, petatum
 est ab eo postridie, ut legeret illam etiã
 quæ contra à Demosthene, pro Ctesi-
 phonte edita. Quam cum suavissima &
 maxima voce legisset, admirantibus o-
 mnibus: *Quanto (inquit) magis admira-*
remini, si audissetis ipsum? Ex quo satis si-
 gnificavit quantum esset in actione, qui
 orationem eandem aliam esse putaret
 actore mutato? Et certè infantes, actio-
 nis dignitate, eloquentiæ sæpe fructum
 tulerunt: & disertis, deformitate agendi,
 multi infantes putati sunt. Cujus rei
 magnum argumentum Hortensius est,
 diu princeps oratorum, postea æqualis
 Ciceroni, perpetuò autè secundus: cu-
 jus tamen scripta tam longè abfuerunt
 ab illa vivæ eloquentiæ fama, ut appa-
 reret,

reret, aliquid placuisse eo dicente, quod
 postea legentes non invenerint. Quam-
 obrē in hanc in primis Rhetoricæ par-
 tem omnia illa Platonis Aristotelisque
 probra justissime cōferentur: omnesq;
 ὀψοποιίας, κομμεώσεως, κολακείας, ζητείας,
 ψυχαγωγίας, insidiæ in hac una parte re-
 perientur. Artis tamen hujus tantæ ma-
 gistri nobis defunt, Phonascus, Scenicus
 histrio, Lanista, Palæstricus, Demosthe-
 nes & Cicero, id est, verus orator, cujus
 exemplo eloquentiæ discipulus exer-
 ceatur. Itaque tantó majore industria
 hīc opus est, quia magistri illi vivi nus-
 quam sunt, tantumq; picti in libris vix
 apparent.

De moderatione vocis, C A P. I I.

PA R T E S pronuntiationis duæ sunt:
 vox, unde *pronuntiatio*: & gestus, un-
 de *actio* dicitur. Atque harum partium
 altera ad aures, altera ad oculos attinet,
 per quos duos sensus, ad animum o-
 mnis feré cognitio pervenit. Sed de vo-
 ce prius: cujus bonitas optanda quidem
 nobis est primū: deinde, quæcunque
 ea fuerit, tuenda & exercenda: sic ut o-
 mnia quæ proferentur sono vocis, re-
 bus quæ dicuntur, accommodato pro-

ferantur. Vocis autem unum est generale præceptum, ne sit gravissima, neve acutissima. Nam submisso illo murmure debilitatur omnis intentio: contra autem dicere omnia clamose, insanum est. Itaque in intermediis inter imum subimumque spatiis est consistendum. *Atque ad vocem obtinendam (ait Tullius) nihil est utilius, quam crebra mutatio: nihil perniciosius, quam effusa sine intermissione contentio. Quid ad aures nostras, actionis suavitate, quid est vicissitudine & varietate & continuatione aptius?* Itaque ad hanc vocis moderationem, Gracchus tantam scientiam & diligentiam adhibuit, ut seruum Erycinum literatum hominem & peritum, post se occulto loco haberet, qui concionanti inflaret eburneola fistula sonum, quo illum aut remissum excitaret, aut a contentione revocaret. In omni quippe voce est quiddam medium, sed suum cuique voci: hinc gradatim ascendere vocem, utile & suave est. Nam a principio clamare, agreste quiddam est, & illud idem ad firmandum vocem est salutare. Deinde, est quiddam contentionis extremum, quod tamen inferius est, quam acutissimus clamor: quod te fistula progredi non sinet: & tamen ab ipsa

ab ipsa contentione revocabit. Est item
 contra quiddam in remissione gravissi-
 mum, quoq; tamquam sonorum gradi-
 bus descenditur. Hæc varietas, & hic per
 omnes sonos vocis cursus & se tuebitur,
 & actioni afferet suavitatem. Sed flutu-
 lator domi relinquendus, sensus hujus
 consuetudinis ad usum deferendus. Ista
 est æquabilitas, cui cōtrariam *μενοτονικὴν*
 Quintilianus cum Cicerone valde item
 fugiendam censet. Sed enim vocalis hu-
 jus varietatis moderatrix esse debet a-
 nimi cogitatio. Hæc enim summa causa
 est pronuntiationis, ut vox sit animi in-
 terpres & nuntia. Sunt enim voces, ut
 nervi in fidibus: atq; ita sonant, ut á mo-
 tu animi sunt pulsæ.

De voce in singulis verbis. CAP. III.

Ratio igitur vocis erit in singulis
 verbis, vel in tota sententia. De ver-
 borum autem singulorum pronuntia-
 tione ita Quintilianus præcipit: *Propo-
 namus nobis (ait) illud Ciceronis in ora-
 tione nobilissima pro Milone principium,
 nonne ad singulas pene distinctiones, quam-
 vis in eadem facie, tamen quasi vultus mu-
 tandus est? Etsi vereor (judices) ne turpe sit
 pro fortissimo viro dicere incipientem time-*

re. Etiam si est toto proposito contractum atque summissum, quia & exordiū est, & sollicitum exordium: tamen fuerit, necesse est, aliquid plenius & erectius, dum dixit, *Pro fortissimo viro: quācum, Etsi vereor, &, Turpe sit: &, Timere.* Jam secunda respiratio increseat oportet, & naturali quodam conatu, quominus pavidē dicimus, quæ sequuntur, & quo magnitudo animi Milonis ostēditur; *Minimeque deceat, cū Titus Annius ipse magis de Reipublic. salute, quā de sua perturbetur.* Deinde quasi objurgatio sui est: *Me ad ejus causam, parem animi magnitudinem afferre non posse.* Tum invidiosiora: *Tamen hæc novi judicii nova forma terret oculos.* Illa verō jam penē apertis (ut aiunt) tibiis: *Qui quocunq; inciderint, veterem consuetudinem fori, & pristinum morem judiciorum requirunt.* Nam sequens latum etiam atque fusum est. *Non enim corona, confessus vester cinctus est, ut solebat.* Quod notavi, ut appareret, non solū in membris causæ, sed etiam in articulis esse aliquam pronuntiandi varietatem: sine qua nihil neque majus neque minus est. Hæc Quintilianus de pronuntiatione singularum vocum: in qua troporum genera, si qua sunt actiuosa, reluceant

ceant necesse est. Non enim aliter Ironia, neque Metaphora illustrior & animosior intelligeretur.

De cantico vocis, C A P. I V.

SEquitur pronuntiatio totius sententia, in qua figurae omnis generis affectusque comprehenduntur. Figurae autem verborum cum totae sint in numerosis dimensionibus aut repetitionibus, continent illum sine dubio cantum, de quo Tullius & Fabius. *Est (ait in oratore Tullius) in dicendo etiam quidam cantus obscurior, non hic est Phrygia & Caria Rhetorum epilogus, penes canticum: sed ille quem significat Demosthenes & Aeschines, cum alter alteri objiciat vocis flexiones. Dicit plura etiam Demosthenes, illumque saepe dicit voce dulci & clara fuisse. Haec Tullius. Sequentia Fabius, cum de quodam cantico dixisset: Tales sunt (ait) illae inclinationes vocis, quas invicem Demosthenes atque Aeschines exprobrant non ideo improbanda: cum enim uterque alteri objiciat, palam est utrumque fecisse. Nam neque ille per Marathonis, & Platearum, & Salaminis propugnatores recto sono juravit: neque hic Thebas sermone deflevit.* Haec Fabius. Unde cantum quendam o-

rationis de vocis flexione & suavitate
adhibitum ab oratoribus intelligimus;
qui sané totus est in illis verborum figu-
ris. Sed tamen etiam cantus ipse permi-
scetur cum cæteris sententiarum figu-
ris, cumq; totis animi affectibus.

De vocis intentione & remissione, CAP. V.

SED tamen intendendæ vel remitten-
dæ vocis in oratione tota, quæ est in
verbis singulis, prosodia est. Acute ex-
plum est pro Lig. *Vide, Caesar, quam non
reformidem, quanta lux tua liberalitatis
& sapientia mihi apud te dicenti oboriatur.
Quantum potero, voce contendam, ut hoc
populus Romanus exaudiat. Suscepto bello,
Caesar, gesto etiam ex magna parte, nulla vi
coactus, iudicio meo ac volûtate ad ea arma
profectus sum, quæ erant sumpta contra te.
Et hanc Orator ipse contentionem vo-
cis prædixit. Est acuminis diversa vox, &
pené extra organum, cui Græci nomen
amaritudinis dederunt, supra modum
ac pené naturam vocis humanæ acerba:
ut cûm populus acclamatione aduersa,
Ciceronem pro Rabirio agentem tur-
baret: *Nihil (ait) me clamor iste commo-
ver, sed consolatur, cûm indicat esse quosdam
sives imperitos, sed non multos. Nunquam*
(mihî*

(mihī credite) populus Romanus hic, qui si-
 let, Consulem me fecisset, si vestro clamore
 perturbatum iri arbitraretur. Quāto jam
 levior est acclamatio? Quin continetis vo-
 cem, indicem stultitiæ vestre, testem pauci-
 tatis? Prima illa sunt lentiora: postrema
 vocis amaritudinem illam habent. Ex-
 emplum gravis & plenæ vocis est Phi-
 lip. 2. Si inter cœnam in tuis immanibus po-
 culis accidisset, quis non turpe duceret? In
 cœtu verò populi Romani, publicum nego-
 cium gerens, magister equitum, cui ructare
 turpe esset, is vomens, frustis esculentis vini
 redolentibus, gremium suum, & totum tri-
 bunal implevit. In redditione collatio-
 nis, producenda sunt omnia, trahendæ
 vocales, aperiendæ fauces, quò major
 quàm antea fœditas exprimatur. Vocis
 autem circumplexæ & moderatę exem-
 plum est pro Lig. Quid enim Tubero, tuus
 ille districtus in acie Pharsalica gladius a-
 gebat? cujus latus ille mucro petebat? qui
 sensus erat armorum tuorū? qua tua mēs?
 oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas?
 quid optabas?

De voce affectuum, C A P V I.

ATque hæc communia affectuum
 ferè omnium: specialia quædam

D S

sunt in singulis affectibus, quorum pul-
 sum tactumq; voces exprimunt. Itaque
 in alio affectu, vocis aliud genus est. Qua
 de re jam ante Aristotelem Thrasyma-
 chus *ἐν τοῖς Ἐλέοις* quædam præceperat;
 nec Aristoteles primus videtur id anim-
 advertisse, præsertim cùm ab eo Thra-
 symachus hac de re appelletur. In mise-
 ratione igitur, vox erit flexibilis, plena,
 interrupta, flebilis: ut in illo Gracchanæ
 orationis loco: *Quò me miser conferam?
 quò vertam? in Capitoliumne? at fratris
 sanguine redundat: an domum? matrem-
 ne ut miseram lamentantemque videam
 & abjectam?* Quæ à Graccho Tullius ait
 acta sic esse oculis, voce, gestu, inimici ut
 lachrimas tenere non possent. In ira-
 cundia vox cõtraria est, acuta, incitata,
 crebrò incidens. Phil. 2. *O præclaram il-
 lam eloquentiam tuam, cùm es nudus con-
 cionatus. Quid turpius? quid fœdus? quid
 suppliciiis omnib. dignius? num expectas dum
 te stimulis fodiam? Hoc te, si ullam par-
 tem habes sensus, lacerat, hac te cruentat
 oratio. Vereor ne imminuam summorum
 virorum auctoritatem & gloriam: dicã ta-
 men dolore commotus? Quid indignius, quã
 vivere eum qui imposuerit diadema, cùm o-
 mnes fateantur jure interfectũ esse, qui ab-
 jecerit?*

jecerit? Talē vocē requirit reticentia illa:
Iam calum terramq, meo sine numine venti, &c.

In metu & verecundia contractus &
 hæsitans sonus est. Terent. Eunuch.

Totus Parmeno tremo horreoq, postquã aspexi hanc.

Talis vox Ciceronis fuit in plerisque
 exordiis: ut pro Dejotaro etiam signifi-
 catur: *Cum in omnib. caussis graviorib. C.*
Cesar, initio dicēdi commoveri soleam ve-
hementius, quã videtur vel usus, vel etas
mea postulare: tum in hac causa ita me mul-
ta perturbant, ut quantum mea fides studiū
mei afferat ad salutem Regis Dejotari de-
fendendam, tantum facultatis timor detra-
hat. In voluptate, tenerū, lene, effusum,
hilaratum vocis genus optatur. Qualis
est illa vox Æneæ, pictū in tapetis Tro-
jæ excidium intuentis:

Constitit, & lachrymans, Quis jam locus (inquit)

Achate,

Qua regio in terris nostri non plena laboris?

En Priamus: sunt hinc etiam sua premia laudi:

Sunt lachryma rerum, & mētem mortalia tangunt.

Solve metus: feret hæc aliquam tibi fama salutem.

Dolor sine commiseratione, grave
 quiddā & imo pressu ac sono obductum
 requirit. In Pis. *Meministi ne coenum, cum*
ad te quinta ferē hora, cū C. Pisone venissem,
nescio quo é gurgustio te prodire, involuto
capite soleatum? & cum ista ore foetido re-

terrimum nobis popinam in balasses excusa-
 tionem te uti valetudinis, quod diceris vino-
 lentis te quibusdam medicamentis solere
 curari? quam nos causam cum accepissemus
 (quid enim facere poteramus?) paulisper ste-
 timus in illo ganearum tuarum nidore atq;
 fumo, unde tu nos cum improbissime respon-
 dendo, tum turpissime eructando ejecisti? In
 blandiendo, fatendo, satisfaciendo, ro-
 gando, lævis vox & submissa est.

*Æneid. 4. Mene fugis? per ego has lachrymas, dex-
 tramq; tuam, te*

(Quando aliud mihi jam misere nil ipsa reliqui)

Per connubia nostra, per inceptos hymeneos:

Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quidquam

Dulce meum: miserere domus labentis, & istam.

Oro (si quis adhuc precibus locus) exue mentem.

Atque hæc de vocis & in singulis ver-
 bis & in totis affectibus moderatione,
 ad quam exercendâ, optimum esse cen-
 set Fabius ediscere quàm maximè varia,
 quæ flexus omnes habeant, eaq; quoti-
 die ita dicere, ut agimus, ut simul in o-
 mnia paremur. Sic Cicero vitium huic
 moderationi cōtrarium emendavit. O-
 mnia enim sine remissione, sine varietate,
 vi summa vocis & totius corporis cō-
 tentione dicebat. Sed peragrata Græcia
 & Asia, omnium generum Rhetoribus
 auscultatis, & ad hoc remedium adhibi-
 tis,

tis, tandem non modó exercitator, sed propé mutatus rediit. Medicina tamen ista continuata est diutius, ut á cœna post Solis occasum frictions & certorum spaciórū inambulationes tenerentur. Recreandæ vocolæ causa necesse est mihi ambulare: scribit jam ætate gravis ad Atticum. Quint. huc adjungit unctiones, temperatiam Veneris & victus.

De præstantia actionis. C A P. VII.

H Actenus de voce: actionis lex & gestus superest (quã Quintilianus *chironomiam* appellat) virtutis multó majoris quã ullã vox esse possit. In iis. n. omnibus, quæ sunt actionis, inest quædam vis á natura data: quare etiam hac imperiti, hac vulgus, hac deniq; barbari, maximé commoventur: verba enim neminem mouent, nisi eum, qui ejusdẽ lingue societate conjunctus est: sententiæq; sæpe acutæ, non acutorum hominum sensus prætervolant. Actio, quæ præ se motum animi fert, omnes movet: iisdem. n. omnium animi motibus concitantur, & eos iisdem notis, & in aliis agnoscunt, & in se ipsis judicant. Argumento magno est Pantomimus, qui solo gestu, sine voce, omnia spectantib. si-

gnificat: ut gestus in tanta per tot gētes
linguarum diversitate, tanquam cōmu-
nis hominum sermo esse videatur. Imō
verō etiam bestiarū, quæ signis affectus
suos enuntiāt: quin etiam rerum inani-
matarum: sic. n. picturæ & imagines ta-
citæ loquuntur. Itaq; gestus, sermo cor-
poris & eloquentia recte à Cicerone no-
minatur: in eoq; summum studium duo
summi oratores Demosthenes & Cic.
posuere. Demosthenes speculū grande
intuens, componebat actionē & gestum
corporis: & quamvis fulgor ille sinistras
imagines redderet: suis demum oculis,
quod efficeret, credidit. Quinetiam Sa-
tyrum histrionē ad eas artes magistrum
adhibuit. Et Cicero histrionibus quoq;
huj⁹ doctrinæ magistris, Roscio Comœ-
do, & Æsopo Tragædo usus est. Chiro-
nomiam verō Quintil. auctor est ab he-
roicis usq; temporib. repetitam, ab ipso
ē Socrate probatā, à Platone quoq; in
parte civilium positam virtutum. Qua-
re nec Arist. primus id animadvertit.

De Gestu totius corporis, C A P. VIII.

LEx una hīc summa est, ut omnes vo-
cis flexiones subsequatur gestus, nō
hīc verba exprimens Scenicus, sed uni-
ver-

versam rem & sententiã non demonstra-
 tione, sed significatione declarans, late-
 rum inflexione hac forti & virili, nõ ab
 scena & histrionib. sed ab armis, aut etiã
 à palæstra. Trunco igitur totius corpo-
 ris orator se ipsam moderetur, & virili
 laterũ flexione, gestumq; magis ad sen-
 sus, quam ad verba accõmodet. Motus
 gesticulatorius ridiculus est. Sextus Ti-
 tius tam solutus & mollis in gestu fuit
 (sicut est in Bruto) ut saltatio quædam
 nasceretur, cui *Titius* nomen esset: &
 Hortensius, tanquam histrio appellatus
 gesticularia Dionysia, notissimæ salta-
 triculæ nomine, ut apud Gellium est, &
 nominatim à Cic. dictũ, in motu & ge-
 stu plus artis habuisse, quam esset orato-
 ri satis. Sed in his immoderatum studiũ
 reprehenditur; status verò corporis sit
 secundum naturam erectus & excelsus.

Etenim Natura

*Os homini sublime dedit, calumq; tueri
 Iussit, & erectos ad sydera tollere vultus.*

Contraria autẽ nutatio & vacillatio,
 quam indecora sit, Curionis motus ille
 argumento est, quem Julius (ut est in
 Bruto) in perpetuum notavit, cùm ex
 eo in utramq; partem toto corpore va-
 cillante quæsit, quis loqueretur é lin-

tre: & Q. Sicynius, homo impurus, sed admodum ridiculus: *Is cum Trib. pleb. Curionem & Octaviū Coss. produxisset, Curioq; multa dixisset sedete Cn Octavio collega, qui de vinctus erat fasciis, & multis medicamentis, propter dolorem artuum, delibutus: Nunquam (inquit) Octavi, collega tuo gratiam referes, qui nisi se suo more iactavisset, hodie te istic musca comedissent.*

De gestu capitis, frontis & oculorum, C A P. I X.

ATq; hæc de corporis universi gestu: partium item sua quædã ratio est, & quidẽ præcipua capitis, cū illo corporis statu consentientis. Demisso capite humilitas & modestia significatur: & hoc gestu Poeta verecundiam reginæ exprimit *Æneid. I.*

Tum breviter Dido vultum demissa, profatur.

Eundem modestiæ gestum proponit Homerus Ulyssis exemplo, quem dicit steterisse oculis in terram defixis, immotoq; sceptro, priusquam illam eloquentiæ procellam effunderet: eoq; gestu patet Cicet. timorem in principis significatum esse: quin etiam id testificatur oratione illa; *Cum in omnib. causis, C. Caesar, &c.* Aspectus vertitur eodẽ, quò gestus corporis: exceptis, quæ aut da-
mnant

mnanda, aut removenda sint, ut videamur averfari *Æneid.* 3.

— *Dii talem terris avertite pestem. Æneid.* 1.
Haude equidem tali me dignor honore.

Solo tamen capite gestum facere, aut frequenter facere, vitiosum scenicis doctoribus visum est: frontem ferire in dolore, Cic. videtur oratorium, Fabio autem scenicum. Sed in ore ac vultu sunt omnia: in eo autem ipso dominatus est omnis oculorum. Vultus autem imago est animi, indices oculi. Quare cum effeceris, ne quid ineptum aut vultuosum sit, tum oculorum magna debet esse moderatio: qui quot animi motus sint, tot significationes & commutationes habent. Tullius in *Pisone* cavillatur oculorum motum: *Cum esses interrogatus (ait) quid sentires de Consulatu meo: gravis auctor Calatinus, credo, aliquis aut Africanus, aut Maximus, & non Casonius semiplacentinus, Calventius: respondes, altero ad frontem sublato, altero ad mentum depresso supercilio, crudelitatem tibi non placere. Qualis illa nimirum comici patris, interim concitati, interim lenis persona est: similis. n. est inæqualitas. Narium, laborum, menti, cervicum, humerorum vitia magis notantur. Humeros*

jaçtabat Demosthen. sed hoc vitium ita dicitur emendasse, ut cum in angusto quodam pulpito stans diceret, hasta humero dependens immineret: ut si calore dicendi vitare id excidisset, offensione illa commoneretur.

De Gestu brachii, manus, digitorum, CAP. X.

AT brachium procerius projectum, quasi quoddam telū orationis est: continuoſq; ac decurrentes locos maxime decet, & cum speciosius quiddam uberiusq; dicendum est: sicut illud, *Saxa atq; solitudines voci respondent*: expatiatur in latus, & ipsa quodammodo se cum militari isto gestu fundit oratio. Sinistrum verò brachium, si quid eo agendum sit, eo usq; allevandum est, ut quasi normalem angelum faciat. Manus autem minus arguta, digitis subsequens verba, non exprimens, tantum potest, ut sine hac trunca videatur actio. Nam cæteræ partes loquentem adjuvant: manus prope ipsa loquitur. Hinc Persianum illud Satyr. 4.

*Ergo ubi commota fervet plebecula bile;
Fert animus calida fecisse silentia turba,
Maestate manus.*

Sinistra autem sola, nūquam gestum facit:

facit: dextræ sese frequenter accommo-
dat. Sic junctis manibus addubitatio il-
la Gracchana agenda est: *Quò me miser
conferam, &c.* Quantum verò sit junctarū
manuum gestus, exemplum poetæ de-
monstrat. *Æneid. i.*

*Ingemit, & duplices tendens ad sidera palmas,
Talia voce refert: O terq; quaterq; beati,
Quos antea ora patrum Trojæ sub mœnibus altis,
Contigit oppetere! —*

Hic Poëta gestum præmonstravit. Ma-
nus verò complodere, est scenicum. Atq;
hæc de universa manu: in cujus digitis,
singularis gestus quidam est: atq; ille in
primis maxime communis, quo medius
digitus in pollicē contrahitur explica-
tis trib. duoq; mediis sub pollicem veni-
unt: & gestus est instantior, & trib. polli-
ce pressis, index ille (quo Crassum in ex-
primendo animi dolore atque impetu
scienter usum significat Antonius) ex-
plicare solet: Is in exprobrando & indi-
cando (unde ei nomen est) alternata ac
spectante humerū manu paulūm incli-
natus affirmat: versus in terrā urget: a-
liquando pro numero unitatis est. Est
autem & ille verecundæ orationi aptis-
simus, quo quatuor primis leviter in-
summum coeuntibus digitis, nō procul

ab ore, aut pectore fertur ad nos manus, & deinde prona ac paululū prolata laxatur. Quint. credit hoc modo cœpisse Demosthenem in illo pro Ctesiphonte timido summissoque principio: sic item formatam Cicer. manum, cum diceret: *Si quid est in me ingenii (iudices) quod sentio, quam sit exiguū, &c.* Atq; digitorum gestus tam insignis est: vetat tamē Tullius; ne ullæ sint argutiæ digitorum, ne ad numerum cadat articulus. Fit & ille habitus, qui pacificator in statuis solet esse, qui inclinato in humerum dextrū capite, brachio ab aure protenso manū infesto pollice extendit: qui quidē maxime placuit iis, qui se dicere sublata manu jactabant.

De gestu pectoris, femoris, pedis,
C. A. P., XI.

IN cæteris vitia ferē notata sunt: ut pectus ac ventrem proiicere: cædere etiā pectus, Fabio scenicum est. At femur ferire (quod Athenis primus fecisse creditur Cleon) usitatum & indignatos decet, & excitat auditorē In pedibus verō status & incessus observatur. In dextrū ac lævum latus vacillare, alternis pedibus insistendo, ridiculum est. Supplosio tamē pedis

pedis in contentionibus & incipiendis & finiendis est opportuna. Incessus permissus est oratori, sed rarus, & tantum in causis publicis, ubi suggestum amplum & spatiosum est: ubi etiam multi sunt iudices: proindeque in senatu, ubi plures, & in concione, ubi longé plurimi. Discursare tamen ineptissimū: urbanéq; Flavius Virginius interrogavit de quodam suo antisophista, quot millia passuum declamasset.

Atq; hæc de corporis gestu, qui magnis Oratoribus instrumentū eloquentiæ prorsus admirabile fuit: quin adversus oratores, hujus ipsius artificii fastidiosos contemptores, argumentū hinc sumptum est. Nam cū Tullius adversus Callidium, hæresis illius oratorem diceret, pro argumēto refutationis posuit, quod veneni sibi cōparati causam tam soluté egisset, tam leniter, tam oscitantè, tam sine corporis gestu. *Tu, Marce Callidi (inquit) nisi fingeres, sic ageres? præsertim cū ista eloquentia, alienorum hominum pericula defendere acerrimè soleas, tuum negligeres? ubi dolor? ubi ardor animi? qui etiam ex infantium ingeniis elicere voces & querelas solet? nulla perturbatio animi, nulla corporis: frons non percussa, non se-*

murpedis (quod minimū est) nulla suppositio.
 Itaq; tantum absuit, ut inflammares no-
 stros animos, somnum isto loco vix teneba-
 mus. Sic Tullius Callidium in ipso foro,
 tanquam in aliqua Rhetoricæ ludo
 condiscipulum; non satis in arte
 quam profiteretur, attentum &
 consideratum vellicavit.

F I N I S.

RVDIMENTA RHE
TORICA pro incipientibg
EX libro I. Rhetoricæ
TALCÆ.

10

DE TROPIS
Rhetorica est ars benedi
cendi.

partes Rhetoricæ, duæ sũnt;
Elocutio & pronũtiatio.
Elocutio est exornatio o
rationis.

Elocutio est tropus aut
figura.

Tropus est elocutio, quæ vox
à nativa significatione
in aliam immutat.

Quod si durior vel inæqua
lior fuerit; Catachresis
& abũsio, & akyrologia
& sermo inproprie Gramma
ticis dicuntur. Ut 4. ENCL.

Hinc ego si potui tantum
sperare dolorem.

Audac:

pro fi
mere

2.

Audimēta
Audacia autem tropi,
hyperbole, & superlatio,
sive excessus veritatis
appellatur.

Continuatio tropo-
rum, Allegoria &
inversio nominatur.

Tropi sunt 4; Me-
tonymia, ironia, Me-
taphora, synecdoche.

Metonymia & trans-
mutatio sive transno-
minatio, est tropus cuius
ad effectum, subiecti
ad adjunctum; vel
contra.

Metonymia est quatuor-
plex: causae, effecti,
subiecti, & adjuncti.

Metonymia causae est
effici;

RHETORICAE.

3.

efficientis aut materiae.
Efficientis, ut cum inventor
est autor pro ipsius effectis
rebus ut in partibus. Georg. 1.
Aut de lais musti Vulcano
decoquit humorem (Vulca-
no & igne Vulcanus enim
ignem invenisse a nonnullis
licet creditur est. Item quan-
do ponitur Ceres (Dea frum-
entium) pro cibo. Liber sive
Bacchus (inventor vini)
pro vino. Venus (Dea vo-
luptatum) pro libidine.
Est praeterea hic valde in-
sitatum, scriptores pro
scriptis operibus appellare
ut Luc. 16. Habens Moysen
& prophetas, illos audi-
ant & Moysen & propheta-
rum libros.

Metonymia

HYDIMENTA

Metonymia materiae. Ut
quando aer & aurum, po-
nuntur pro numeris, ex
illis enim tanquam ex
materia fiunt. Item
ferrum pro gladio.

Metonymia effecti est,
cum ex effectu efficiens
significatur. Ut artes
dicuntur doctae. Vi-
num dicitur jocosum
ebrium, calidum, quod
somnos jocosos & e-
brios efficiat & cale-
faciat. Sic Germani
dicunt: Ein solich
Zeit, d'ist, die ein
solich macht.

Metonymia subjecti
est, cum nomen proprium
rei

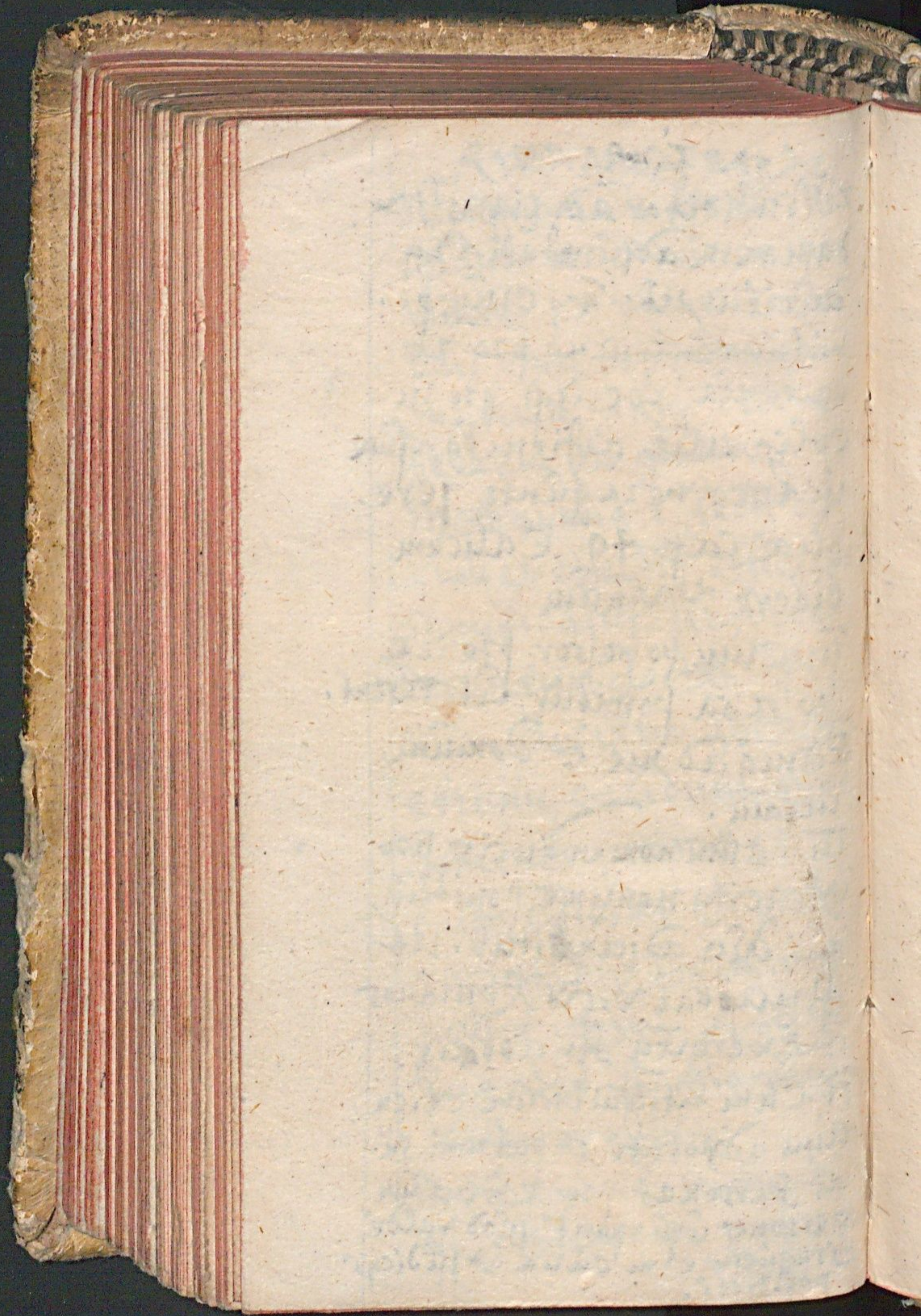
RHETORICÆ.

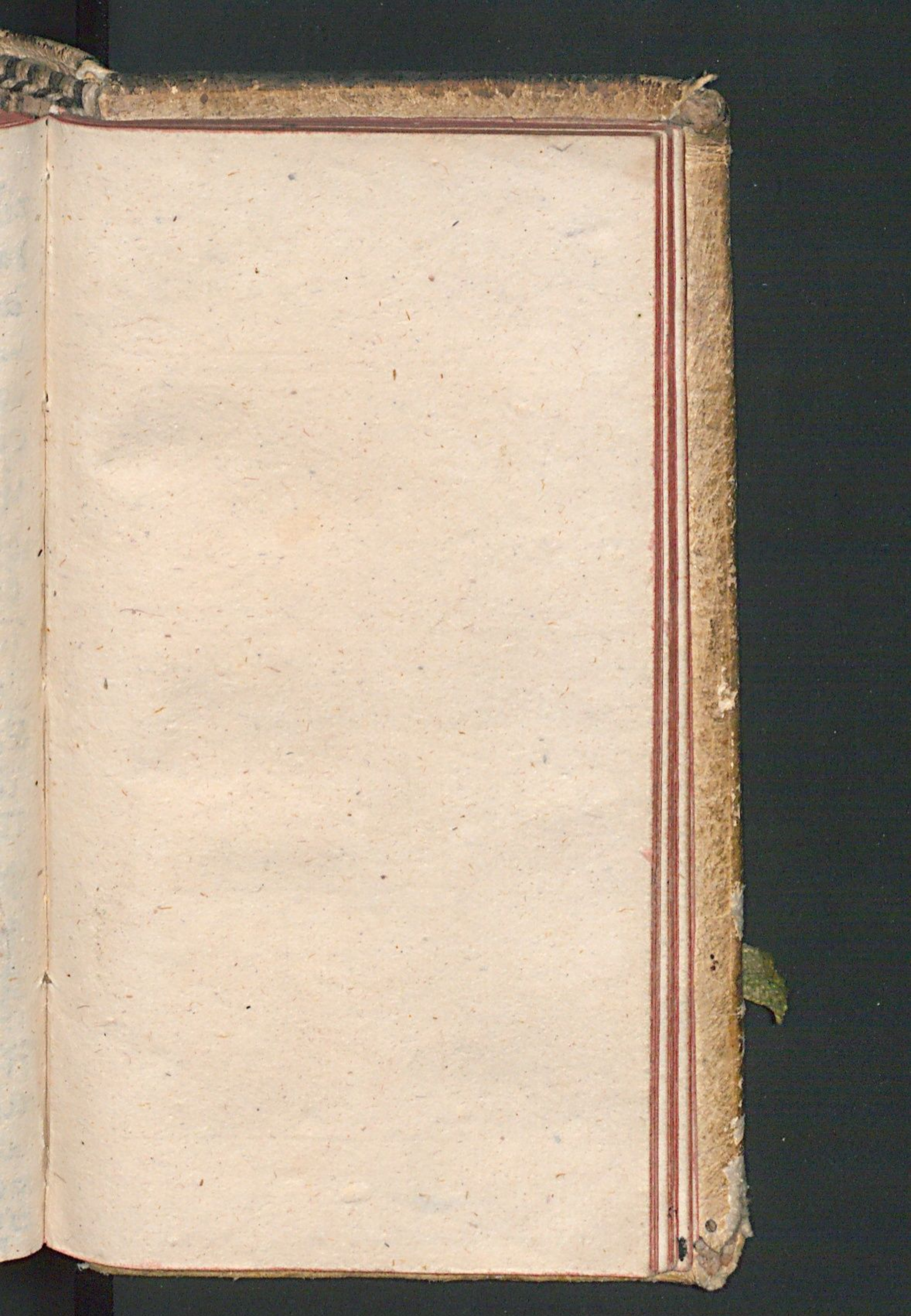
rei subiecta ad significan-
dam rem adiunctam tra-
ducitur, ut: I. cum po-
nitur continetur pro re
contenta, loci, q̄i pro in-
colis, aut actionibz, quæ
in loco peraguntz. Jere-
mia cap. 49. Calicem
bibere & vinum.

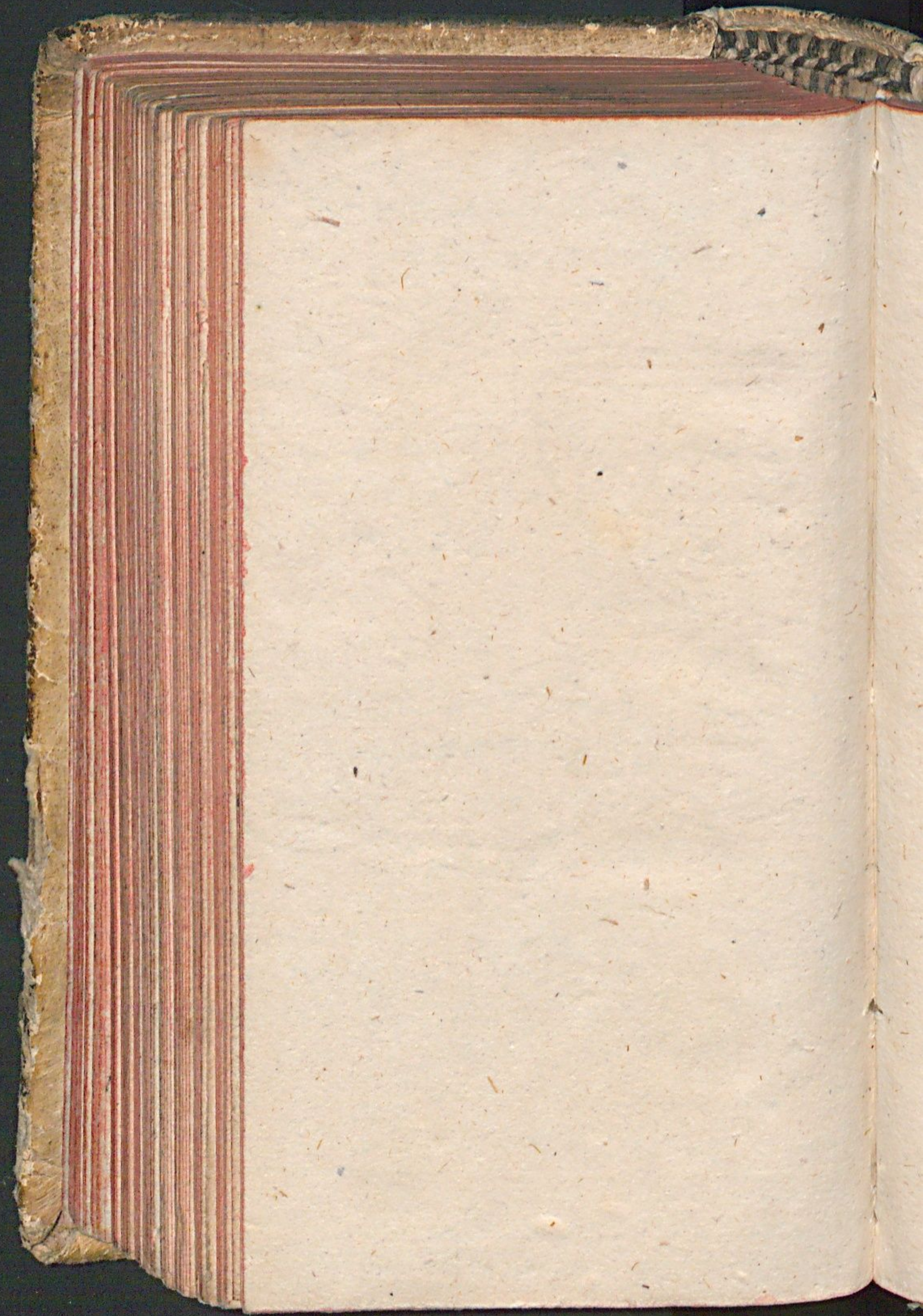
II. cum possessor pro re
possessa ponitur, ut Terent.
Eunuch ad me & domum
meam.

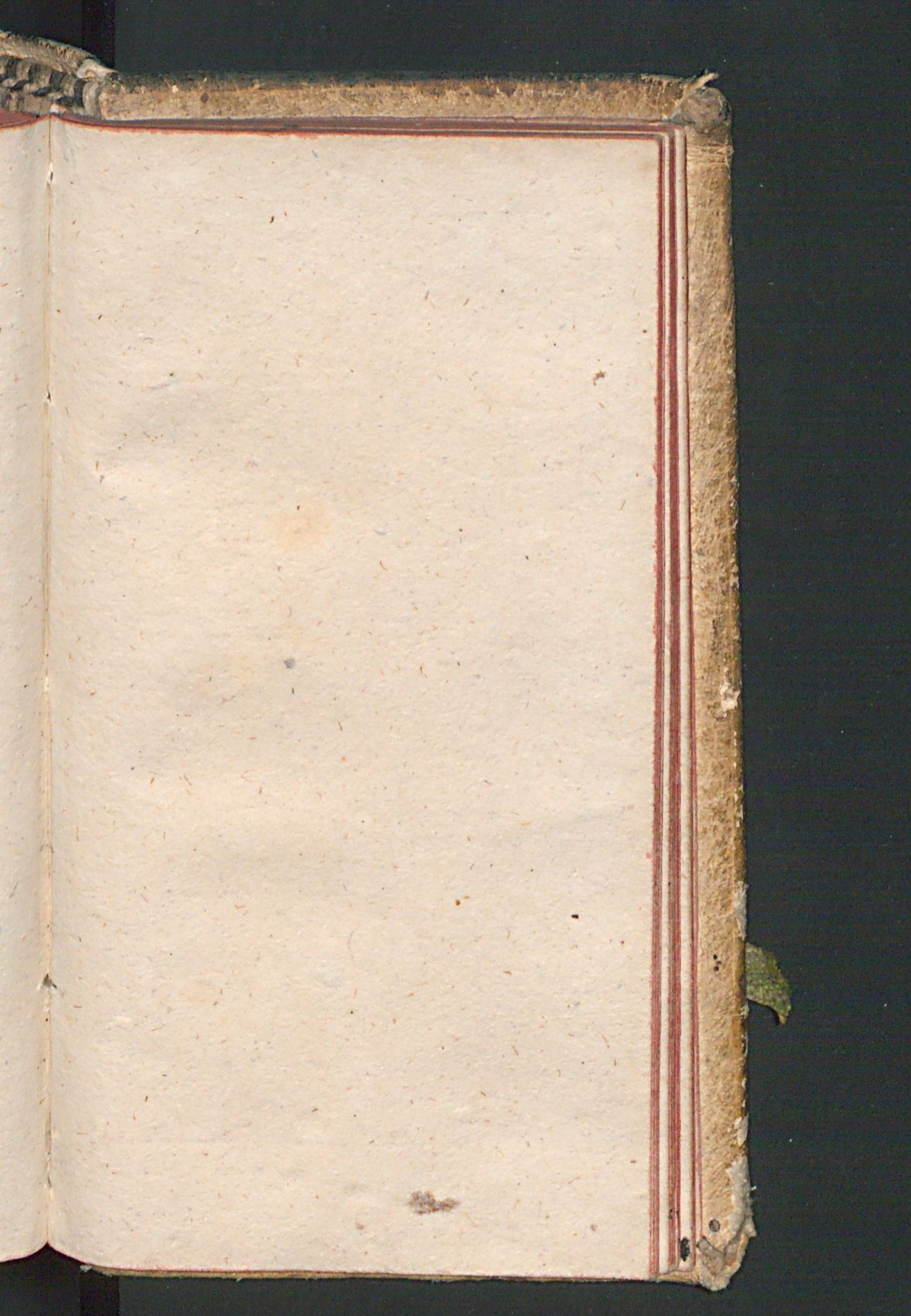
III. cum nomen ducis pro
exercitu nomine ponitur
quæ duci adiungitur. Ut
Annibal victor Romanos
& Exercitus Annibalis.

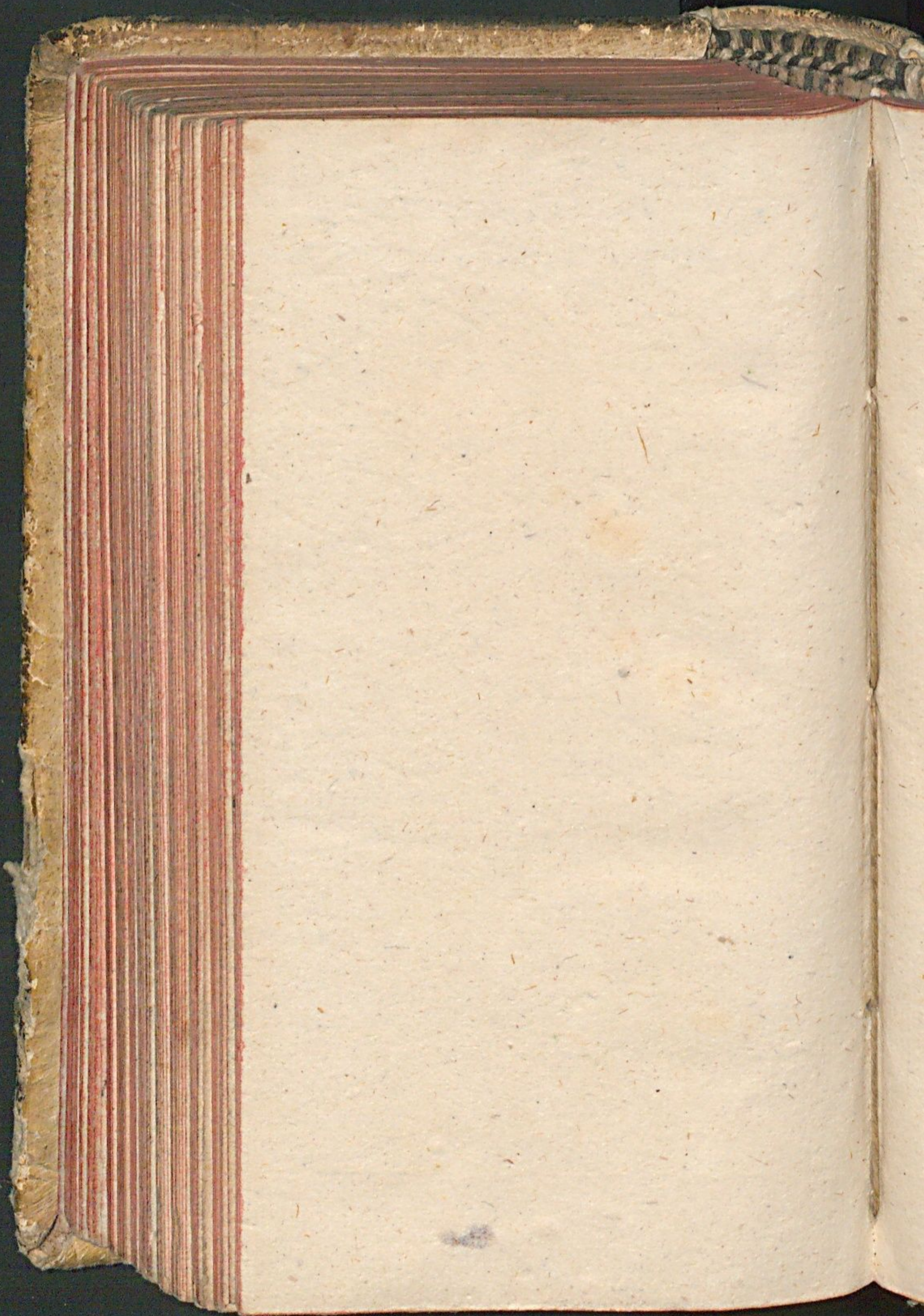
IV. cum litigantem clien-
tium advocati et patroni su-
as personas pro clientum
personis usurpant quod valde
frequens est in curia et iudicijs
politicis.

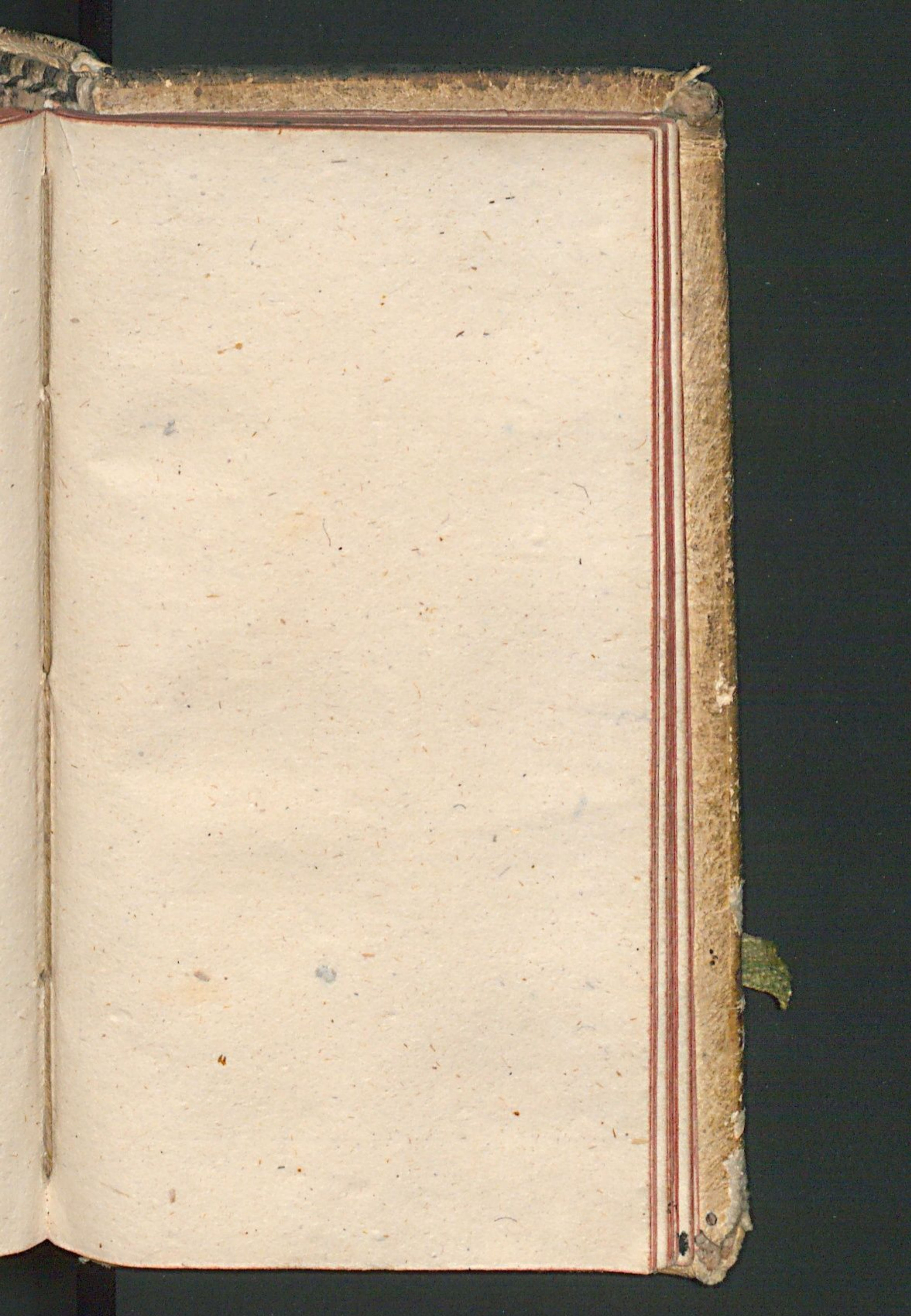

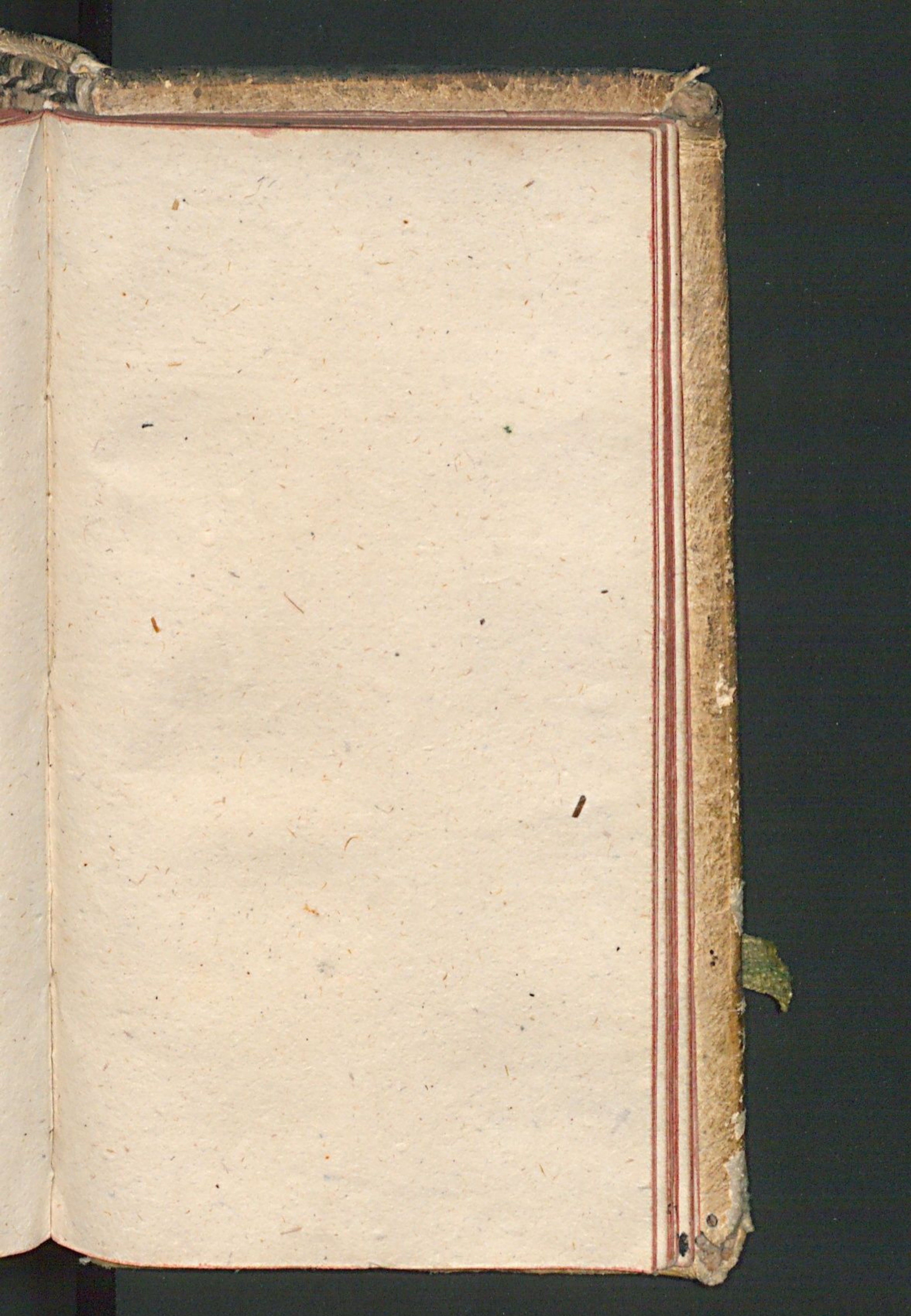

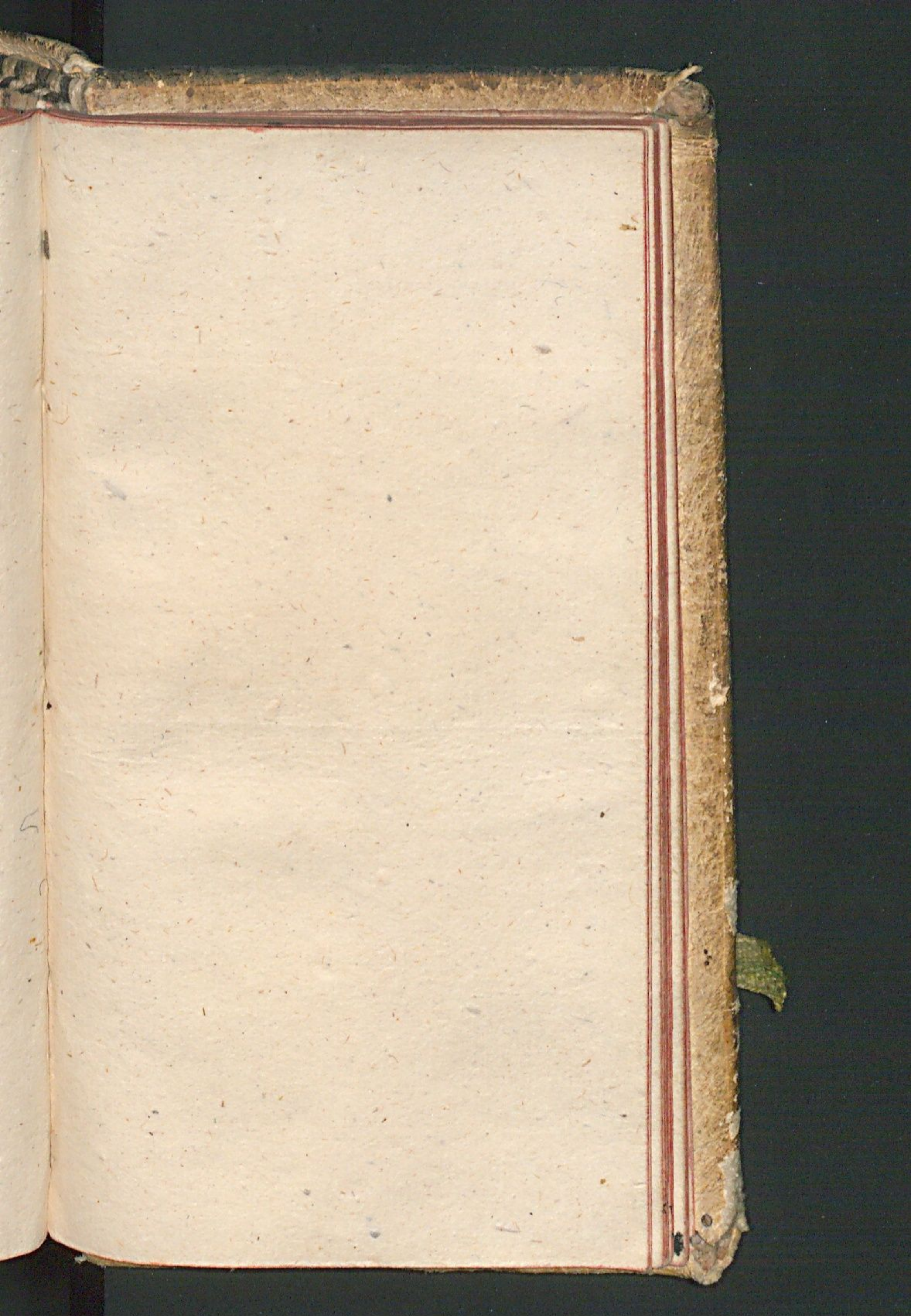

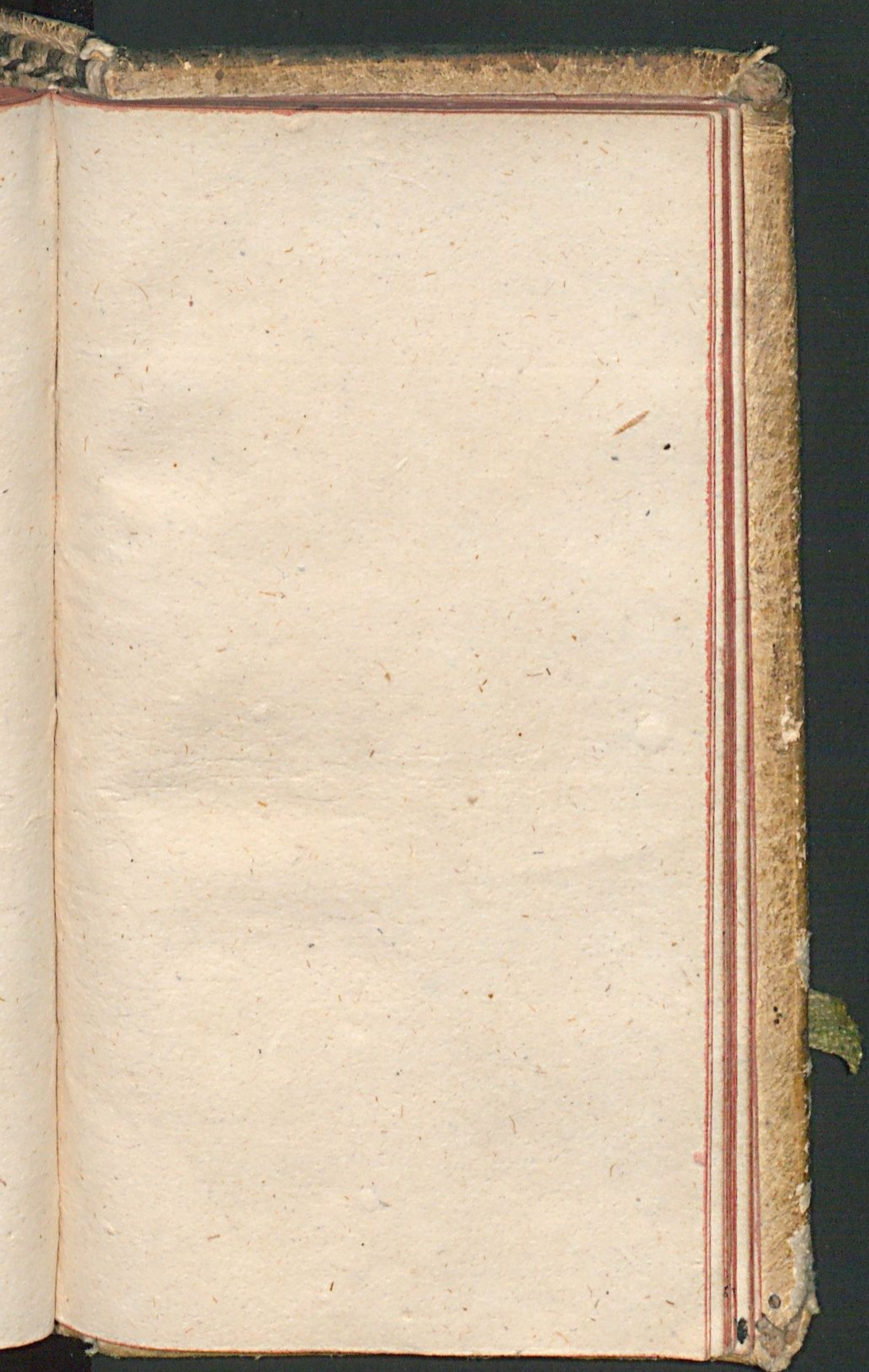

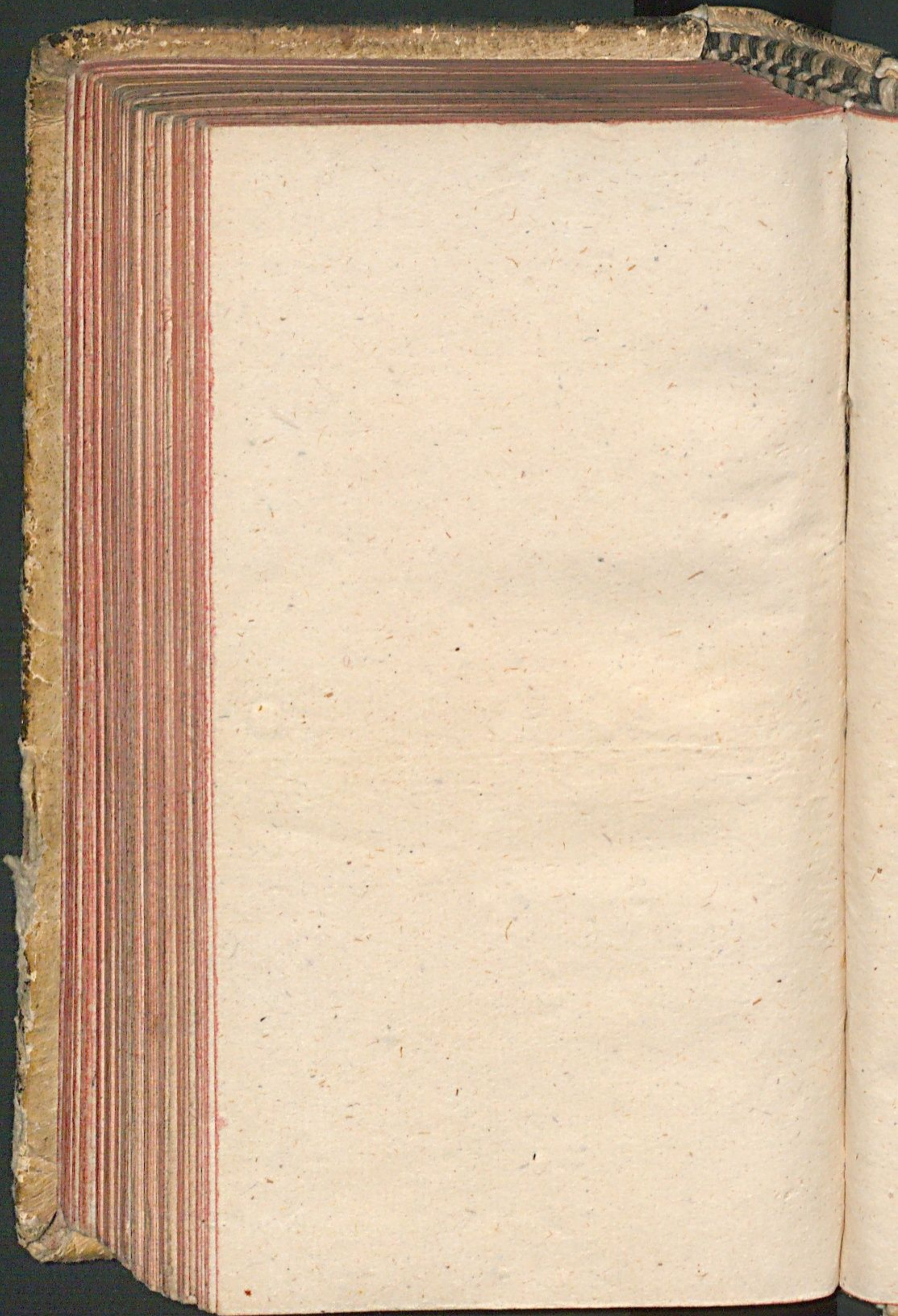

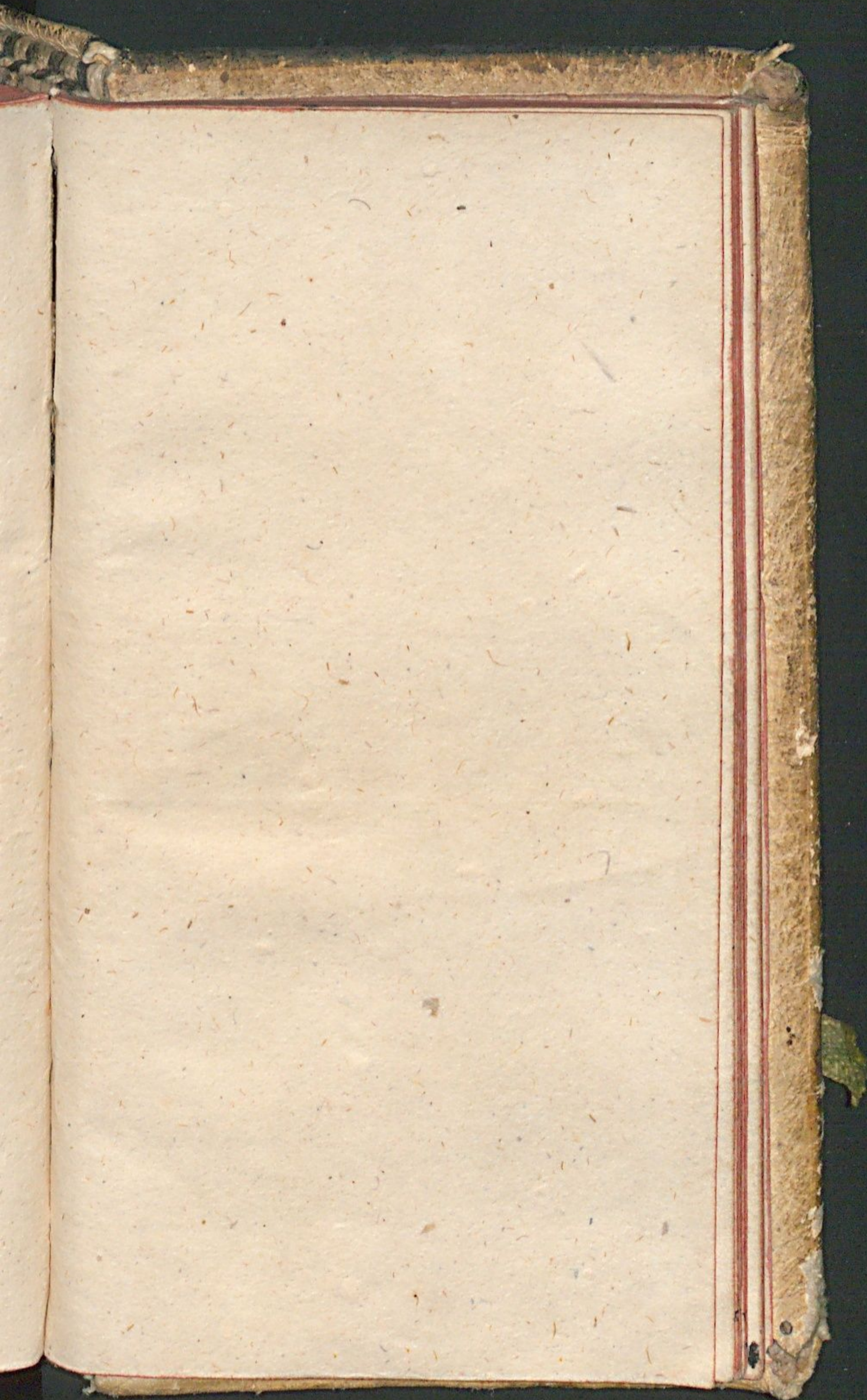

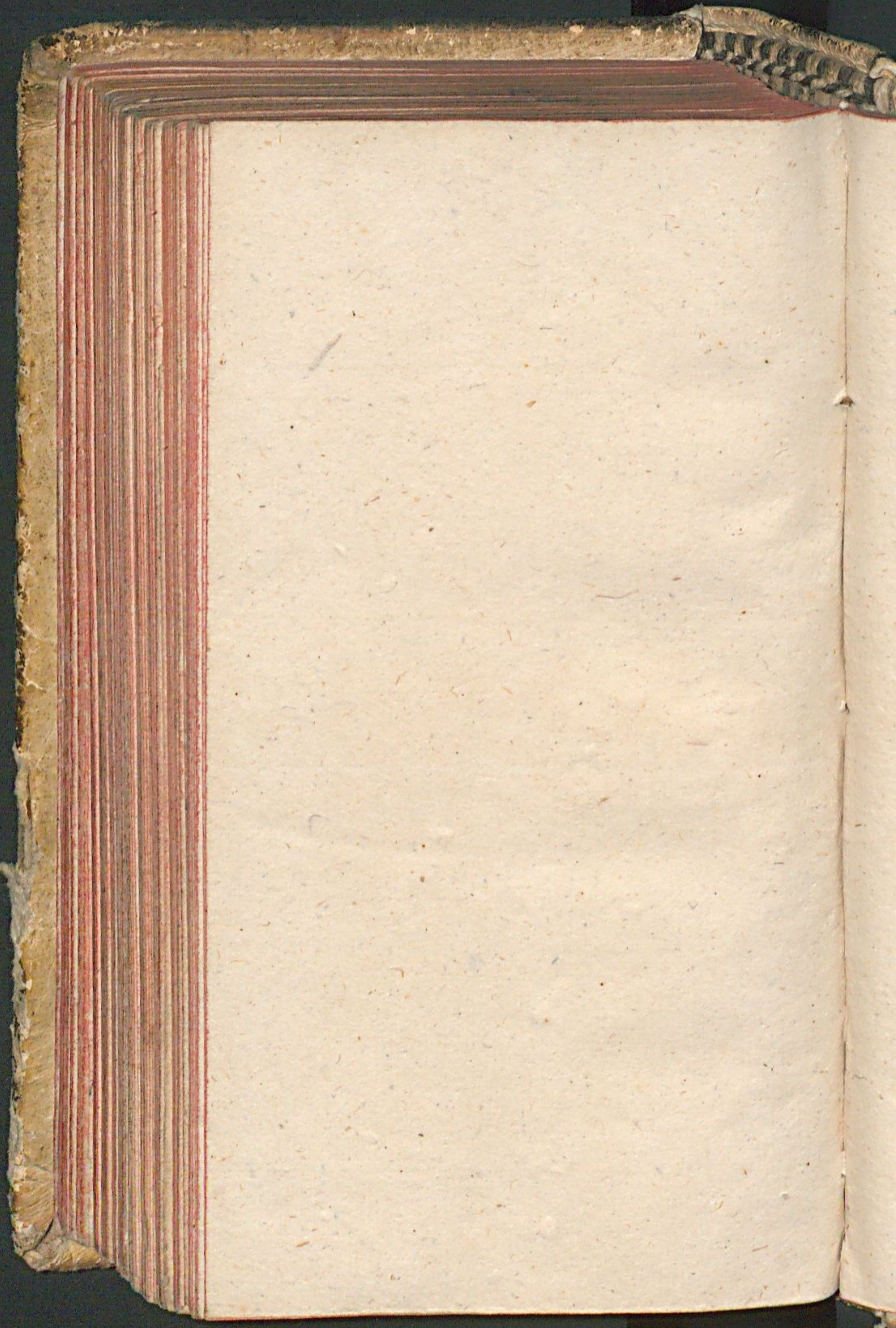

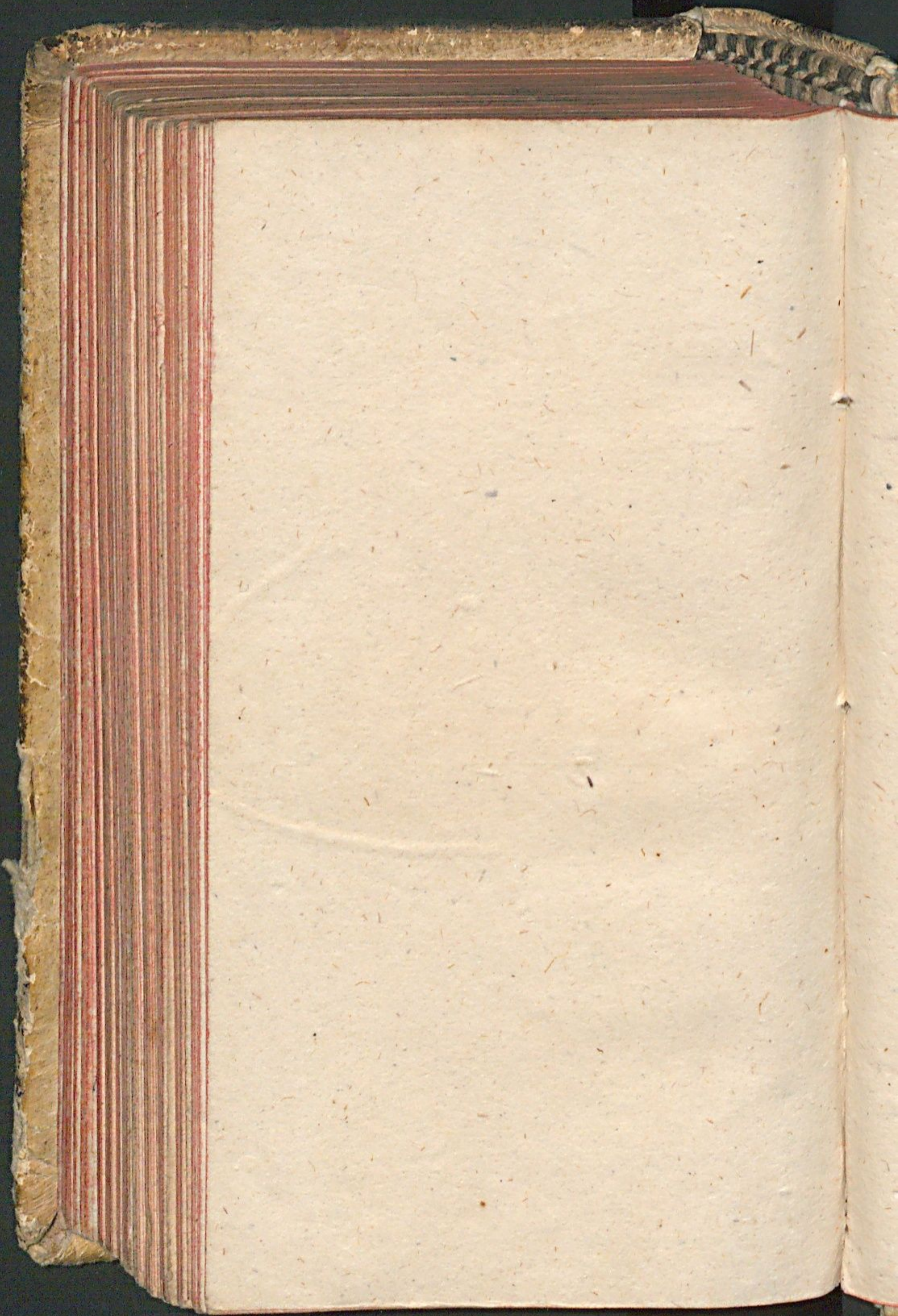

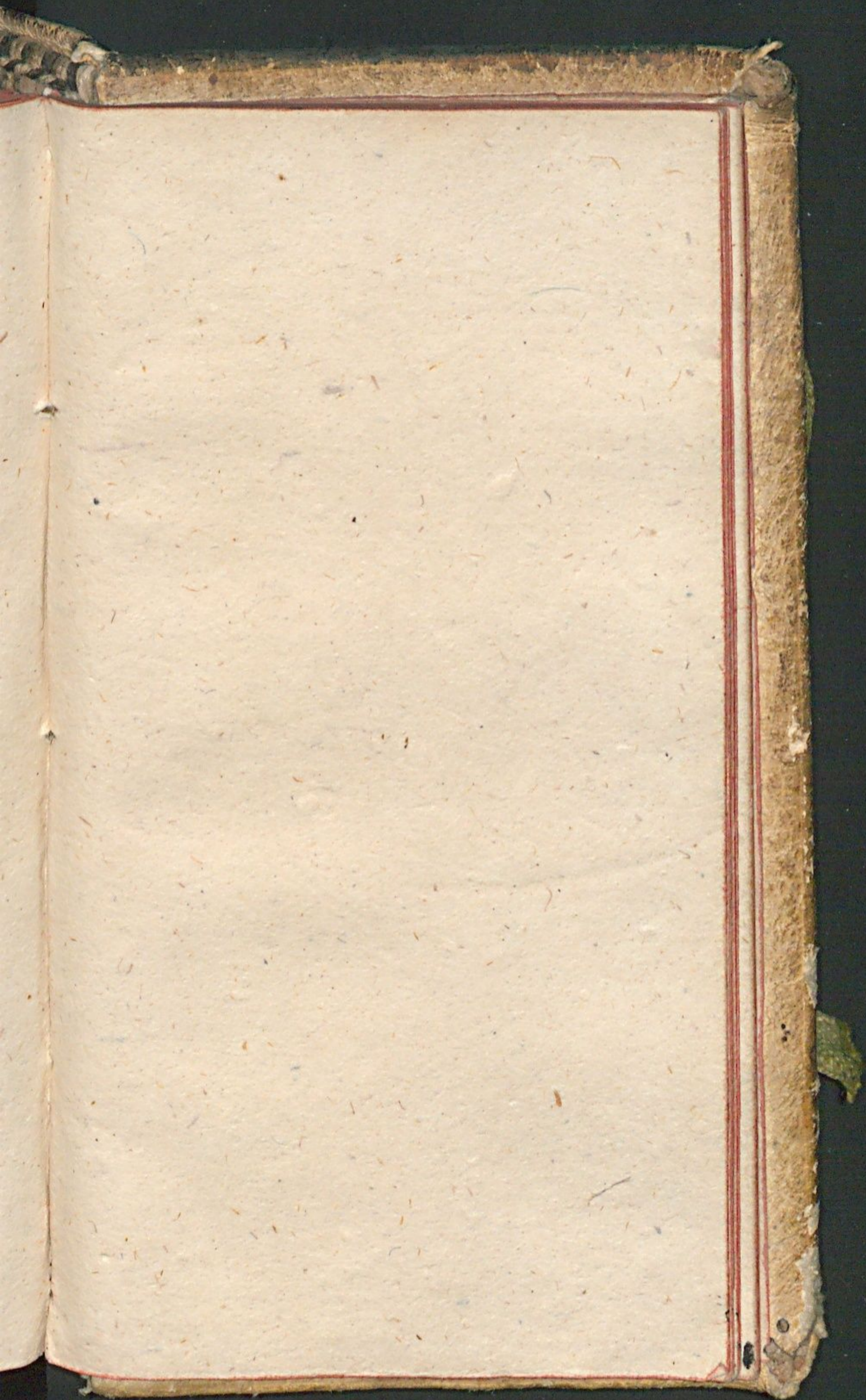

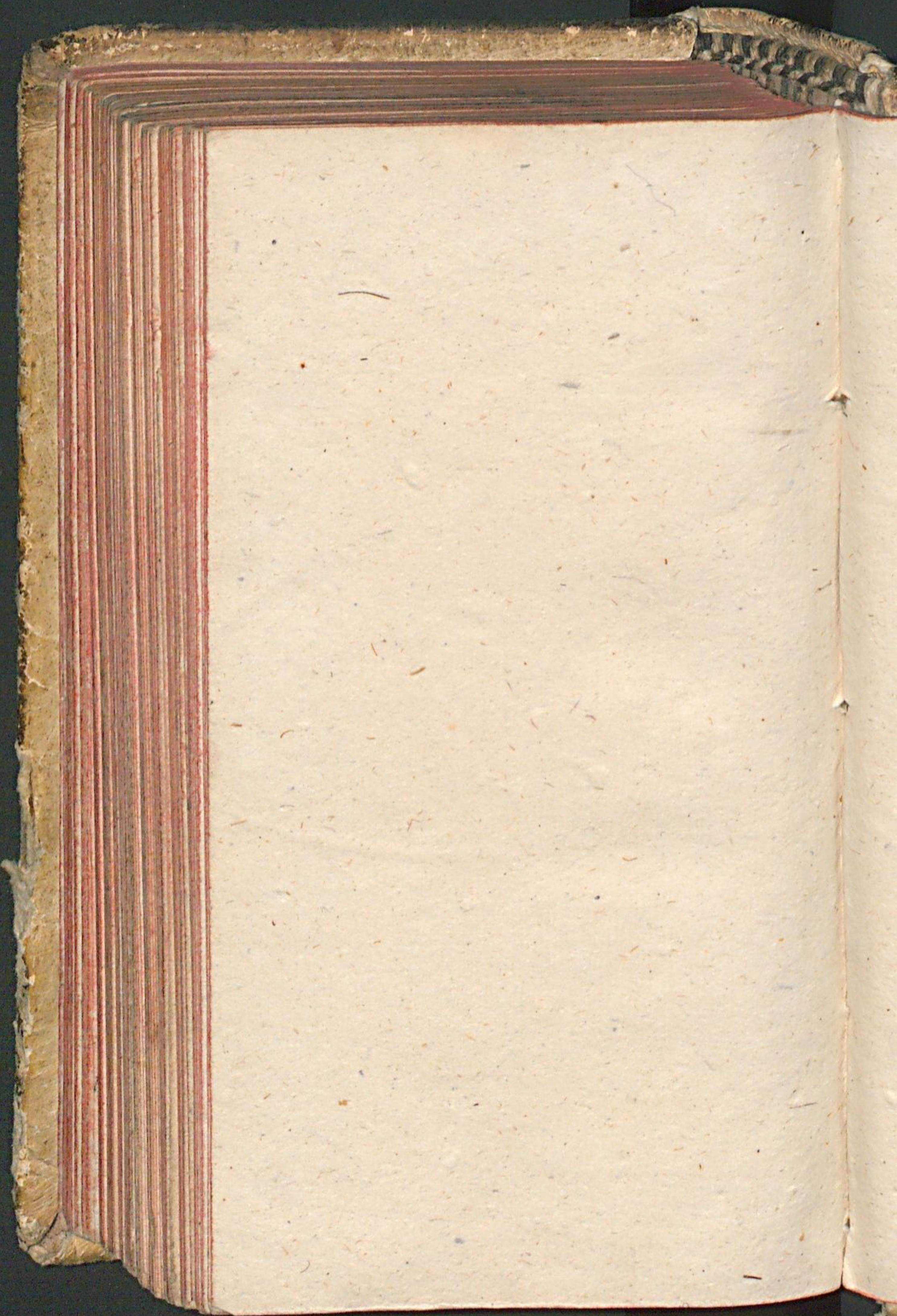

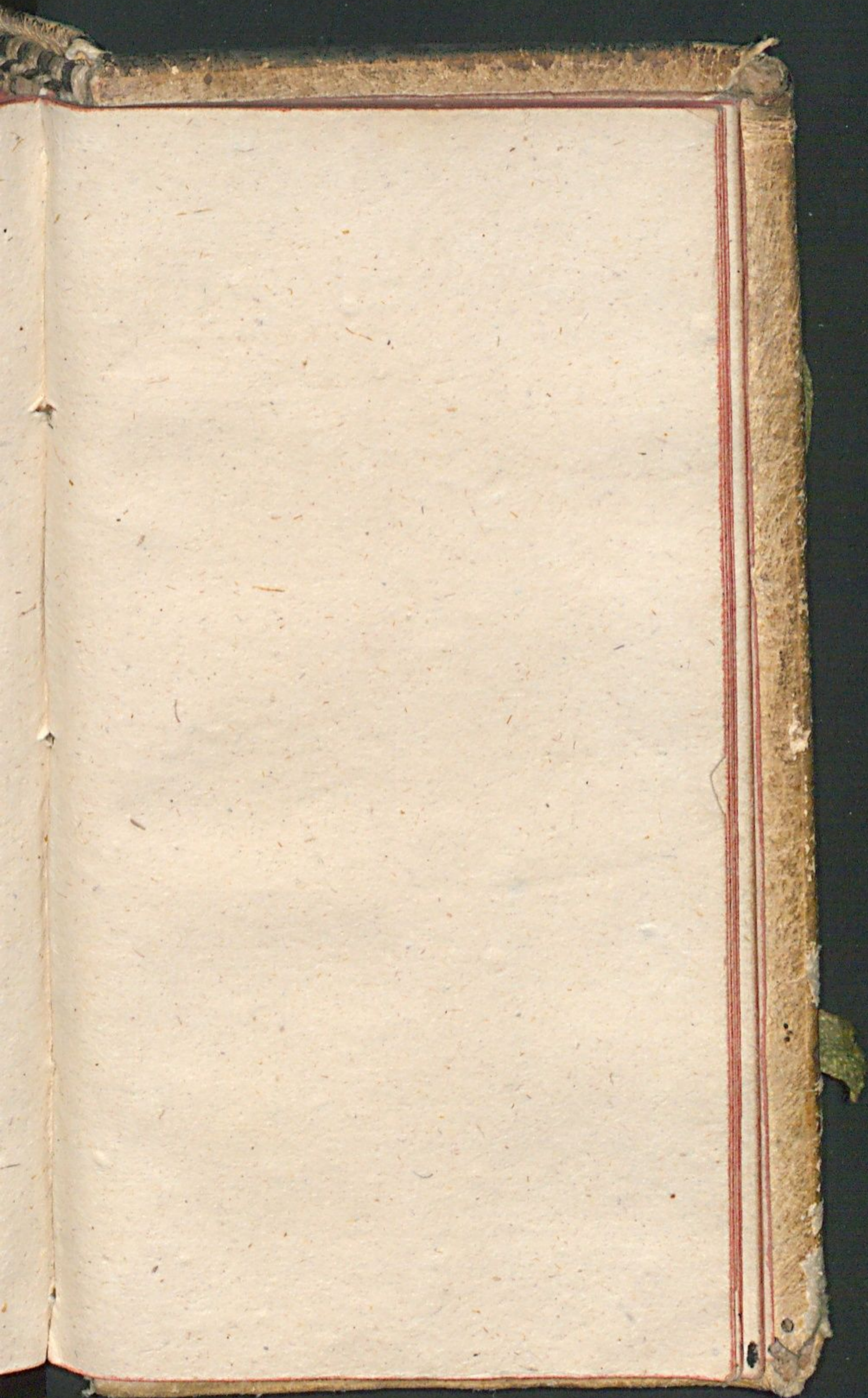

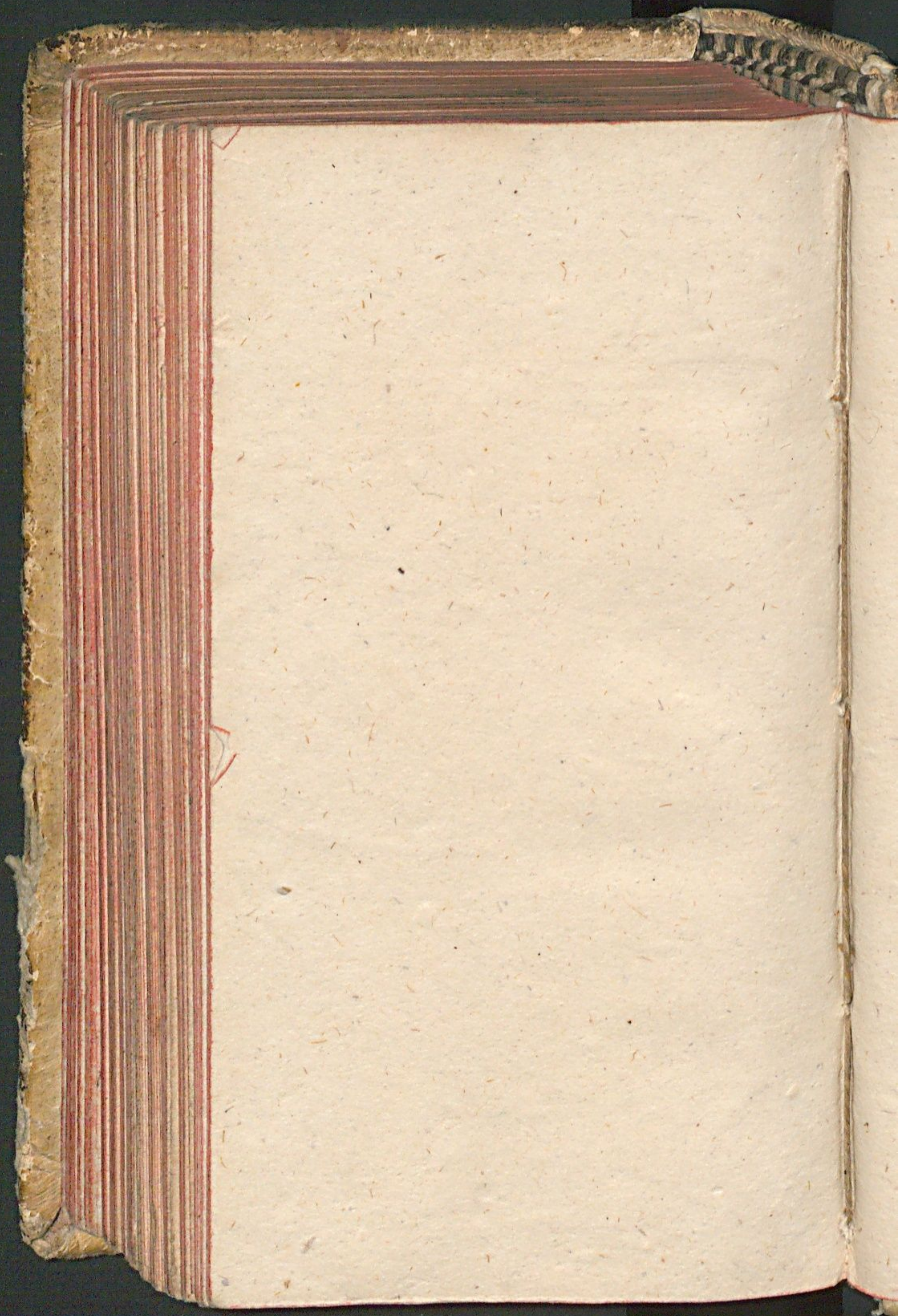

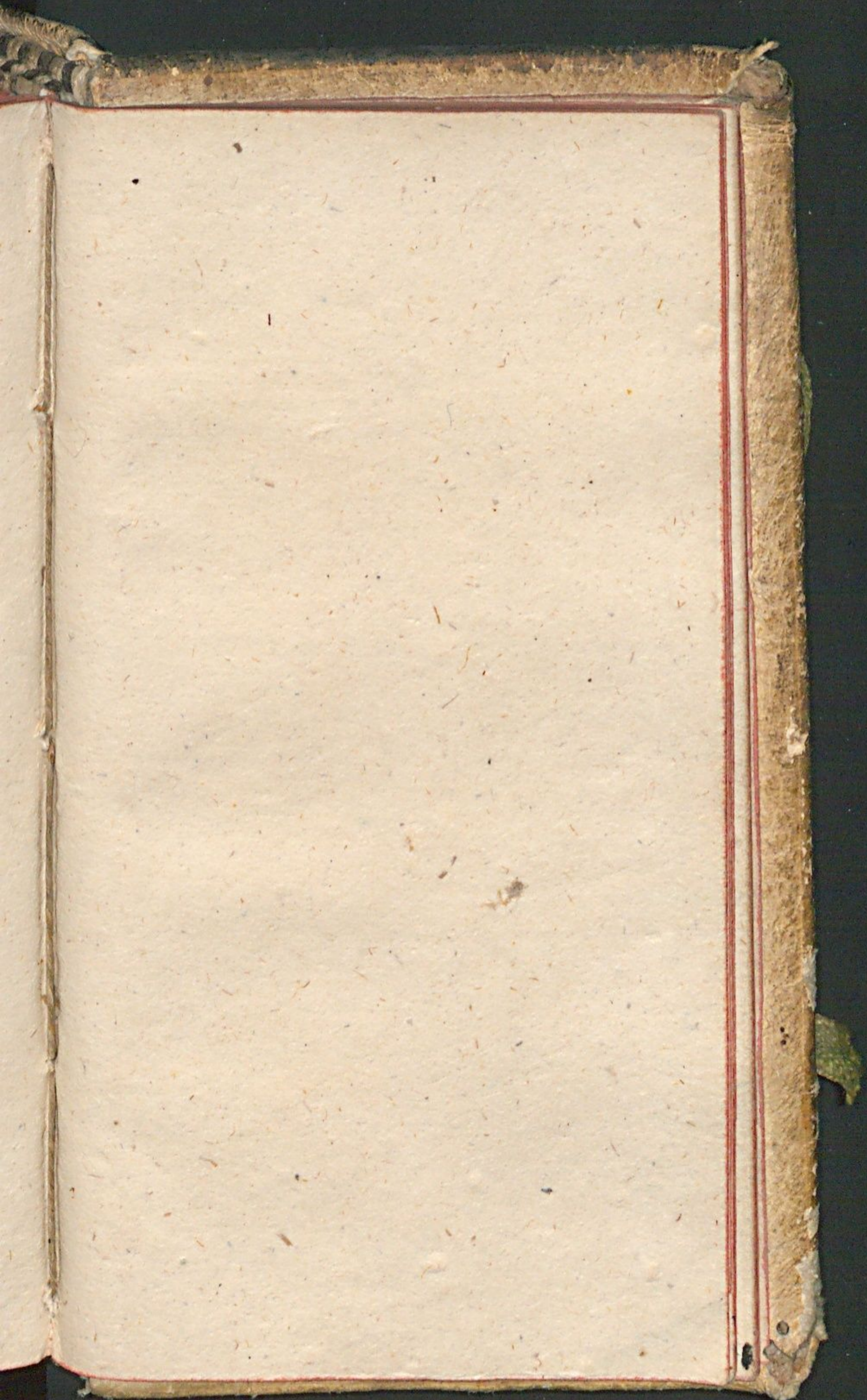

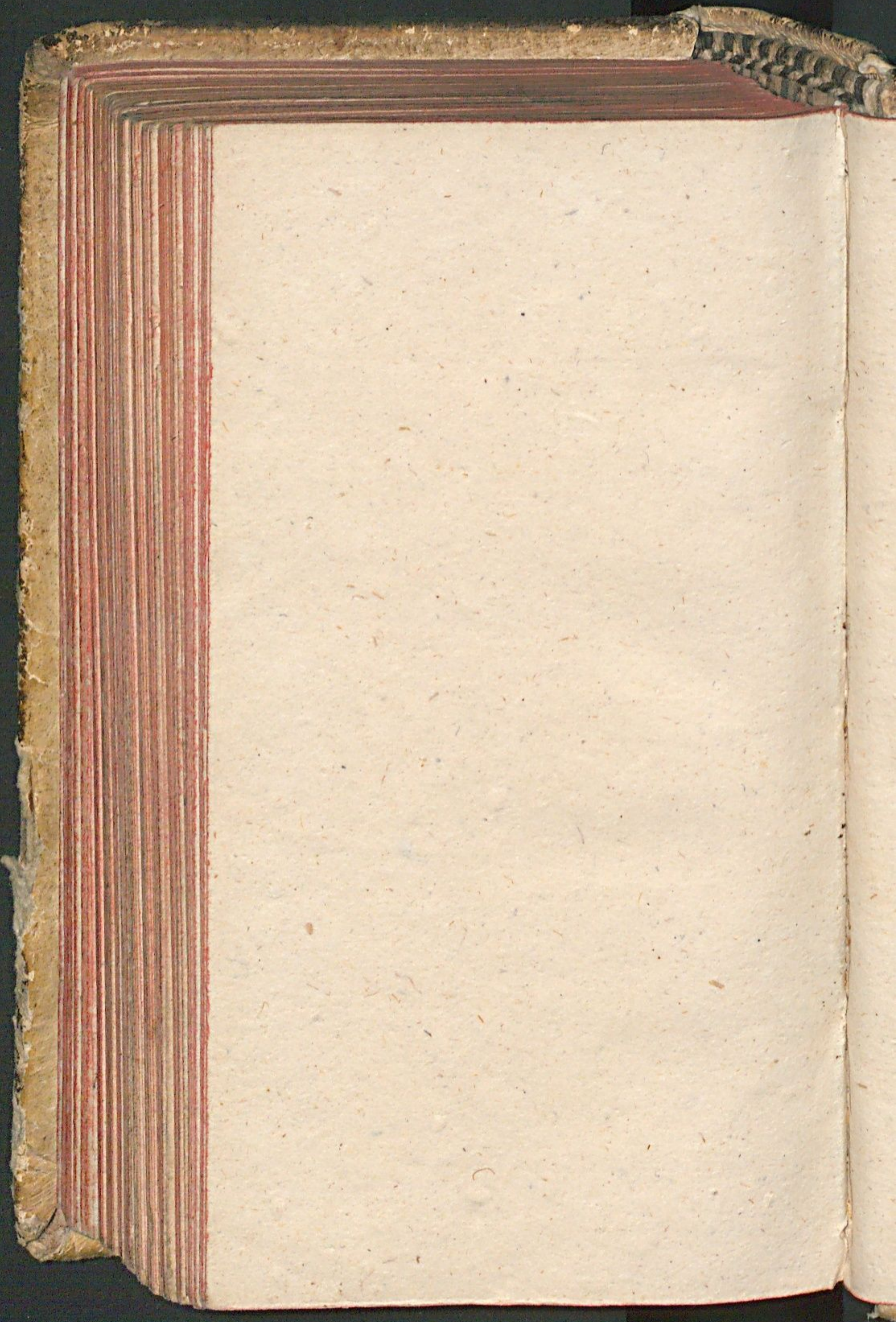

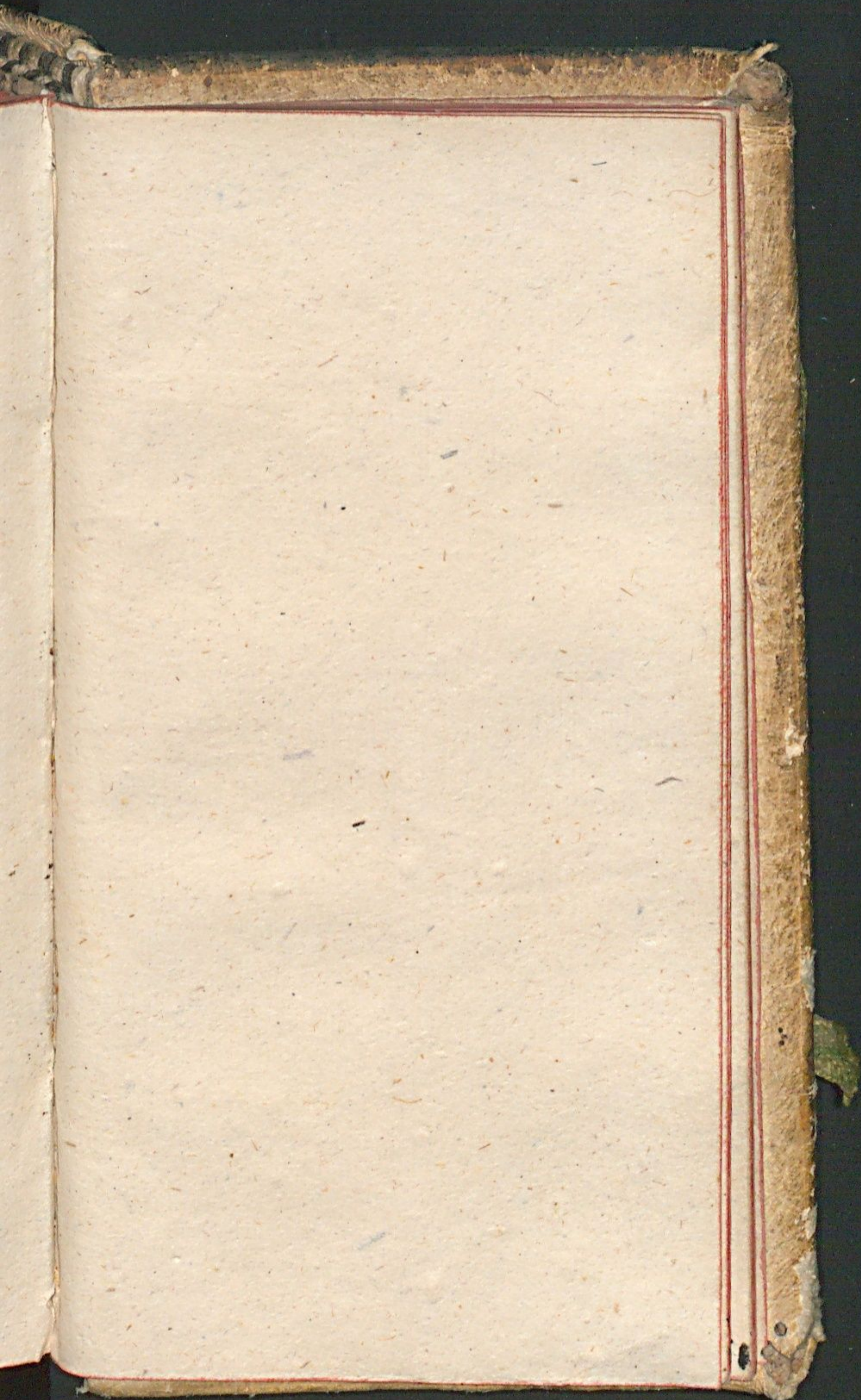

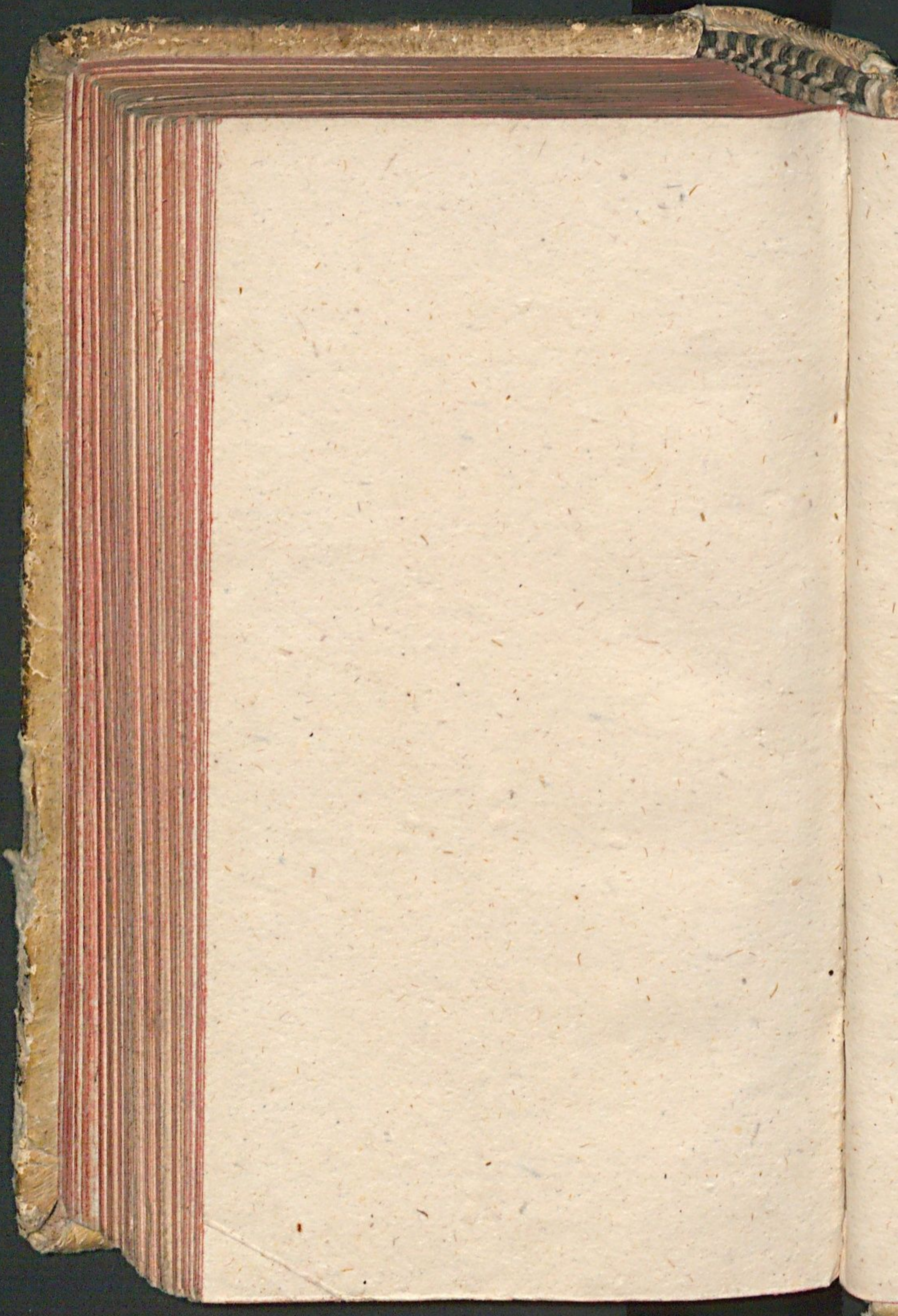

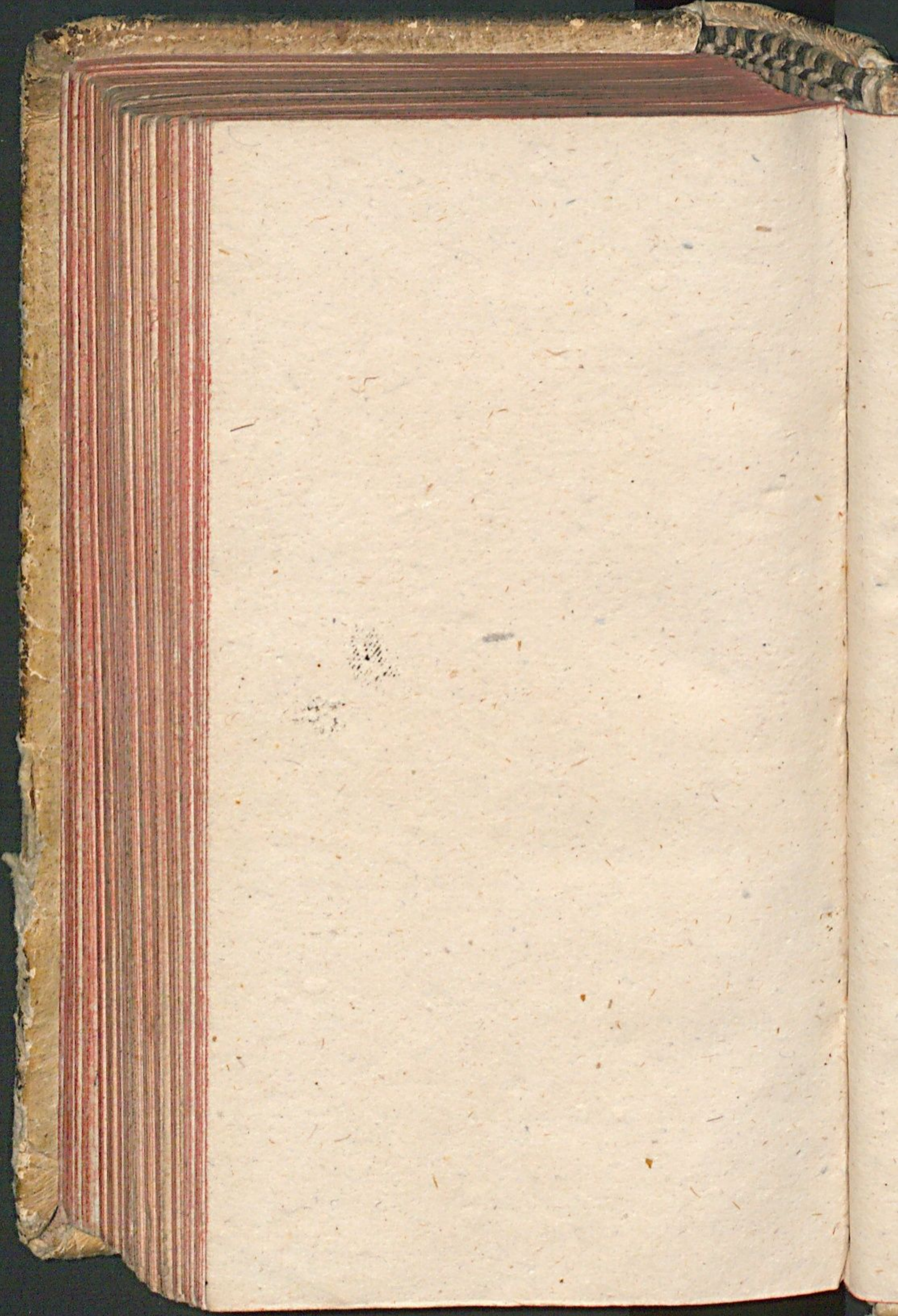

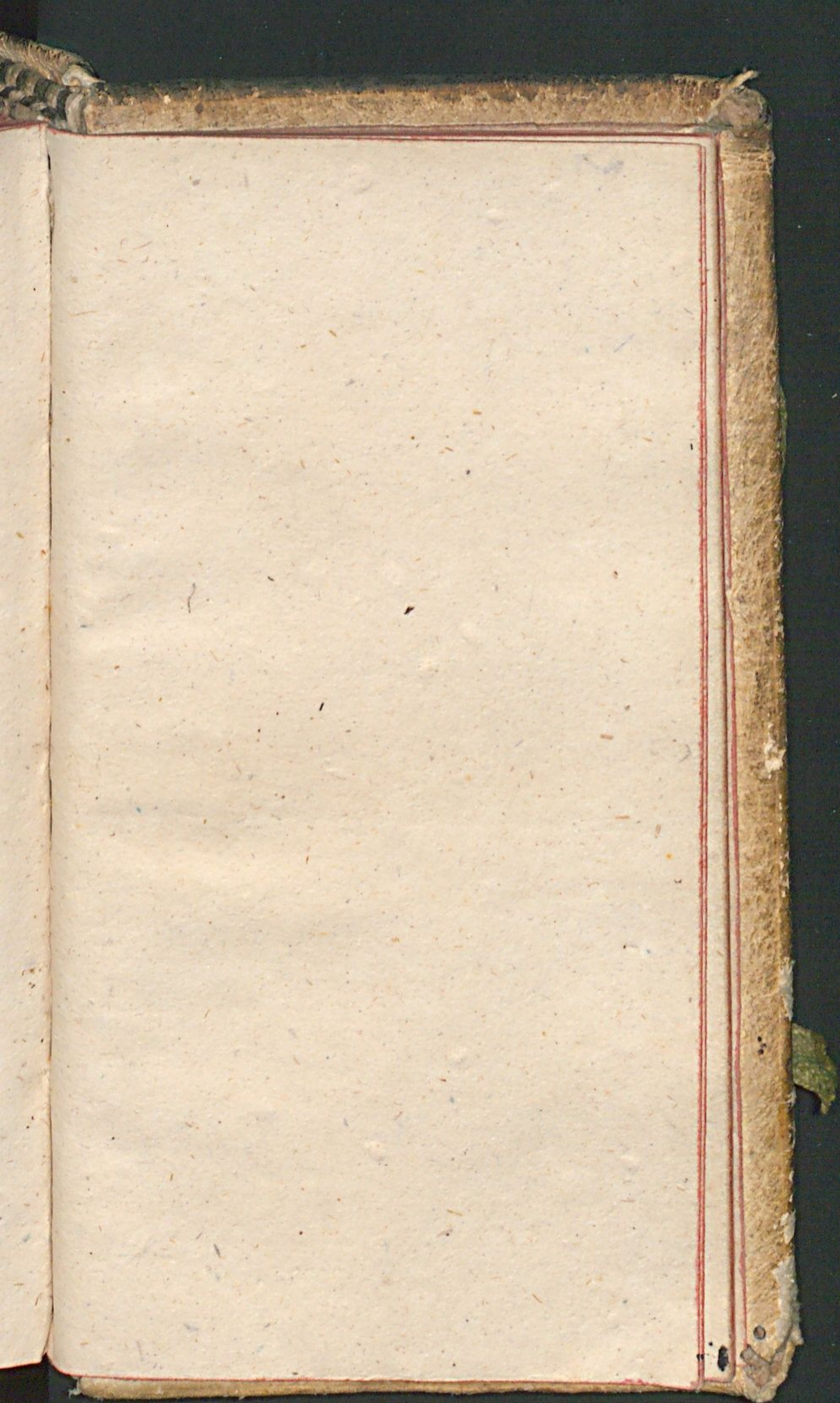

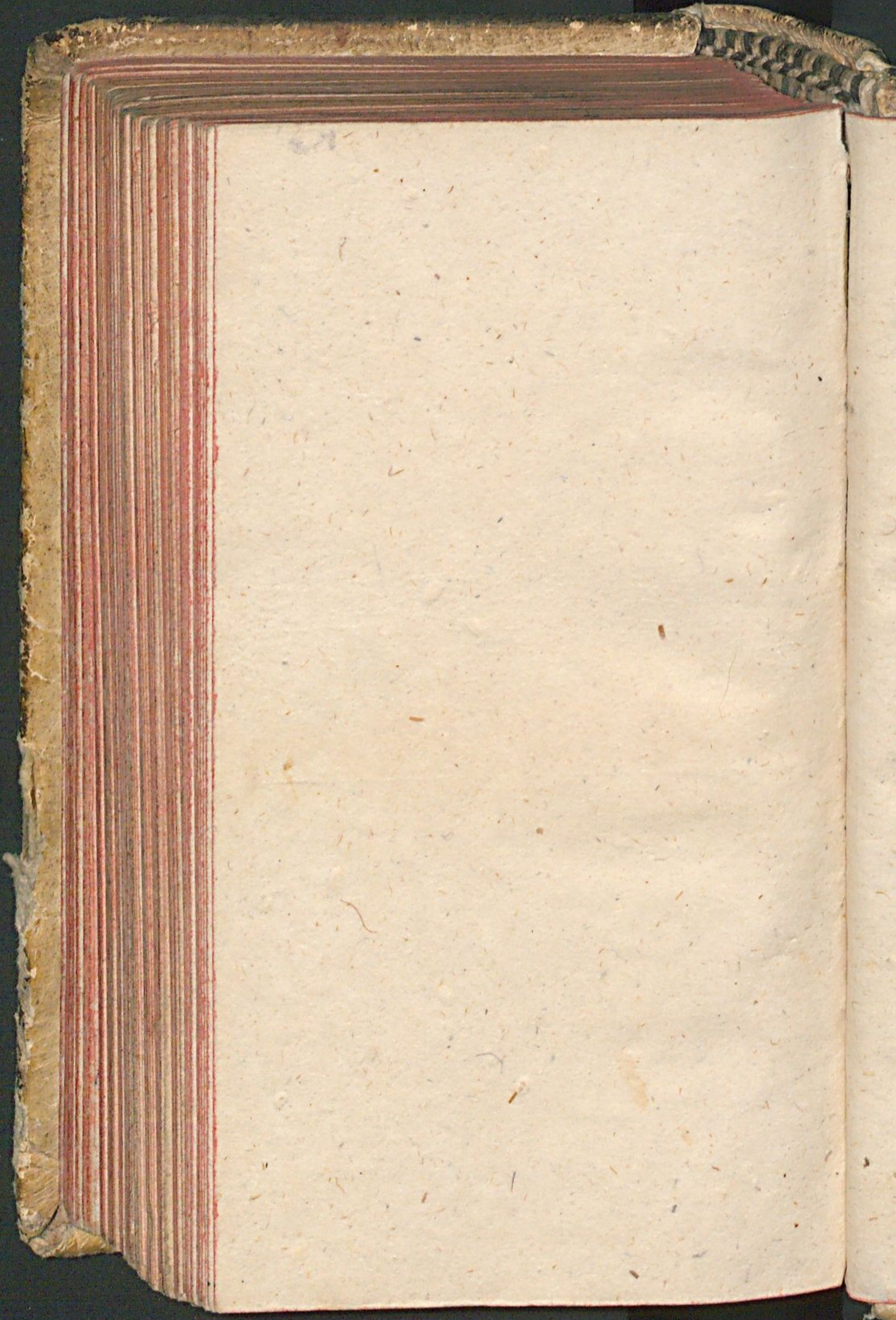

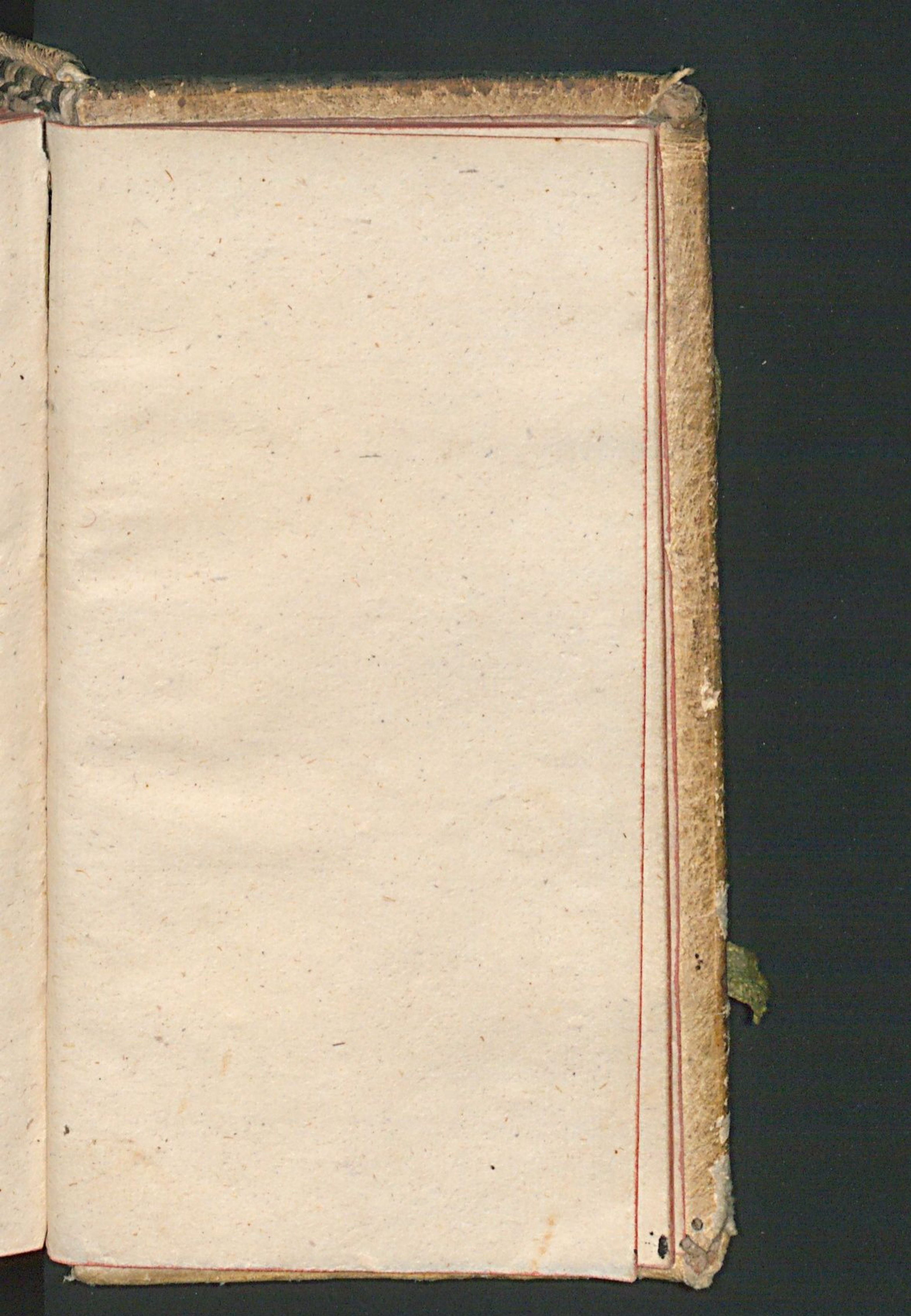

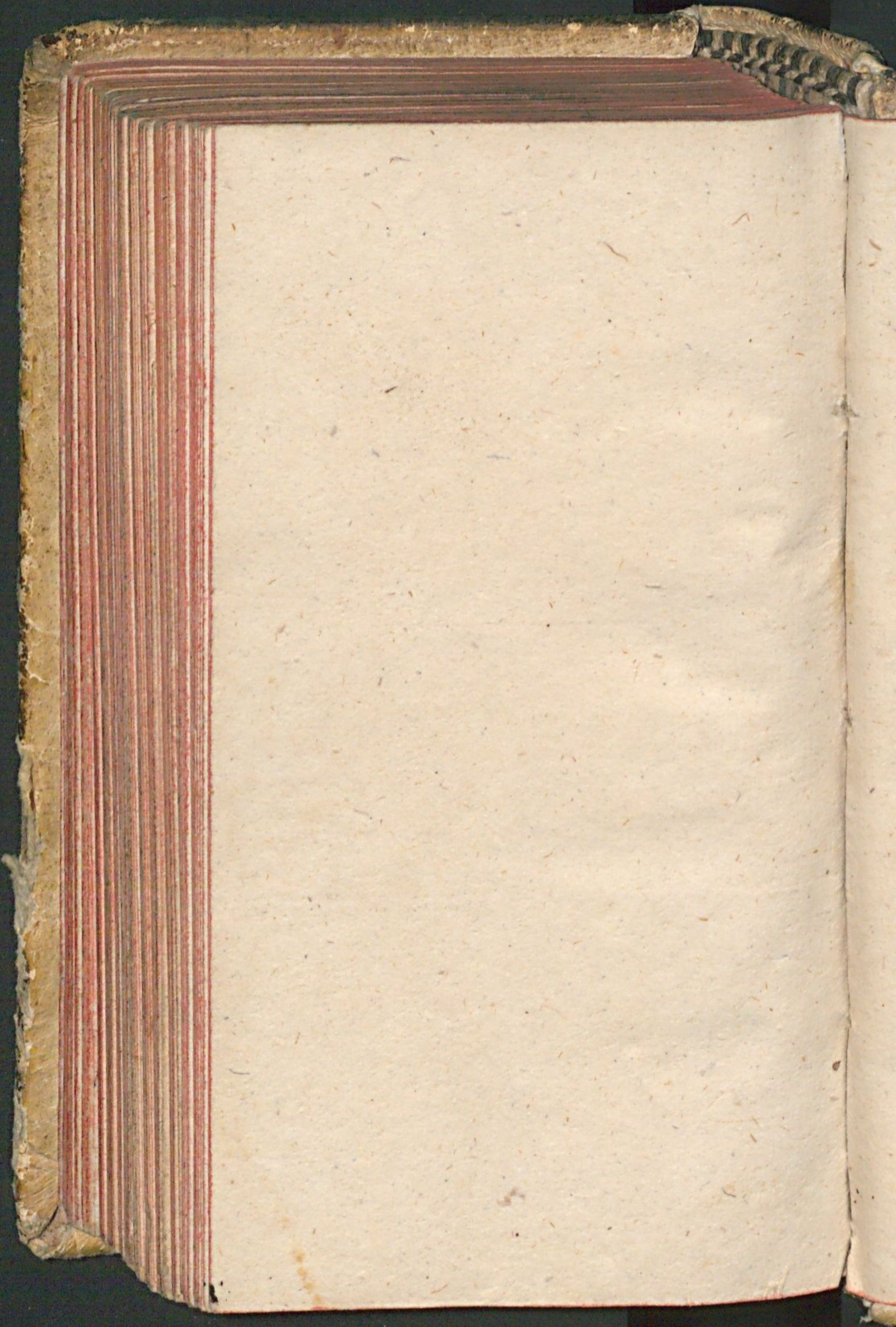

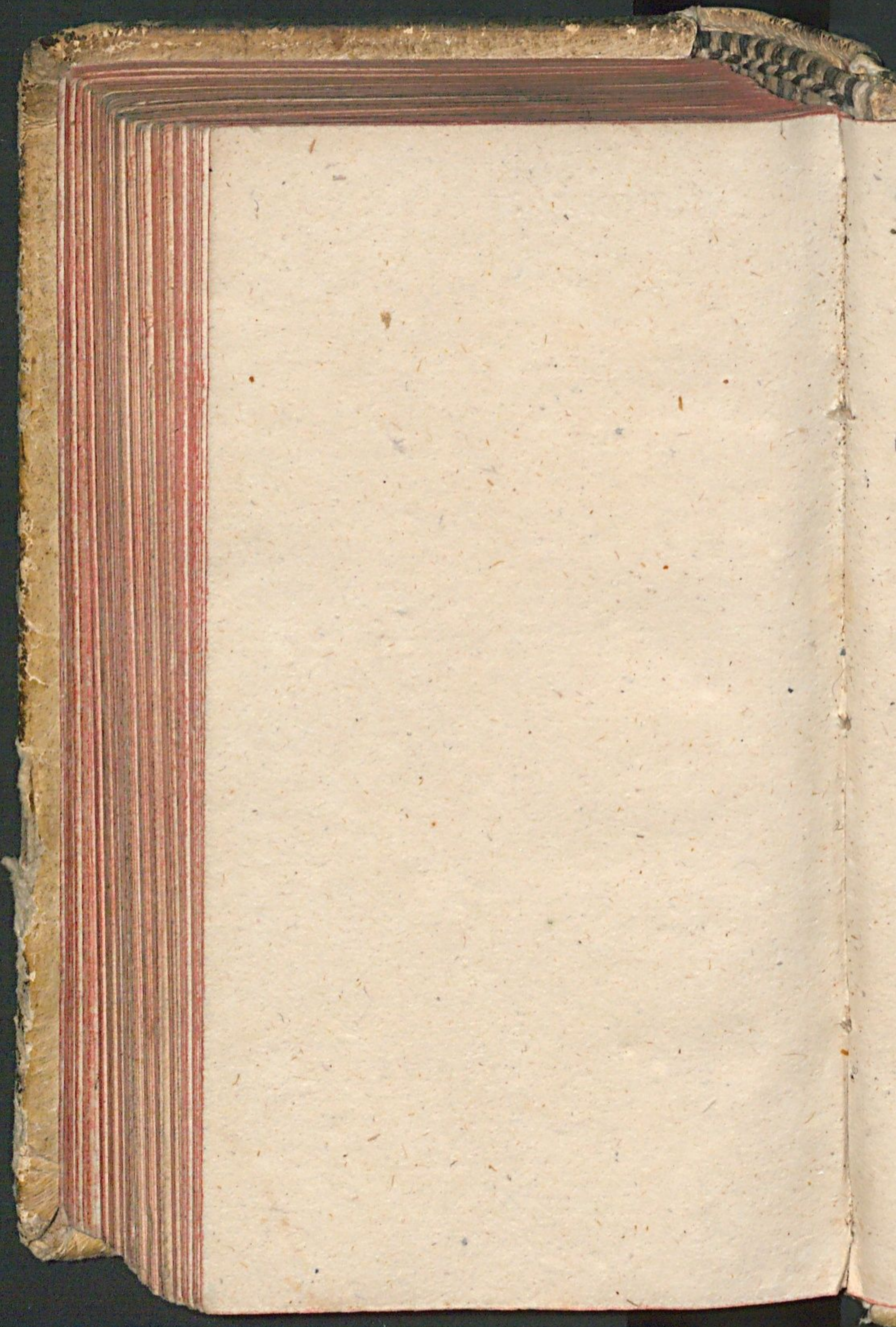

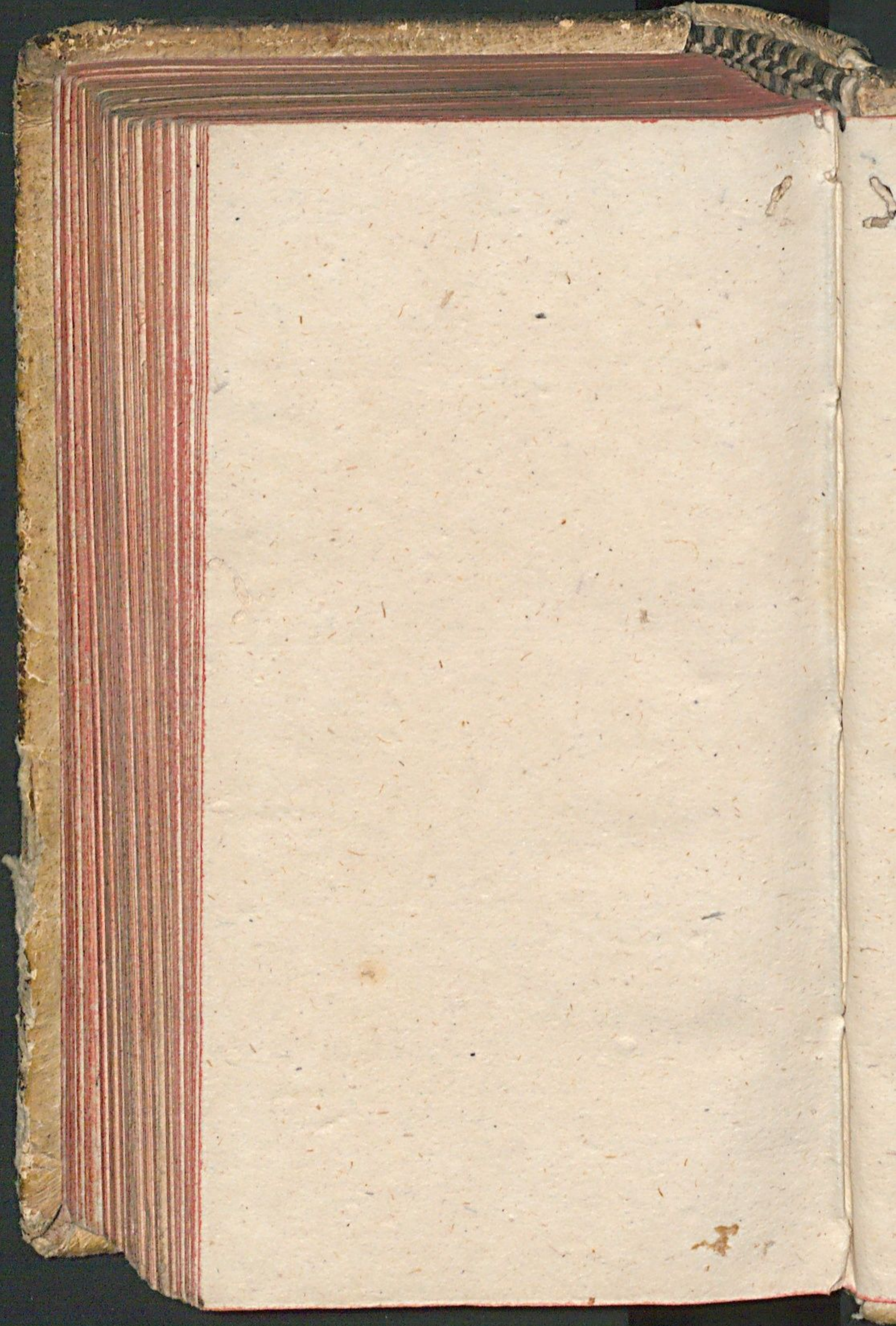

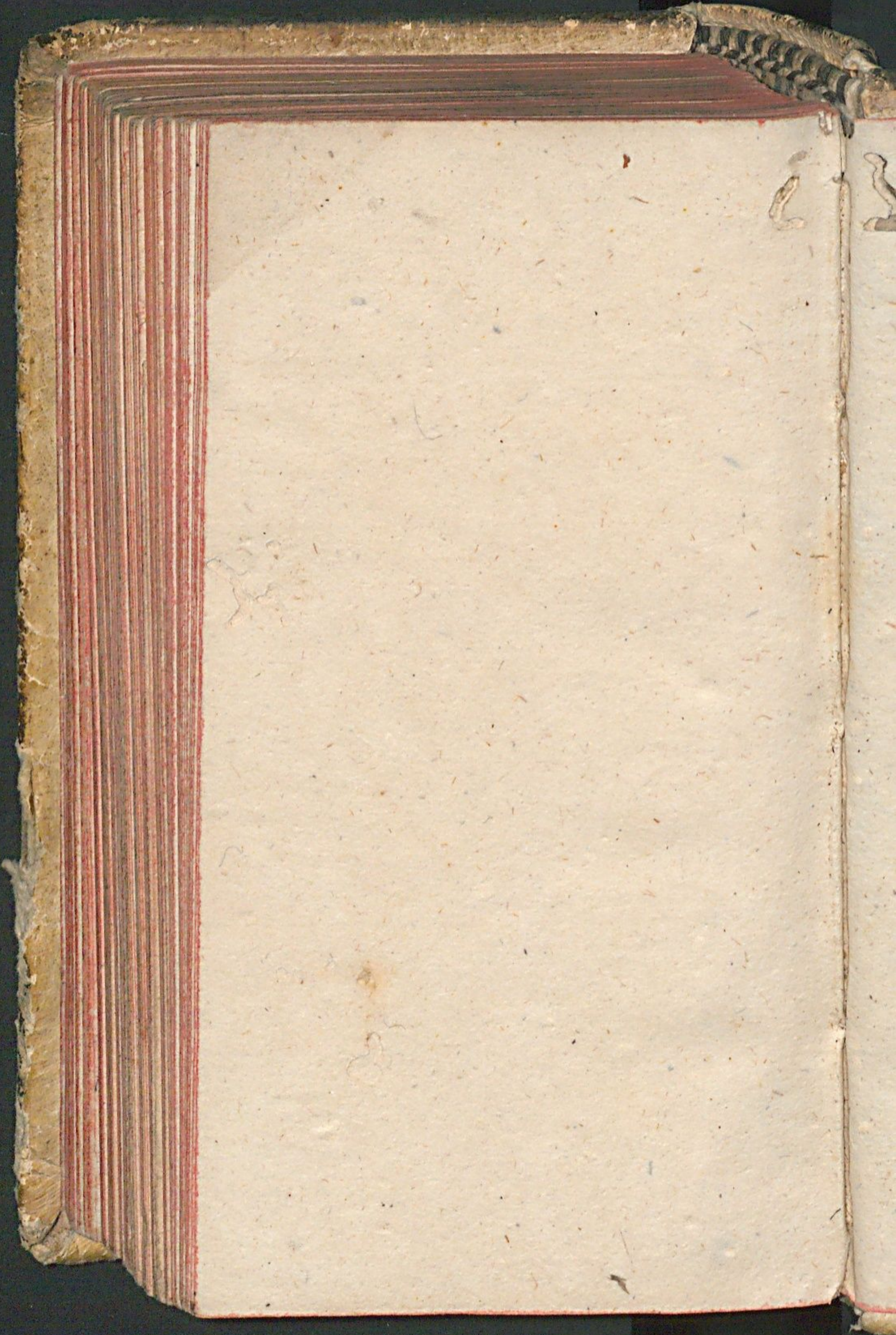

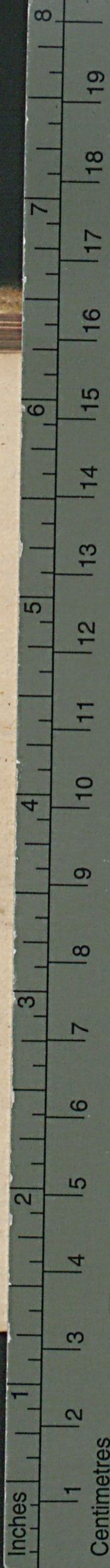

153367.

X2617295

VD17

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

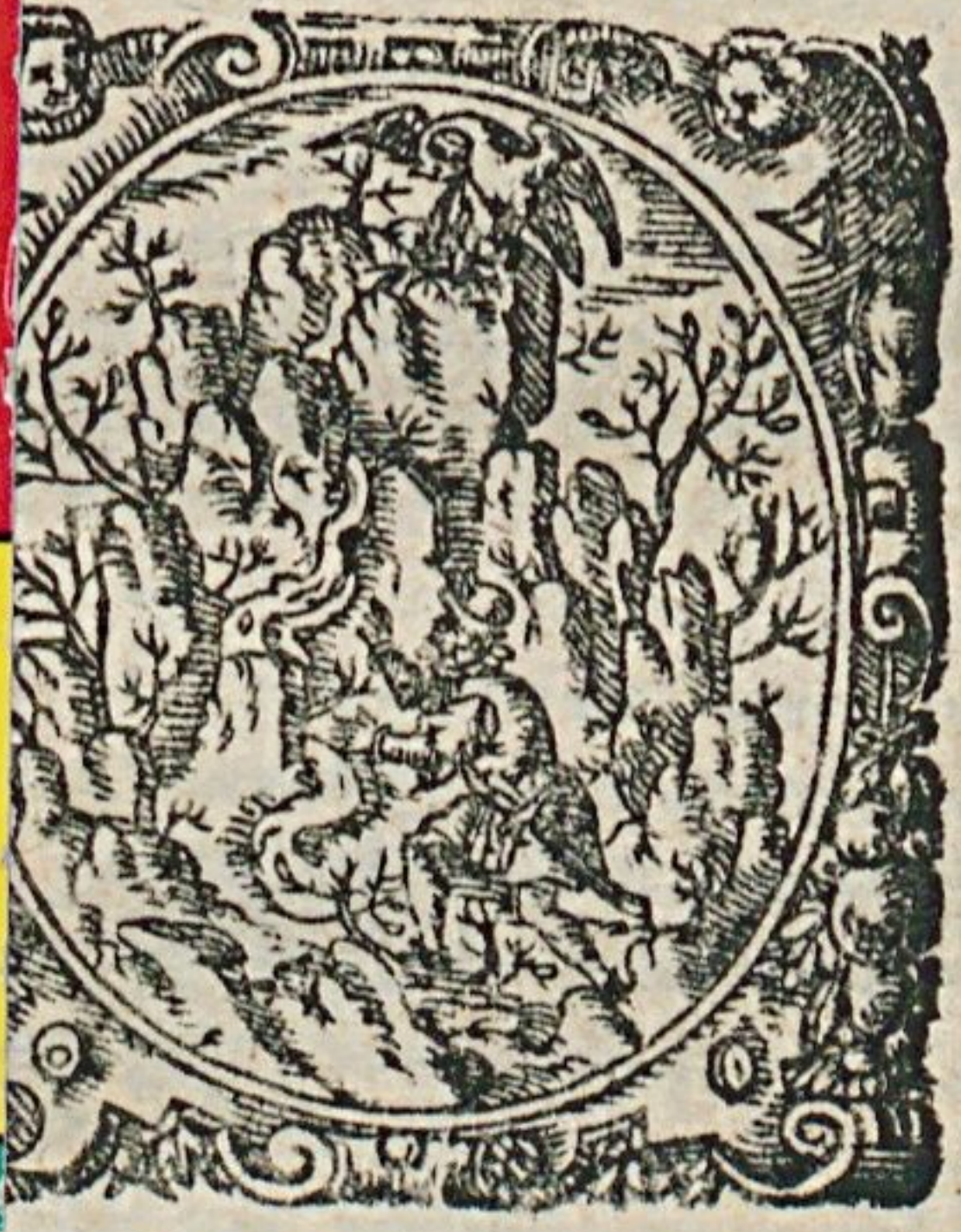
Black

ADOMARI
ALÆI RHE-
TORICA.

E
MI REGII PROFESSO-
S PRÆLECTIONIBUS
observata.

*usum Scholarum hac forma di-
ctius & emendatius excusa.*

HANOVIAE
ad Guilielmum Antonium,
MDCIV.

